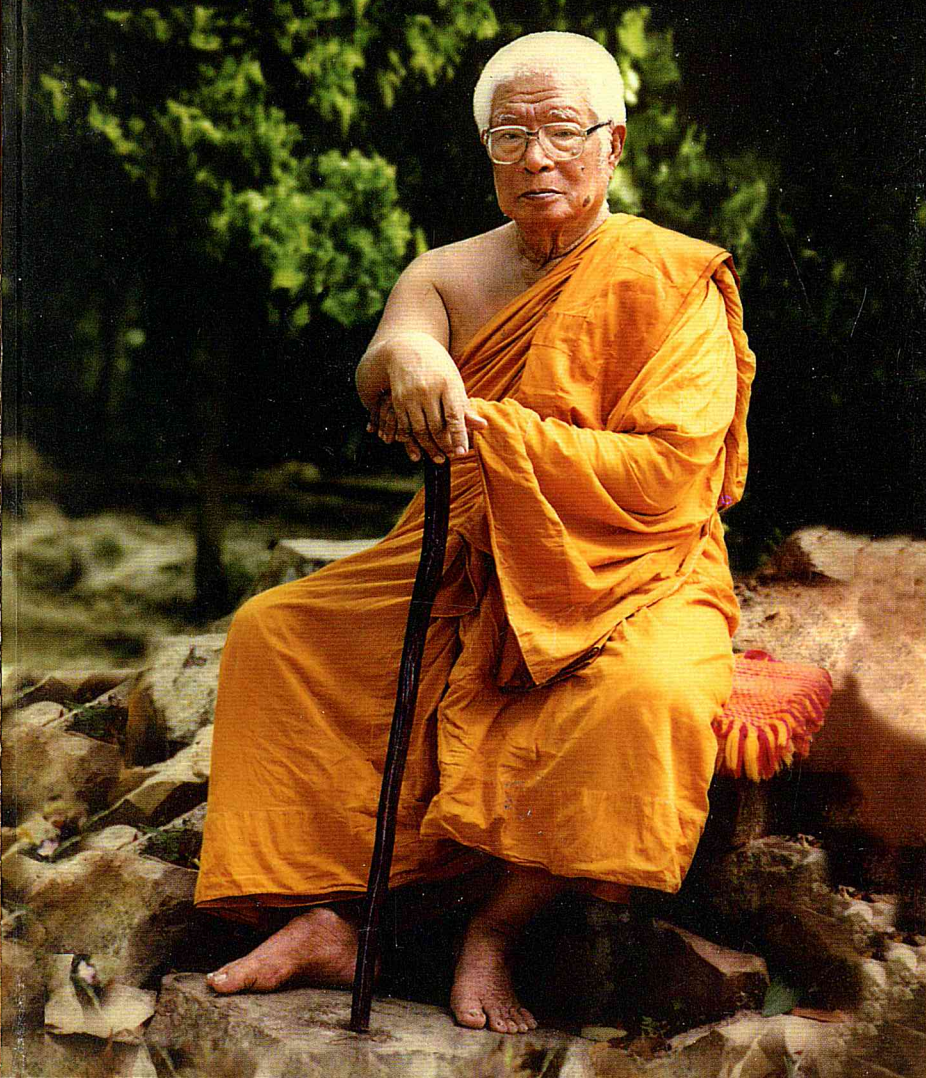

อัครมมยตา

สำหรับชาวบ้าน

พระธรรมโกศาจารย์

พุทธทาสภิกขุ

อัครมมยตา

สำหรับชาวบ้าน

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)

ธรรมสภาจัดพิมพ์เผยแพร่

พุทธทาสจักอยู่ไปไม่มีตาย
แม้ร่างกายจะดับไปไม่ฟังเสียง
ร่างกายเป็นร่างกายไปไม่ลำเอียง
นั่นเป็นเพียงสิ่งเปลี่ยนไปในเวลา

พุทธทาสคงอยู่ไปไม่มีตาย
ถึงดีร้ายก็จะอยู่คู่ศาสนา
สมกับมอบกายใจรับใช้มา
ตามบัญชาองค์พระพุทโธไม่หยุดเลย

พุทธทาสยังอยู่ไปไม่มีตาย
อยู่รับใช้เพื่อนมนุษย์ไม่หยุดเฉย
ด้วยธรรมโมฆณ์ตามที่วางไว้อย่างเคย
โธ่เพื่อนเอ๋ยมองเห็นไหมอะไรตาย

แม้ฉันตายกายลับไปหมดแล้ว
แต่เสียงสั่งยังแจ้วแว่วหูสหาย
ว่าเคยพลอดกันอย่างไรไม่เสื่อมคลาย
ก็เหมือนฉันไม่ตายกายธรรมยัง

ทำกับฉันอย่างกะฉันนั้นไม่ตาย
ยังอยู่กับท่านทั้งหลายอย่างหนหลัง
มีอะไรมาเขี่ยไล่ให้กันฟัง
เหมือนฉันนั่งร่วมด้วยช่วยชี้แจง

ทำกับฉันอย่างกะฉันไม่ตายเกิด
ย่อมจะเกิดผลสนองหลายแขนง
ทุกวันนี้ดสนทนาอย่าเลิกแล้ง
ทำให้แจ้งที่สุดได้เลิกตายกัน

พุทธทาส ธมฺมชโย

การพิมพ์หนังสือธรรมเป็นอนุสรณ์และที่ระลึก นอกจากเป็นการจัดทำสิ่ง
ซึ่งเป็นประโยชน์ที่อยู่ยืนนานแล้ว ยังเป็นการบำเพ็ญกรรมทาน คือการให้ธรรมะที่
พระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญว่าเป็นทานอันยอดเยี่ยมด้วย ผู้ปฏิบัติเช่นนี้ได้ชื่อว่า
มีส่วนร่วมในงานเผยแผ่ธรรม อันจะอำนวยประโยชน์สุขที่แท้จริงแก่ประชาชน

ท่านที่ประสงค์จะจัดพิมพ์หนังสือธรรมะที่ดีและมีคุณภาพ เป็นที่ระลึกใน
ทุกโอกาสของงานประเพณี อันเป็นการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้องและมีประโยชน์สูงสุด
โปรดติดต่อที่...ธรรมสภา

๑/๔-๕ ถนนบรมราชชนนี เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐

โทรศัพท์. ๐-๒๔๘๘-๗๙๕๐, ๐-๒๔๕๑-๑๕๓๕, โทรสาร. ๐-๒๔๕๑-๑๙๑๗

การให้ธรรมะชนะการให้ทั้งปวง การรับธรรมะและนำไปปฏิบัติยอมชนะการรับทั้งปวงเช่นกัน

สารบัญ

○ นำเรื่อง	๑
○ รู้จักอตัมมยตา	๙
○ ใช้อตัมมยตาในเรื่องใดได้บ้าง	๗๑
○ ปาฏิหาริย์ของอตัมมยตา	๑๓๖
○ ทำอย่างไรจึงจะมีอตัมมยตา	๑๕๓
○ ของแถม	๑๖๓
○ ข้อคิดสะกิดใจ	๑๖๙

๑ นำเรื่อง

การบรรยายประจำวันเสาร์วันนี้เป็นครั้งพิเศษ เนื่องด้วยว่าวันเสาร์นี้เป็นวันเสาร์ตั้งต้นแห่งภาคอาสาฬหบูชาจึงเป็นการตั้งต้นการบรรยายชุดใหม่ เป็นชุดที่สำคัญที่สุด เพราะว่าวันนี้เป็นวันที่ถือกันว่า เป็นวันสำคัญที่สุดในทางบ้านเมือง คือว่าเป็นวันรัชมังคลาภิเษกสำคัญที่สุด อาตมาก็เลยเลือกเอาเรื่องที่สำคัญที่สุดพอ ๆ กัน ให้สมกันมาบรรยาย และเริ่มต้นในวันนี้ ขอให้สนใจฟังให้ดี ตั้งใจฟังให้ดีให้สำเร็จประโยชน์ เป็นเรื่องที่ไม่อาจจะเข้าใจได้เดี๋ยวนี้อะไรหรือในการพูดไม่กี่ครั้งนี่ จะต้องพยายามสนใจฟังไปเรื่อย ๆ เรื่องที่กำลังจะบรรยายนี้ก็ชื่อเรื่อง **อตัมมยตา**

อตัมมยตา ฟังดูก็แปลกเป็นคำแปลกยังไม่เคยได้ยินสำหรับบางคนก็ได้ ชื่อเรื่องมันก็แปลกเสียแล้ว เรื่องของมันก็ต้องแปลก แต่กลับเป็นเรื่องที่จำเป็นหรือสำคัญที่สุดที่ต้องมี มิฉะนั้นจะเอาตัว

ไม่รอด จะเอาตัวไม่รอด จะไม่มีการเจริญเติบโต จะไม่มีวิวัฒนาการ ถ้าไม่มีสิ่งที่เรียกว่าอตั้มมยดา ในวงแคบหรือวงกว้าง ในชั้นต่ำหรือชั้นสูงอะไรก็ตาม ถ้าไม่มีอตั้มมยดาแล้วจะไม่มีวิวัฒนาการ

การที่พุทธบริษัทไม่ก้าวหน้าตามหนทางของ พุทธศาสนา ก็เพราะว่าไม่มีอตั้มมยดานั่นเอง ฟังดูให้ดี ถ้าอยากจะมีการก้าวหน้าตามทางแห่ง พุทธศาสนาก็ต้องมีอตั้มมยดา นี้ เป็นเรื่องสำคัญมากถึงขนาดนี้ จึงเอามาบรรยาย

○ ข้อแรก ก็อยากจะพูดว่า อตั้มมยดาเป็น เพชรเม็ดสำคัญที่สุด ที่ตกค้างอยู่ในพระไตรปิฎก เก็บเงียบอยู่ในพระไตรปิฎก ทั้งที่เป็นเม็ดสำคัญที่สุด วิเศษที่สุด ประเสริฐที่สุด

ข้อนี้จะเป็นด้วยเหตุใดก็ยากที่จะกล่าว มันมีความลึกลับซับซ้อน พูดไปก็จะถูกหาว่าอวดดี อย่างน้อยก็เห็นได้ว่าคำ ๆ นี้ คำว่า อตั้มมยดานี้ไม่ถูกสังคายนา ในการทำสังคายนาครั้งที่สำคัญที่สุด คือครั้งรัชกาลที่ ๗ ที่เรียกว่าพระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐปกเหลือง ช้างแดง ในพระไตรปิฎกฉบับ

นั้น คำนี้ไม่ถูกสังคายนา เพราะเหตุว่าได้เหลืออยู่
เป็นคำว่า อตัมมยตาบ้าง อคัมมยตาบ้าง อกัมมยตา
บ้าง อตัมก็มี อคัมก็มี อกัม ก็มี เป็น ต บ้าง เป็น
ค บ้าง เป็น ก บ้าง ข้อนี้ถ้าเดาก็เดาว่าที่แรกมัน
เป็นอักษรขอม ตัว ต กับตัว ค กับตัว ก นั้น มัน
ต่างกันเพียงว่ามีหัวใหญ่มีหัวเล็กแล้วก็ไม่มีหัว รูป
เกือบจะว่ามีหัวใหญ่ก็เป็นตัว ต มีหัวเล็กก็เป็น
ตัว ค ไม่มีหัวเลยก็เป็นตัว ก มีเหลืออยู่ตั้ง ๓ คำ
จนไม่รู้ว่คำไหนเป็นคำที่ต้องการ ก็หมายความว่า
ว่าไม่ถูกสังคายนานั่นเอง

ทำไมไม่ถูกสังคายนา? ก็เหลือที่จะกล่าว ถ้า
จะพูดว่าท่านไม่มีความรู้ที่จะสังคายนา ก็ร้ายแรง
เกินไปไม่ขอพูด ยืนยันแต่ว่ามันไม่ถูกสังคายนา
มันมีความยากลำบากอย่างไรก็แล้วแต่

นี่เพราะมันเป็นเพชรเม็ดสำคัญที่ตกค้างอยู่
ในพระไตรปิฎก เจียบเป็นหมันอยู่นั้น จึงเอามา
พูดให้มันสำเร็จประโยชน์ ให้ถูกใช้ให้เป็นประโยชน์
แล้วมันยังเป็นธรรมะสูงสุด อาตมาถูกด่ามาเรื่อย ๆ
ว่าเอาธรรมะสูงสุดมาพูดแก่ประชาชน เอาเรื่อง

สำหรับพระนิพพานมาพูดแก่ประชาชนที่จะทำไร
 ทำนา อย่างนี้มันช่วยไม่ได้ดอก เพราะธรรมะจะ
 สูงสุดอย่างไร ก็เอามาใช้ได้ แม้ในเรื่องที่จะเป็นอยู่
 ในโลกนี้ ให้ปลอดภัย ให้เป็นสุข ก็ต้องเอามาพูด
 มีนักปราชญ์ปากตะไกรเขาด่าอาดมาอยู่เรื่อย ๆ
 ว่าเอาเรื่องสูงสุดมาพูดเป็นเรื่องต่ำ ๆ ไปเสีย
 คล้ายกับเป็นการทำลาย ในข้อนี้ ขอยืนยันว่าไม่
 เป็นอย่างนั้นเลย ไม่ใช่เอาเรื่องสูงสุดมาทำลายให้
 เป็นเรื่องต่ำ ๆ แต่ว่าเอามาใช้ให้เป็นประโยชน์ ให้
 สำเร็จประโยชน์อย่างยิ่งแก้ปัญหาที่มันติดชะงัก
 อยู่ในโลก มนุษย์ทั่ว ๆ ไปเข้าใจธรรมะอันสูงไม่ได้
 ก็เพราะว่าไม่ค่อยจะเอามาพูดมาบรรยาย มากแล้ว
 มาสั่งสอนกัน

(น. ๑ - ๓)

○ อตัมมยตาเป็นคำที่แปลกสำหรับท่านทั้งหลาย
 ไม่เคยได้ยิน เพราะไม่มีใครเอามาพูด แต่
 มันมีอยู่ในพระไตรปิฎก ดิศันนารีของพวกฝรั่ง
 จอมนักศึกษาก็ไม่มีคำนี้ไปเป็นคำในปทานุกรม มัน
 จึงลึกลับอยู่ แต่เราเห็นว่า โอ้ นี่เป็นคำที่จำเป็น

ที่สุด สำคัญที่สุด ที่จะต้องรู้ มิฉะนั้นจะไม่มี การ
เลื่อนชั้น จะไม่มี การเลื่อนชั้น ถ้าไม่มีอดัมมยดา
เอามาพูด เอามาใช้ เอามาเรียนให้รู้ แล้วก็ปฏิบัติ
ให้ได้ แล้วมันก็จะเกิดการเลื่อนชั้นของความเป็น
มนุษย์ สูง ๆ ขึ้นไป ๆ ๆ จนสูงสุดเป็นพระอรหันต์
ด้วยอดัมมยดา

(น. ๔๑)

○ ช่วยประกาศให้ก้อง ทำทนายว่า ธรรมะนี้
มีแต่ในพุทธศาสนา อดัมมยดามีแต่ในพุทธศาสนา
แล้วก็ เป็นทั้งเนื้อทั้งตัวและเป็นทั้งหัวใจของพุทธ-
ศาสนา ถ้าจะเอาหัวใจก็จับที่อดัมมยดา จะเอาทั้ง
หมดก็จับเอาที่อดัมมยดา ในศาสนาอื่นหาไม่พบ
นี่ข้อนี้จริงที่สุดเลย เพราะว่าไม่มีศาสนาไหนที่จะ
มุ่งหมาย รื้อถอน เพิกถอน อัตตา อัตตนิยา คือ
ตัวตนของตน มีแต่ในพุทธศาสนา

(น. ๒๗๘)

○ ขอให้ทุกคนมีธรรมะนี้ไว้ใช้ มีไว้ป้องกัน
 ความทุกข์และสร้างความสงบสุข ยิ่งกว่าที่จะมี
 ข้าวปลาอาหารหรือหยูกยาเครื่องใช้ไม้สอย ธรรมะ
 จำเป็นกว่า เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สูงขึ้นไป เพียง
 แต่มีอาหารกิน มีเครื่องนุ่งห่ม มีที่อยู่อาศัย มีหยูก
 ยาแก้โรคนี้มันยังไม่พอ วิวัฒนาการยังเป็นไปไม่
 ได้ในทางจิตใจ ต้องมีปัจจัยที่ห้าคือธรรมะ และ
 ธรรมะที่เป็นที่รวมแห่งธรรมะทั้งหลาย ก็คือ
 อตัมมยตา

คำว่าอตัมมยตา เป็นคำใหม่เป็นคำแปลก ไม่
 เท่าไรก็จะเป็นคำธรรมดา จำได้ว่าเรื่องนี้เคยเอา
 มาพูดครั้งหนึ่งเมื่อสิบปีก่อนโน้น ในเรื่องอตัมมโย
 คือเรื่องพระอรหันต์ แล้วพูดทีเดียวนิดๆ ไม่มีใคร
 รับ ไม่มีใครสนใจ ไม่มีใครเอาไปพูดต่อ จนมาถึง
 โอกาสนี้ เป็นเวลาที่สมควรแล้ว ที่จะพูดเรื่องนี้
 และใช้เรื่องนี้ และเป็นเรื่องสุดท้าย เมื่อพูดเรื่อง
 อิทัปปัจจยตา สำเร็จ มีคนมานับ พูดกันทั่วประเทศ
 เลย อิทัปปัจจยตา พูดเป็นกันทั้งประเทศไทย
 สุขัญญดา ตถาดาก็พูดเป็นกันทั้งประเทศไทย แต่

อดัมมยตานิ ยังๆ ขอฟื้นกันใหม่ ขอรื้อฟื้นเข้า
 มา ขอยกเสนอใหม่ แล้วขอให้เป็นคำธรรมดา
 สามัญ พุดกันติดปาก เหมือนกับคำว่า อิทัป-
 ปัจจยตา สญญตา ตถาตา เพราะมันเป็นเรื่อง
 สุดท้ายต่อจากตถาตา ถ้าเห็นว่ามันเที่ยง เป็นทุกข์
 เป็นอนัตตา ว่าง เช่นนั้นเองแล้ว กูก็ไม่เอากับมึง
 นี่เรื่องสุดท้ายคืออย่างนั้น เพื่อจะไม่ต้องเวียนว่าย
 อยู่ในกองทุกข์ ขึ้นมาเสียจากกองทุกข์โดยสิ้นเชิง
 เพราะว่าเกลียดความทุกข์ กลัวความทุกข์ เกลียด
 ความทุกข์นั้นแหละดี ถ้ายังไม่เกลียดความทุกข์ ไม่
 เกลียดความชั่วแล้ว ก็คือยังไม่มีอดัมมยตา ละความ
 ชั่วก็ไม่ได้ ละความทุกข์ก็ไม่ได้

(น. ๔๖ - ๗)

๒

รู้จักอตัมมยตา

อตัมมยตาเกี่ยวข้องกับชีวิตจิตใจ
ทุกชั้นตอน

อตัมมยตาเกี่ยวกับกระแสแห่งชีวิตจิตใจอยู่
ทุกเวลา ทุกชั้น ทุกตอนอย่างเร้นลับที่สุด คือมอง
ไม่เห็น อุปมาเหมือนกับว่าเรามองไม่เห็นสิ่งที่อยู่
ที่หน้าผาก ถ้าไม่มีกระจกเงา ก็ไม่มีทางที่จะมอง
เห็นสิ่งที่มีอยู่ที่หน้าผาก เดียวนี้คนไม่มีกระจกเงา
มันก็ไม่เห็นธรรมชาติที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกันอยู่ แม้
ว่าอยู่ที่หน้าผาก เรื่องอตัมมยตาก็อยู่ในจำพวกนี้
แล้วมันก็เกี่ยวข้องอยู่อย่างนั้นและจำเป็นที่สุดด้วย
จะต้องพูดว่ามันเกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการของ
กระแสแห่งชีวิต ตั้งแต่เบื้องต้นจนถึงขั้นสุดท้าย
สูงสุดเป็นพระอรหันต์เลย ตั้งแต่ที่มันแรกเกิดมา
เป็นคนป่าเป็นคนโง่ที่สุด แล้วก็ค่อย ๆ ดีขึ้น ๆ ๆ ๆ
แล้วจนถึงดีที่สุด

อตัมมยตามี ๓ ระดับ

อตัมมยตามีความหมายทั้งอย่างสูงสุด ทั้งอย่างที่ยังรองลงมา และอย่างที่เป็นขั้นทั่ว ๆ ไป เป็นสามระดับด้วยกันดังนี้ :

ที่เป็นความหมายอย่างสูงสุด ก็คืออตัมมยตา ระดับที่ทำให้ความเป็นพระอรหันต์ อตัมมยตาที่ทำให้ละอรูปธาตุเสียได้ โดยเฉพาะละเนวสัญญานาสัญญายตนะที่ภาษาชาวบ้านเรียกว่า ภวัคคพรหม คือพรหมชั้นสุดท้ายนั้นเสียได้ อตัมมยตาอย่างนี้เป็นระดับสูงสุด ซึ่งมีกล่าวมากในพระบาลี

อย่างที่สอง อตัมมยตาในระดับรองลงมา ก็คือ อตัมมยตาชนิดที่ละไปตามลำดับ คือละกามธาตุ เสียด้วยรูปธาตุ ละรูปธาตุ เสียได้ด้วยอรูปธาตุ

ที่น้อย่างที่สามก็คือความหมายของอตัมมยตาที่มีความหมายทั่ว ๆ ไป เป็นการละสิ่งที่ควรละก็แล้วกัน อะไรเป็นสิ่งที่ควรละ ละเสียได้โดยเด็ดขาด การละขาดจากสิ่งนั้นก็เรียกได้ว่า อตัมมยตา เป็นอตัมมยตาด่วน้อย ๆ ไม่มีกล่าวชื่อชัดในบาลี แต่

เอามาเรียก มาจัด มากล่าว มาแสดงให้ท่านทั้งหลายรู้จักไว้ ว่าสิ่งใดที่จะมีอำนาจละสิ่งที่ต้องละ หรือควรละโดยเด็ดขาด แล้วก็เรียกว่าอดัมมยตาได้ทั้งนั้น

(น. ๔๙ - ๕๐)

อดัมมยตาตัวสมบูรณ์ที่สุด เต็มขนาดที่สุด ก็คือตัวที่ใช้ละอรูปรูป ออกไปสู่โลกุตตระ นอกนั้นตัวน้อย ๆ ก็ขอยืมมาใช้ละมาตามลำดับ ละกาม มาสู่รูป ละรูป มาสู่อรูป ตัวน้อย ๆ ลงมาใช้ละขวดเหล้า ละบุหรี ละโรงโป โรงบ่อน โรงไฟ

ถ้าไม่มีอดัมมยตาที่แท้จริง มันละอะไรไม่ได้ ดอก มันละอะไรไม่ได้ แล้วมันจะไม่ละอะไร มันจะหมกจมอยู่ที่จุดแรก ขึ้นมาไม่ได้ นี่ อดัมมยตามันช่วยให้สูงขึ้นมา โดยสลัดสิ่งเก่า แล้วขึ้นมาสู่สิ่งที่ดีกว่า เหนือกว่า สูงกว่า ฐก็ต่อลอกคราบ กุ้งก็ต่อลอกคราบ ปูก็ต่อลอกคราบ อะไรก็ต้องลอกคราบ เพื่อเหนือกว่าคือเพื่อโตขึ้น โตขึ้น ดีขึ้น ดีขึ้น ต้องสลัดของเก่าทิ้งไป

ทำไมพระสิทธัตถะจึงครองราชสมบัติอยู่ไม่ได้
ต้องออกบวช?

อะไรผลักดันออกไป? อะไรทำให้พระสิทธัตถะ
เห็นว่าจะอยู่กับมันไม่ไหวอีกแล้ว *กามภพ กามธาตุ*
ครองราชสมบัติอะไรนี้ อยู่กับมันไม่ไหวอีกแล้ว
จึงไม่มีใครตั้งไว้ได้ พระสิทธัตถะต้องออกบวชไป
ออกไปจนเป็นพระพุทธเจ้า ก็เพราะอตั้มมยดาใน
ชั้นต้น ไม่ใช่อตั้มมยดาอันสุดท้าย

ทำไมยสกุลบุตร ลงจากเรือนดี ๆ เดินสู่ม
ไปในป่า จนไปพบพระพุทธเจ้า? อะไรผลักดันยสกุล-
บุตรไป? อะไรไล่หัวไป? มันก็คืออตั้มมยดา ที่ทำให้
รู้สึกว่าคุณอยู่กับมันไม่ไหวอีกแล้วในห้องนี้ ในตึกนี้
จึงเดินออกไปในป่า เดินบ่นว่าคับแคบหนอ วุ่นวาย
หนอ คับแคบหนอที่นี้ วุ่นวายหนอที่นี้ ออกไปหา
ที่โล่งที่แจ่ม

อตั้มมยดาตัวน้อย ๆ นี้แหละ ผลักไสยสกุลบุตร
ออกไป

อดัมมยตามีความงามทั้งเบื้องต้น ท่ามกลางเบื้องปลาย

○ ควรจะถือว่า อดัมมยตานี้มีความงามทั้งสามสถาน งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในเบื้องปลาย ผลักจาก กามมาสู่รูป งามในเบื้องต้น ผลักจาก รูปสู่ อรูป งามในท่ามกลาง ผลักจากอรูปไปสู่ นิโรธ นิพพาน เป็นงามในเบื้องปลาย

(น.๑๑)

○ หรือจะเอากันง่าย ๆ อย่างนี้ก็ว่า อดัมมยตานี้มันผลักดันให้เข้ามามีศีล ที่แรกคนไม่มีศีลต่อมาเห็นว่าเป็นเลวทราม ก็ละจากความไม่มีศีลมาสู่ความมีศีล เพราะอดัมมยตาตัวต้น ต่อมายังไม่พอ ยังไม่พอ เลื่อนจากศีลไปสู่สมาธิด้วยอดัมมยตาตัวกลาง ต่อมาสมาธิก็ยังไม่พอ ก็เลื่อนไปสู่ปัญญา หรือวิปัสสนา ด้วยอดัมมยตาตัวปลาย นี้ออดัมมยตา มีความงามทั้งเบื้องต้น ทั้งท่ามกลาง ทั้งเบื้องปลาย แล้วแต่เราจะแจกแจงออกไปให้เห็นว่าเป็น

สามขั้นตอนอย่างไร แจกแจงได้หลายอย่าง แต่
มันก็เป็นสามอย่างนี้ จากเลขที่สุดมาสู่ไม่สู้จะเลข
แล้วมาสู่ที่ดี หรือจนพันดีไปนั้น จัดให้มันเป็นสาม
ส่วนก็แล้วกัน

(น. ๑๑ - ๑๒)

○ อตัมมยตาก็คือธรรมะที่เป็นตัวความรู้ ที่
ทำให้อยากจะออกไปจากกองทุกข์ แล้วก็รู้จนออก
ไปจากกองทุกข์ กิริยาที่ออกไปจากกองทุกข์ก็เป็น
อตัมมยตา ออกไปได้แล้วก็ยังมีความรู้สึกของ
อตัมมยตา เพราะฉะนั้นจึงขอยืนยันว่า อตัมมยตา
มีความงามทั้งในเบื้องต้น มีความงามทั้งในท่าม
กลาง มีความงามทั้งเบื้องปลาย คือก่อนแต่รู้ ยัง
ไม่รู้ก็ทำให้รู้เป็นเบื้องต้น พอรู้ก็กระโดดออกไปได้
นี้ท่ามกลาง พอออกไปได้แล้วเป็นเบื้องปลาย หลุด
พ้นออกไปจากกองทุกข์แล้ว ก็ยังเห็นอยู่ว่า ความ
ทุกข์นี้ไม่ไหวอยู่กับมันไม่ได้ ถึงจะไม่อดทนระอาใจ
เกลียดชังอีกต่อไปก็ยังรู้สึกว่าอยู่กับมันไม่ได้ พ้น
จากความทุกข์ ไม่มีปัญหาเรื่องความทุกข์แล้ว ก็
ยังเห็นว่าความทุกข์นี้เป็นสิ่งที่อยู่กับมันไม่ได้ อาศัย

มันไม่ได้ เกี่ยวข้องผูกพันกับมันไม่ได้ อตัมมยตา มีความงามในขั้นสุดยอดอย่างนี้ เห็นใหม่ มีความงามทั้งเบื้องต้นที่จะผลักให้ออกไป มีความงามตรงกลางคือกระโดดออกไป มีความงามอันสุดท้ายคือกระโดดแล้วก็ยังมองเห็นอยู่ นี่มันเป็นความงามสามสถาน อาทิกัลยาณัง มัชฌะกัลยาณัง ปรีโยสานกัลยาณัง ถึงที่สุด

(น.๑๙)

อตัมมยตาเป็นวิทยาศาสตร์ ทางด้านจิตวิญญาณ

ไม่มีอตัมมยตาก็ไม่ขึ้นถึงเหนือโลก ไม่มีการขึ้นสู่โลกุตตระ เดี่ยวนี้มองเห็นว่า อยู่ที่นี้ไม่ไหว อยู่กับมันไม่ไหว เลื่อนขึ้นไป ไป ภาพที่ดีกว่า อยู่กับมันพักหนึ่ง เดี่ยวเข้า ไม่ไหว ไม่ไหว ก็เลื่อนขึ้นไป เลื่อนขึ้นไป จนไม่อยู่กับอะไร จนไม่เป็นอะไร ที่เรียกว่า เป็นนิโรธธาตุ เป็นนิพพานธาตุ เพราะอตัมมยตาอันสุดท้าย เพราะฉะนั้นอตัมมยตาก็คือ

มูลเหตุที่ทำให้ปล่อยวาง ปล่อยวาง ๆ ๆ นั่นเอง
 นั่นคือออตัมมยตาเป็นกฎธรรมชาติ เป็นไปตาม
 กฎธรรมชาติในลักษณะที่เป็นวิทยาศาสตร์สูงสุด

เรื่องของเหตุผลที่เป็นความรู้ที่ผลักใสให้เลื่อน
 ขึ้นมาตามลำดับจนอยู่เหนือกองทัพ นี่เป็นวิทยา-
 ศาสตร์ทางด้านจิตด้านวิญญาณ

(น. ๑๕ - ๖)

ความหมายของออตัมมยตา

ออตัมมยตาเป็นคำที่เข้าใจความหมายยาก เมื่อ
 แปลเป็นไทยก็ไม่ว่าจะแปลว่าอะไร คำอธิบายใ
 อรรถกถาก็เอาใจความอะไรไม่ได้ อธิบายไปตาม
 แบบอรรถกถาคลุ่ม ๆ เหมือน ๆ กันแทบจะทุก
 แห่งว่า ความไม่มีตัวตน มานะ ทิฏฐิ อย่างนี้เป็น
 สำนวนอรรถกถาที่ใช้กับทุกคำที่มันลึก ๆ อย่างนี้
 มันมีความหมายที่ชัดเจนกว่านั้นที่ต้องรู้ ซึ่งจะได้
 ค่อย ๆ วิเคราะห์กันต่อไป

(น. ๓)

อตัมมยตาที่เป็นความรู้

○ อตัมมยตาก็คือธรรมะที่เป็นตัวความรู้ที่ทำให้
อยากจะออกไปจากกองทุกข์แล้วก็รู้จนออกไปจาก
กองทุกข์

(น. ๑๙)

○ อตัมมยตาก็คือความรู้ชนิดที่ไม่ทำให้ติด
อยู่ที่นั่น แล้วถ้าติดอยู่ที่ไหนก็ไม่มีนิพพาน ทนทุกข์
อยู่ที่นั่น ไม่ใช่หนีพพาน ออกไปเสียได้จากที่นั่นจึง
จะเป็นนิพพาน ความรู้ที่ทำให้ออกไปเสียจากที่นั่น
ก็เป็นเรื่องทางสู่นิพพาน ครั้งออกไปจากที่นั่นได้
แล้ว ก็เป็นนิพพาน หมดปัญหา หมดความทุกข์
อตัมมยตา เป็นความรู้ที่เป็นทางให้ลุดถึงนิพพาน

(น. ๒๔ - ๕)

ความรู้สึกที่แสดงความหมายของอตัมมยตา

○ สิ่งใดที่เราเห็นว่าเป็นทุกข์ เป็นอันตราย
เป็นความชั่วร้ายอะไรก็ตาม อยู่กับมันไม่ได้อีกต่อ
ไปแล้ว นั่นคือความรู้สึกที่เรียกว่าอตัมมยตา เป็น
เหตุให้สลัดสิ่งนั้น แล้วก็ไปหาสิ่งที่ดีกว่าหรือที่จะ
อาศัยได้

(น. ๖)

○ ความหมายของคำ ๆ นี้ ถ้าจะพูดเป็นภาษาชาวบ้าน ธรรมดาสามัญที่สุด ก็จะต้องเรียกว่า ความรู้สึกที่รู้สึก ว่า กูอยู่กับมึงไม่ได้อีกต่อไปแล้ว มันเป็นคำพูดที่หยาบคายมาก ไซ้ใหม่ ไม่ควรจะเอามาพูดบนธรรมาสน์ แต่มันจนปัญญาแล้วไม่รู้จะพูดว่าอย่างไร ที่จะให้เข้าใจกันได้ชัด ๆ และลืมไม่ได้ หรือลืมยาก ฉะนั้นขอใช้คำ ๆ นี้ ใครจะด่าจะว่าอย่างไรก็ขอใช้คำ ๆ นี้ ความรู้สึกที่รู้สึก ว่า กูอยู่กับมึงไม่ได้อีกต่อไปแล้ว ต้องหย่ากันนี้ ความรู้สึกอันนี้ความหมายของคำว่า อตัมมยตา ไม่เกี่ยวข้องกับอาศัยกับสิ่งนั้นอีกต่อไป

(น. ๖)

○ อตัมมตานี้มันช่วยอยู่ ให้เกิดความสูงขึ้น ๆ ๆ ด้วยความรู้สึกที่ว่ากูไม่เอากับมึงอีกต่อไปแล้ว (หมายถึงสิ่งที่เลวกว่าที่ทำเอาเจ็บปวด ที่ขบกัดเอาอย่างร้ายแรง) แล้วก็เลื่อนสูงขึ้น สูงขึ้นไป

(น. ๑๒)

○ อะไรที่ทำให้อยากดี อยากเก่ง อยากสูงขึ้น
มา นั่นคือ อตัมมยตา

(น. ๑๓)

○ ความรู้สึกที่อยากจะออกไป อยากจะดี
กว่าเดิม อยากจะสูงกว่าเดิม อยากจะหมดปัญหา
ดังนั้น เราจึงอยากรู้อยากเห็นใหม่ ๆ แปลก ๆ
ขึ้นไป ขึ้นไปเพื่อดีกว่าเดิมทั้งนั้น เพื่อดีกว่าเดิม
แล้วก็หย่าขาดจากที่มันโง่ หรือชั่วร้าย หรือเลว-
ทราม หรือเป็นทุกข์ทรมาน เลิกกับมัน นั่นตัวความ
รู้สึกนี้ คือความหมายกว้างขวางของคำว่าอตัมมยตา
“กูไม่เอากับมึงอีกต่อไป” คำพูดนี้หยาบคายที่สุด
แต่เป็นคำแปลที่ตรงจุดที่สุดของคำว่าอตัมมยตา

(น. ๑๗)

○ ความรู้สึกของอตัมมยตา ก็คือความรู้สึก
ว่า ไม่ยอมให้มันปรุงแต่ง หรือให้มันผูกพัน หรือ
ให้มันครอบงำอะไรอีกต่อไปแล้ว ความรู้สึกนี้แหละ
เป็นความหมาย มีความหมายอย่างนี้แหละ เรียกว่า
อตัมมยตา

(น. ๒๒ - ๓)

○ อตัมมยตา คือความเห็นหรือความรู้สึกว่าต้องละสิ่งที่ควรละ - สิ่งที่เคยเกี่ยวข้องปรุงแต่งให้ผูกพันอยู่ในภพทั้งหลาย สิ่งที่ทำให้มีภพ ไม่ว่าจะ เป็นกามภพ เป็นรูปภพ เป็นอรุภพ ก็ตาม - ต้องละ คือ การเห็นชัดว่ามันเป็นสิ่งที่เป็นมายา ยึดถือเข้าแล้วจะเป็นทุกข์ ต้องละเสีย

(น. ๕๐ - ๑)

○ อตัมมยตา เป็นความรู้สึกที่ทำให้ละ ให้เลิก ให้เลื่อนขึ้นไปเสีย ทิ้งไปเสีย แล้วไปสู่สิ่งที่สูงกว่าเหนือกว่าเสีย กระทั่งไปสู่ที่ว่างสุด ดับตัวเอง ดับตัวเองเลย ดับตัวกูดับของกูไปหมดสิ้น จิตก็ไม่มีการะที่จะต้องแบก จิตไม่ต้องแบกต้องหามต้องถือตัวกู-ของกูอีกต่อไป นี่คือจิตมั่นก็สบาย จิตมั่นเกลี้ยง จิตสะอาด จิตสว่าง จิตสงบ สิ่งที่มีมันจะทำให้เป็นอย่างนี้ ความรู้สึกอย่างนี้ ความรู้อย่างนี้ สถานะของจิตอย่างนี้ เราเรียกว่าอตัมมยตา

(น. ๘๖)

○ ความหมายของอตัมมยตาก็คือ **พอกันที พอกันที กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย** ถ้ามันพิสูจน์ความทุกข์ ปัญหาความชั่วร้าย ความยุ่งยากลำบากพอกันที พอกันที **กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย**

คำว่าพอกันที พอกันที นี่ดีมาก ขอให้สนใจ รู้จักพอกันที สำหรับสิ่งที่ควรจะพอกันที แล้วก็เลื่อนขึ้นไปหาสิ่งที่ดีกว่า นั่นแหละคือพัฒนา

(น. ๑๓๙)

คำพูดที่แสดงความหมายของอตัมมยตา

○ อตัมมยตา ถ้าจะให้แปลก็แปลว่า การไม่เกี่ยวข้องกับอาศัยกับสิ่งที่เคยเกี่ยวข้องกับอาศัยมาแล้ว มีแต่โทษและทุกข์ทั้งนั้น ลำบากทั้งนั้น มันยาว ยืดยาด เลยขอพูดสั้น ๆ ว่า **“กูไม่เอากับมึง”** เท่านี้ ไม่เอากับอะไร? ไม่เอากับสิ่งที่มันไม่ไหว ที่น่าสั่นหัว ไม่เอากับมันอีกต่อไป **“ไม่เอากับมึงอีกแล้วโว้ย”** **“ไม่เอากับมึงอีกแล้วโว้ย”** มันก็คำหยาบ เมื่อรู้ว่าคำนี้หมายถึง อตัมมยตาก็คือ คำบาลีเสียเลย ดีกว่า เพราะกว่า อตัมมยตา อตัมมยตา

(น. ๔๐)

○ “**กูไม่เอากับมึงอีกต่อไป**” คำพูดนี้หยาบ
 คายที่สุดแต่เป็นคำแปลที่ตรงจุดที่สุดของคำว่า
 อตัมมยตา

(น. ๑๗)

○ ถ้าพูดสุภาพหน่อย ก็พูดว่า“**พอกันที
 พอกันทีโว้ย**”

(น. ๗๒)

○ “**กูอยากอยู่เฉย ๆ อย่างมีอะไรมายุ่งกะกู**”
 นั้นแหละความหมายของมันละ

(น. ๘๑)

อาการที่แสดงความหมายของอตัมมยตา

○ อตัมมยตา คือ **ความที่มองเห็นสิ่งใดสิ่ง
 หนึ่งจนรู้ประจักษ์ชัด**ว่าจะเกี่ยวข้องหรืออาศัยกับ
 มันไม่ได้**อีกต่อไปแล้ว** รู้ชัด เห็นชัด ประจักษ์ชัด
 ว่าจะเกี่ยวข้องผูกพันอาศัยกับมัน**ไม่ได้อีกต่อไป
 แล้ว ต้องสละ ต้องสละ ต้องสละ** แล้วก็**สละ** แล้ว
 ก็**ไปเอาที่สูงกว่า** แล้วก็**สละอีก** ไป**เอาที่สูงกว่า** พอ
 ถึงขนาดที่**ว่าเอากับมันไม่ได้อีกแล้ว** ก็**สละ** ไปเอา

ที่สูงกว่า อย่างนี้แหละเรื่อยมา เรื่อยมา

(น. ๔)

○ ความที่มันทนอยู่ไม่ได้กับสิ่งที่ทำให้มีความ
ทุกข์ ขอสละ ขอหย่ากันไปตามลำดับ ๆ

(น. ๕)

○ อตัมมยตาทำให้กระโดดขึ้นมาจากสิ่งที่
อยู่ด้วยกันไม่ได้

(น. ๑๔)

○ ไม่ยึดมั่นถือมั่นนั้นแหละคืออตัมมยตา -
ความไม่เอากับสิ่งที่มันกัด

(น. ๓๗)

○ คำนี้ มันไม่ได้แปลยาก แต่ฟังยาก ถ้า
แปลตามตัวหนังสือแล้วจะฟังยาก คือแปลว่า การ
ไม่เกี่ยวข้องกับอาศัยกับสิ่งที่เคยเกี่ยวข้องกับอาศัยแล้ว
เป็นทุกข์ทั้งนั้น รุ่มร่ามยึดยาวไหม การไม่เกี่ยว
ข้องอาศัยกับสิ่งที่เคยเกี่ยวข้องกับอาศัยแล้วเป็นทุกข์
ยุ่งยากลำบากทั้งนั้น คำแปลมันแปลว่าอย่างนี้
ต้องพูดกันยึดยาดอ้อยอ้าย เลยขอพูดสั้น ๆ ว่า “กู
ไม่เอากับมึง” เท่านั้น ไม่เอากับสิ่งที่มันไม่ไหวที่หน้าสัน

หัว ไม่เอากับมันอีกต่อไป

(น.๔๐)

○ ลักษณะที่จะต้องสลัดสิ่งที่ไม่ควรอยู่ด้วยกันออกไปนี้มีความหมายแห่งอตัมมยตา

(น.๕๕)

○ การขับไล่สิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตนให้ออกไปเสีย นั่นแหละคือความหมายของอตัมมยตา

(น.๕๖)

○ อาการของอตัมมยตา คือ ไม่ยอมอยู่กับสิ่งที่เลวร้าย แต่ไปอยู่กับสิ่งที่ดีกว่า ๆ ๆ ขึ้นไป มันมีความรู้สึกขยะแขยง เกียดกั้วสิ่งเลวร้าย ในทุกกรณีไม่ให้สิ่งเลวร้ายเข้ามาปรุงแต่งได้ เราจะทำอะไร อยู่ในลักษณะอย่างไร จะไม่ยอมให้สิ่งเลวร้ายมาปรุงแต่งจิต จะเลวร้ายในแง่ไหนทั้งนั้นทั้งหมด ถ้าเลวร้ายแล้วเป็นไม่เอา บรรดาสิ่งเลวร้ายจะเป็นวัตถุหรือเป็นการกระทำ หรือว่าเป็นความคิดนึกอะไรก็ตาม ถ้าเลวร้ายแล้วเป็นไม่เอา

สิ่งเลวร้ายทางจิตใจนั้น ที่นิยมพูดนิยมเรียกกันในคัมภีร์มี ๓ อย่าง คือ ตัณหา มานะ ทิฏฐิ

สิ่งที่ ๑ *ตณฺหา* คือความต้องการด้วยความ
โง่ มีความโง่เป็นเหตุให้ต้องการ ความต้องการอัน
นั้นเรียกว่า*ตณฺหา* ถ้ามันมาปรุงแต่งจิตแล้วก็
อันว่าไปทางนั้นแหละ ไปทางมีความทุกข์

สิ่งที่ ๒ *มานะ* คือ ความถือตัว สำคัญตัวเป็น
อย่างนั้น สำคัญตัวเป็นอย่างนี้ เยอหยิ่งจองหอง
ยกหูชูหางด้วยเสร็จแหละ ถ้า*มานะ* เข้ามาปรุง
แต่งจิตแล้วก็ยุ่ง เพราะว่า*มานะ* ในที่นี้ก็ยังมีหมายถึง
สำคัญตัวด้วย*อวิชชา* ว่ากุฎิๆไม่ดี กุเลกว่า กุฎิกว่า
กุเสมอกันกับผู้อื่น ความคิดอย่างนี้ไม่ควรจะมี รู้
แต่ว่าควรจะทำอย่างไร ฐานะของตนเป็นอย่างไร
ควรจะทำอย่างไร นี่ทำให้ตัวเองดีขึ้นก็แล้วกัน ให้
มันถูกต้อง แต่ถ้าเรียกว่า*มานะ* เฉยๆ นี่หมายถึง
ถึงมันผิด ความสำคัญผิด

สิ่งที่ ๓ เรียกว่า *ทิฏฐิ* คือ ความคิด ความเห็น
ความเชื่อหรือความรู้ ในทางภาษาบาลี หรือภาษา
ธรรมะ ถ้าพูดว่า*ทิฏฐิ* ๗ เฉยๆ ก็หมายถึงฝ่ายผิด
ทั้งนั้นแหละ ที่แท้มันเป็นคำกลางๆ *สัมมาทิฏฐิ* -
ทิฏฐิ ฝ่ายถูก *มิจฉาทิฏฐิ* - *ทิฏฐิ* ฝ่ายผิด อย่าให้

มิจฉาทิฏฐฐิ เข้ามาปรุงแต่ง ให้สัมมาทิฏฐฐิ เข้ามา
ปรุงแต่ง

(น. ๑๓๗ - ๘)

สภาวะ, สถานะของจิตที่เป็นอตั้มมยตา

○ อตั้มมยตา คืออะไรกันแน่ มันตอบได้สารพัด
อย่าง แต่ที่ว่าจะ เป็นใจความรัดกุม ก็พอจะตอบได้
ว่าคือ นิพพาน ถ้าพูดอย่างนี้มันยังฟังยากไป ก็
พูดว่าเป็นความดับ

อตั้มมยตา เป็นชื่อของนามธรรม คือความ
เป็นอย่างนั้น ความรู้อย่างนั้น ความรู้สึกอย่าง
นั้น สถานะอย่างนั้น ซึ่งก็คือ ความไม่เกี่ยวข้องกับ
กับอะไร ความไม่ต้องอาศัยอะไรอีกต่อไป ความที่
อะไรปรุงแต่งไม่ได้อีกต่อไป เป็นชื่อของความดับ
ซึ่งมีความหมายแห่งนิพพาน

(น. ๒๔)

○ คำแปลโดยพยัญชนะ (ของอตั้มมยตา)
คือ แปลออกมาตรงๆ ก็แปลว่า ไม่สำเร็จมาแต่
สิ่งนั้น ก็ได้ ไม่ถูกปรุงแต่งโดยสิ่งนั้น ก็ได้ ไม่อาศัย
สิ่งนั้น ก็ได้ โดยใจความก็ไม่อาศัยสิ่งนั้นให้ปรุง

แต่งอีกต่อไป พุดเป็นภาษาไทยสั้น ๆ ก็ไม่สำเร็จ
 การอยู่ด้วยสิ่งนั้น ไม่สำเร็จมาแต่สิ่งนั้น - เหตุปัจจัย
 ที่ปรุงแต่งให้เกิดความรู้สึกคิดนี้ กิเลส
 หรือความทุกข์ จิตนี้ หรือตัวเรานี้อัตภาพนี้ จะไม่
 ยอมให้เป็นเรื่องสำเร็จมาแต่กิเลส ไม่สำเร็จมา
 แต่กิเลส ที่ว่าไม่สำเร็จโดยสิ่งนั้น ก็ไม่สำเร็จโดย
 กิเลส นั้น ไม่ให้มันเป็นการอยู่หรือเกิดอยู่ มีอยู่โดย
 อาศัยสิ่งนั้น โดยสิ่งนั้น จากสิ่งนั้น คือเหตุปัจจัยที่
 ปรุงแต่ง

(น. ๗๘)

○ ไม่มีอะไรที่จะทำให้ตื่นเด่นได้ อย่างนี้
 เรียกว่า อตัมมยตา ไม่ถูกปรุงแต่งอีกต่อไป

(น. ๘๐)

○ ดูให้ลึกก็ว่า มันไม่มีค้นหาในสิ่งนั้น ไม่มี
 มานะในสิ่งนั้น ไม่มีทิวฐิในสิ่งนั้น

ค้นหาแปลว่า ความอยาก แต่ต้องระบุให้
 ชัดว่า ความอยากที่มาจากความโง่ ถ้าเป็นความ
 ต้องการ ที่มาจากสติปัญญานี้ไม่ใช่ค้นหา

มีมานะ - สำคัญมั่นหมาย ในสิ่งนั้น ก็คือ

สำคัญมันหมายความว่าเป็นตัวตนบ้าง สำคัญว่า เป็น
ของ ๆ ตนบ้าง สำคัญว่าตัวกูบ้าง สำคัญว่าของกู
บ้าง สำคัญว่าดีกว่าเขาบ้าง สำคัญว่าเร็วกว่าเขา
บ้าง สำคัญว่า พอ ๆ กันกับเขาบ้าง

แล้วก็มีทิวฐิ ซึ่งก็คือมิจฉาทิวฐิ ถ้าพูดเฉย ๆ
ว่าทิวฐิ หมายความว่า เป็นมิจฉาทิวฐิ มีความ
เห็นผิด รู้ผิด เข้าใจผิด กระทั่งเชื่อผิด ในสิ่งนั้น ๆ
ตัวอย่างเช่น ไสยศาสตร์ ก็มีความเชื่อผิดในสิ่งที่
ไม่ควรจะเอามาเป็นที่พึ่ง แต่เอามาเป็นที่พึ่ง มัน
เห็นผิดกลับกันเสีย เหมือนกับเห็นกงจักรเป็น
ดอกบัวอย่างนั้นแหละ เห็นชีวิตเป็นสิ่งที่เที่ยงแท้
ถาวร น่ารักน่าพอใจสูงสุดยิ่งกว่าสิ่งใด ซึ่งตามที่เป็น
จริงแล้ว มันไม่เป็นอย่างนั้น คำว่าเห็นผิด ๆ นี้
หมายความว่า เห็นผิดจากที่มันเป็นจริง มันเป็น
จริงตามธรรมชาติอย่างไร แท้จริงอย่างไร มันเห็น
ไปเสียทางอื่น เมื่อมันไม่เที่ยงเห็นเป็นเที่ยง เห็น
ว่าเที่ยง เมื่อมันเป็นทุกข์กลับเห็นว่าเป็นสุข เมื่อ
มันมิใช่ตนกลับเห็นว่าเป็นตัวตน อย่างนี้แล้วก็แจก
ลูกออกไปเถอะ มันไม่ใช่สิ่งที่น่าหลงใหล มันก็

เห็นว่าน่าหลงใหล ไม่ใช่สิ่งที่น่ารัก ก็เห็นว่าน่ารัก
ไม่ใช่สิ่งที่น่าเกลียดก็กลายเป็นน่าเกลียด สิ่งที่ไม่
ต้องกลัวก็เห็นเป็นสิ่งที่ต้องกลัวแล้ว

เมื่อมีตัณหา มานะ ทิฏฐิ เป็นเครื่องปรุงแต่ง
อย่างนี้ เราจึงอยู่ด้วยกองทุกข์

อตัมมยตา จะขับไล่ ตัณหา มานะ ทิฏฐิ ทั้ง
กลุ่มออกไปหมดเลย

อีกทางหนึ่งก็ว่า **ไม่มีอุปาทาน - ไม่มีความ
ยึดมั่นถือมั่น** - ยึดมั่นถือมั่นนี้สรุปความแล้วก็ยึด
มั่นถือมั่นว่าตัวกูบ้าง ว่าของกูบ้าง ยึดมั่นว่าตัวกู
จะอยู่นิรันดร ยึดมั่นว่าของกู ก็จะถูกกับกุนิรันดร
อย่างนี้ มีอุปาทานในขั้นห้า-รูป เวทนา สัญญา
สังขาร วิญญาณ-นี้ มาเป็นตัวกูบ้าง มาเป็นของ
กูบ้าง

(น. ๘๒ - ๓)

○ อะไรเป็นหัวใจ เป็นความหมายแท้จริงของ
อตัมมยตา?

หัวใจของอตัมมยตานั้น คือ **ภาวะของจิต
ลักษณะของจิต ที่กิเลสและอารมณ์ ของกิเลส**

ปรุ้งแต่งไม่ได้ สมรรถนะของจิตมีอยู่อย่างทีกิเลส
หรืออารมณ์ของกิเลสปรุ้งแต่งไม่ได้ คือ ไม่เกิด
กิเลสขึ้นในจิตนั้น จิตมันก็เป็นอิสระ มันคงที่ นั้น
ภาวะของจิตที่ประกอบอยู่ด้วยอตัมมยตา หัวใจ
ของอตัมมยตา

(น. ๑๖๘)

○ อตัมมยตาคืออะไร?

อตัมมยตา หมายถึง ความเป็นผู้มีสติปัญญา
สามารถ - รอบรู้ และรู้สึกตัว - ไม่เปิดโอกาสให้
อารมณ์ใดในภายนอก และกิเลสใดในภายใน มา
ปรุ้งแต่งจิตให้กระเพื่อมเป็นกิเลสขึ้นมา ไม่ว่าใน
กรณีใด ๆ ไม่ว่าในที่ไหน ๆ ไม่ว่าในระดับใด ๆ

(น. ๒๔๓)

ความรู้, ความรู้สึก, สภาพของจิต
ที่เป็นอตัมมยตา

○ คำนี้มันใช้ได้กว้างขวาง อตัมมยตานี้ใช้
เป็นชื่อของ ญาณ - ความรู้แจ้งก็ได้ รู้ว่าเอากับมัน
ไม่ได้ เอากับมันไม่ได้ ก็เป็นญาณหรือเป็นความรู้
ที่นี้ก็เป็น สภาพของจิตก็ได้ ว่าเตี้ยมันอยู่ใน

ระดับที่อยู่กับสิ่งเลว ๆ เหล่านั้นไม่ได้ นี่เป็นสภาพ
ของจิต อย่างนี้ก็ได้อีก เป็นสถานะของจิต หรือว่าอยู่
ในฐานะเป็นธรรมชาติที่เป็นเครื่องมือ เป็นเครื่องมือที่
จะขาดพ้นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา อย่างนี้ก็ได้อีก

(น. ๔๓)

○ อตัมมยตาคืออะไรนี้ ขอให้ฟังให้ดีๆ เมื่อ
กล่าวโดยความหมาย ก็คือความรู้หรือความรู้สึก
หรือการกระทำ ที่ทำให้ละความทุกข์ไปตามลำดับ ๆ
จนหมดทุกข์ สิ่งที่จะช่วยให้ละทุกข์ไปตามลำดับ
จนหมดทุกข์ นี้เรียกว่า อตัมมยตา

หรือจะมองอีกทางหนึ่ง ก็คือ สิ่งที่จะละความ
ชั่ว ให้หมดไป เข้าสู่ความดี และก็ละความดีชั้น
ต่ำ ๆ ต้อย ๆ สูงขึ้นไป ๆ จนพ้นดีถึงเหนือดี ละชั่ว
ไปสู่ดี ละดีตามลำดับขึ้นไปจนถึงพ้นดี นั่นแหละ
คืออตัมมยตา

(น. ๑๐๑)

อตัมมยตาเป็นเครื่องมือควบคุมกามารมณ์

คนหลงใหลในกามารมณ์กันได้ตลอดวันตลอด
คืนทั้งเดือนทั้งปี ฉะนั้น จะต้องรู้เรื่องการควบคุม

สิ่งนี้กันเสียบ้าง อย่าให้ความต่ำมาครอบงำจิตใจ
 หรือว่าดึงเอาไว้ จับเอาไว้ กดเอาไว้ ขึ้นมาสู่ความ
 สูงไม่ได้ จะต้องต่อสู้ด้วยเครื่องมือพิเศษ ที่เรียก
 ว่าอตั้มมยดา เครื่องมือพิเศษที่ทำให้พระพุทธเจ้า
 ออกบวชได้ ไม่มีอตั้มมยดาก็ไม่มีการออกบวช ก็
 อยู่ในราชสมบัติจนตาย ถึงคนอื่นก็เหมือนกัน
 แหละ ไม่เฉพาะพระพุทธเจ้าดอก ที่ออกบวชไป
 ได้ อยู่เหนือสิ่งธรรมดาสามัญเหล่านี้ได้ ก็เพราะ
 ท่านมีความรู้เรื่องอตั้มมยดา

(น. ๔๓)

อตั้มมยดาเป็นเครื่องมือที่จะหย่าขาดจาก สิ่งเลวร้าย

รีบสนใจอตั้มมยดา เครื่องมือพิเศษที่จะหย่า
 ขาดจากสิ่งเลวร้าย การที่จะหย่าขาดสิ่งใดต้องมี
 อตั้มมยดา จึงจะหย่าขาดได้ ถ้าไม่มีอตั้มมยดามัน
 ไม่หย่าจริง ถ้ามีอตั้มมยดามันก็อยู่กันไม่ได้แน่นอน
 ต้องแยกจากกัน จะหย่าขาดจากสิ่งเลวร้ายใดๆ
 ขอให้ใช้เครื่องมือ คืออตั้มมยดา

การที่จะพัฒนาให้ยิ่งขึ้นไปนี้ มันต้องหย่าขาดจากสิ่งเลวร้ายนะ ไม่อย่างนั้นไม่พัฒนา พัฒนากันแต่ปาก เดียวนี้มันไม่มีการละสิ่งเลวร้ายจริง ๆ ก็พัฒนาไม่ได้ ยิ่งเจริญ ยิ่งยุ่ง ในบ้านในเมือง เรื่องการเมืองการสังคมก็ยุ่งกันไปหมด เพราะมันไม่ละสิ่งที่ควรละ มันละไม่ได้เพราะมันไม่มีอตัมมยตา จึงขอให้ถือว่า เป็นของประเสริฐสูงสุดของพระพุทธเจ้า ที่ท่านได้ตรัสไว้

(น. ๔๗)

อตัมมยตาเป็นเครื่องสลัดความทุกข์

พระพุทธศาสนาทั้งหมดทั้งพุทธศาสนา ก็สอนเรื่องไม่ยึดมั่นถือมั่นในขันธ ห้าว่าตัวตน หรือจะเรียกว่า ธรรมทั้งปวง ไม่ยึดมั่นธรรมทั้งปวง สัพพะ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสยา แล้วการไม่ยึดมั่นถือมั่น นั้นแหละคือตัวอตัมมยตา

ยึดมั่นถือมั่นในอะไร โดยความเป็นตัวตนเป็นของตน มันก็เป็นทุกข์ มันก็เดือดร้อน สลัดออกไปเสียก็ไม่เป็นทุกข์ เครื่องสลัดก็คือธรรมะชื่ออตัมมยตา - ความไม่เกี่ยวข้องอาศัยผูกพันกับสิ่ง

นั้น ๆ ซึ่งเคยเกี่ยวข้องกับอาศัยผูกพันมาแต่ก่อนแล้ว เป็นทุกข์ทั้งนั้นเลย เคยเกี่ยวข้องกับอาศัยผูกพันกับสิ่งใดมา แล้วเป็นทุกข์ตลอดเวลา ก็สลัดสิ่งนั้นออกไปเสีย ไม่เอากับมันอีกต่อไป

ถือเป็นหลักได้ง่าย ๆ ก่อนว่า ถ้ามันเข้ามาในรูปของความทุกข์รบกวน ก็สลัดมันออกไปก่อน อย่าไปยึดกับมัน อย่าไปหวังว่ามันจะเสียหายหรืออะไร สลัดออกไปเสียก่อนนั้นแหละคือได้ ได้ไม่เป็นทุกข์ สบายดีแล้วจึงค่อยแก้ไขปัญหาเดียวกันนั้น ทีหลังก็ได้ มันก็จะไม่เป็นทุกข์ ได้ก็ได้ ไม่ได้ก็ไม่เป็นทุกข์ ถึงได้มากก็ไม่ยินดีไม่หลงไหล

(น. ๓๖)

สรุปความหมายของอตัมมยตา

อตัมมยตา เราจะมองเห็นในแง่ นั้นแง่ นี้ได้หลาย ๆ แ่ง แต่ที่มีความสำคัญทั้งนั้น

ข้อที่ ๑ หัวใจของอตัมมยตาโดยหลักธรรมะชั้นสูง ก็คือ การไม่ยอมหยุดอยู่กับที่ แต่ให้สูงขึ้น ดีขึ้น ๆ สูงขึ้นจนถึงที่สุด นี่ก็เป็นความสำคัญ ใน

หลักธรรมะล้วน ๆ ก็ว่า จาก *กาม* สู่ *รูป* จาก *รูป* สู่ *อรุรูป* จาก *อรุรูป* สู่ *นิโรธ* เป็นนิพพาน

ข้อที่ ๒ **อดัมมยตา** **ทำให้ละสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตน** อะไรไม่ควรจะมีอยู่ในตน ละออกไปเสียให้หมด นี่โดยอำนาจของอดัมมยตา ถ้ามีอดัมมยตา สิ่งเหล่านั้นจะทนอยู่ไม่ได้ จะถูกละออกไปหมดสิ้น

ข้อที่ ๓ **เกลียดและกลัวสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความทุกข์** สิ่งใดเป็นที่ตั้งแห่งความทุกข์ ก็มีทั้งความเกลียดและความกลัวต่อสิ่งเหล่านั้น มันก็ปฏิบัติไปในทางที่สิ่งเหล่านั้นจะมีอยู่ไม่ได้

ข้อที่ ๔ **มันผลักไสให้เลื่อนชั้น ไม่ให้หยุดอยู่กับที่** ผลักไสให้เลื่อนชั้นเรื่อยไป ไม่ยอมให้หยุดอยู่กับที่ แม้ในระยะนิดเดียวก็ให้มันเลื่อนชั้นอยู่นั้นแหละ ให้มีชีวิตเป็นวิวัฒนาการ คือดีขึ้น ๆ ตามความมุ่งหมายของสิ่งที่เรียกว่าสัตตชาตญาณ ความรู้สึกที่มีประจำอยู่ในสิ่งที่มีชีวิตทุกชนิด

และข้อที่ ๕ **การไม่ยอมให้ปัจจัยอันเลวร้ายปรุงแต่งได้** นี่ฟังให้ดี ๆ ไม่ยอมให้ปัจจัยอันเลวร้ายปรุงแต่งได้ คำว่าปัจจัยนี้ไม่ได้หมายถึงเรื่อง

เงินทองอย่างเดียวดอก สิ่งที่เป็นต้นเหตุเป็นมูลเหตุ แล้วก็เรียกว่าปัจจัยทั้งนั้น ไม่ให้ปัจจัยอันเลวร้ายปรุ่งแต่งได้ ถ้าจะพูดให้สั้นให้จำได้ง่ายเดี๋ยวนี้ก็ว่า **ไม่ให้ผีร้ายใด ๆ มาปรุ่งแต่งได้** ถ้าไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ มันจะมีผีร้ายเข้าไปปรุ่งแต่งนานาชนิด ให้กระทำการที่ไม่ควรทำนานาชนิด ถ้ามีอตัมมยตาแล้ว ปัจจัยอันเลวร้ายหรือผีร้ายใด ๆ ไม่อาจจะปรุ่งแต่งได้ เป็นการกำจัดปัจจัยอันเลวร้ายนั้นให้หมดอำนาจที่จะปรุ่งแต่ง

(น. ๑๓๐ - ๑)

มีความหมายของอตัมมยตา ในสิ่งทั้งปวง

○ ที่นี้ ก็มาดูกันอีกทางหนึ่งว่า เราจะเห็นลักษณะของ อตัมมยตา ความหมายของอตัมมยตาได้ที่ไหนบ้าง? โดยจะแยกเป็นสองประเภท คือ เห็นได้ในกระแสแห่งวิวัฒนาการของสิ่งทั้งปวง คือโลกหรือจักรวาลหรืออะไรก็ตาม นี้อย่างหนึ่ง แล้วก็เห็นได้ในสิ่งทั้งปวง ที่บัญญัติไว้ว่าเป็นพุทธศาสนา นี้ก็อีกอย่างหนึ่ง

○ ในอย่างแรกนี้ดูกันกว้าง ๆ ดูอย่างธรรมชาติ หรือดูอย่างวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่ศาสนาไม่เกี่ยวกับศาสนา ก็จะต้องถามมยตามันมีอยู่ที่ไหน? และอย่างไร? ในกระแสแห่งวิวัฒนาการ จะเห็นได้ว่าในสิ่งที่มีชีวิตมีความรู้สึกที่เป็นสัญชาตญาณคือรู้สึกได้เอง ถ้ามันเป็นสิ่งมีชีวิตในระดับต่ำมันก็รู้สึกในระดับต่ำ อยู่ในระดับสูงก็ระดับสูง เช่น เป็นต้นไม้ก็ต่ำ เป็นสัตว์เดรัจฉานก็กลาง ๆ เป็นมนุษย์ก็อยู่สูง สัญชาตญาณแม่บทที่สุด คือสัญชาตญาณว่ามีตัวตน แล้วมันก็ต้องการที่จะรักษาไว้ซึ่งความมีตัวตน คือรักษาชีวิต มัน ต้องการจะรอด จะรอด คือมันจะรอดจากสิ่งที่เป็นอันตราย ที่จะทำให้มันพินาศไป สาปสูญไป มันก็พยายามที่จะละอันตรายที่จะเป็นที่ตั้งแห่งความตาย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสัญชาตญาณแห่งความรอด ในสัญชาตญาณนั้นมันมีสิ่งซึ่งแสดงลักษณะแห่งอัตมยตา

จากสัญชาตญาณเพื่อความรอดนั้น มันก็มีปฏิกิริยาหรือผลจากสัญชาตญาณอันนี้อีกต่อหนึ่ง เช่นในบรรดาสิ่งที่มีชีวิต มันก็สร้างสิ่งที่ต่อต้าน

ต่อต้านความตาย ต่อต้านโรคร้ายไข้เจ็บ ที่เรียก immunity - นั่นก็เป็นสิ่งที่มีลักษณะของอดัมมยดา ด้วยเหมือนกัน คือ **หลีกไปเสียจากสิ่งที่จะทำให้ตาย** แล้วร่างกายนี้มันไม่ยอมรับสิ่งแปลกปลอม จะเอาอวัยวะเทียมอะไรใส่เข้าไปแทนของเก่า ร่างกายมันไม่ยอมรับ ทางการแพทย์ต้องหาวิธีที่จะทำให้ยอมรับได้ เม็ดโลหิตขาวก็มีหน้าที่ที่จะกำจัดเชื้อโรคที่จะเข้าไปในร่างกาย กิริยาที่ไม่ยอมรับสิ่งที่แปลกปลอมเข้าไปในร่างกายในชีวิตนั้น ก็มีความหมายแห่งอดัมมยดาคือ **มันละ มันสลัดสิ่งที่มันรู้สึกว่าเป็นข้าศึกแก่ความอยู่รอด** นี้ ที่เป็นอย่างไรภายในหรือละเอียดหน่อย

ที่นี้ มาดูอย่างที่เห็นได้จากภายนอกหรืออย่างหยาบๆ ไปไม้ทั้งต้น ถูกสลัดออกไป เมื่อถึงฤดูหนาว เอาไว้ไม่ได้ ขึ้นเอาไว้ต้นไม้ก็จะตาย ก็สลัดใบนั้นไปเสีย หรือใบสุกแล้วอย่างไม้ธรรมดานี้ ก็สลัดออกไปเสีย กิ่งบางกิ่งไม่ควรจะเอาไว้ มันก็ผลัดของมันเองได้ ต้นไม้นี้ เปลือกชั้นนอกก็สลัดออกไปเรื่อย ๆ แม้ลูก ลูกที่มันสุกแล้ว มันก็จะต้อง

หล่นไปออกไป ลักษณะที่จะต้อง **สลัดสิ่งที่ไม่ควรอยู่ด้วยกันออกไปนี้** ก็มีความหมายแห่ง อดัมมยตา ไม่มีใครสอน มันเป็นลักษณะของสัตบุรุษญาณ ชั้นต่ำ ๆ ต้อย ๆ แม้ยังไม่ถึงคนเป็นเพียงต้นไม้ พืชพันธุ์ มันก็ยังทำเป็น

คนก็มีความเคยชิน หรือการปฏิบัติโดย สัตบุรุษญาณ **มันไม่ต้องการให้สิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่นั้นอยู่ มันต้องการจะสลัดออกไป** ทำไมเราจะต้อง ฎฐิ์ไคลเวลาอาบน้ำ เพราะเราไม่ต้องการขี้ไคล มันไม่ควรจะอยู่ด้วยกัน ก็ ฎฐิ์ไคลให้มันหลุดออกไป ทำไมเราจะต้องไอ ก็เพื่อขับสิ่งบางสิ่งออกไป ทำไมเราจะต้องจาม เพราะเราจะขับสิ่งที่ไม่ควรจะอยู่กับเราออกไป ทำไมเราจะต้องสั่งขี้มูก เพราะไม่ต้องการให้มันอยู่กับเราอีกต่อไป ทำไมจะต้อง บ้วนน้ำลาย เพราะไม่อยากให้มันอยู่กับเราอีกต่อไป ทำไมเราต้องถ่ายอุจจาระ เพราะมันอยู่ด้วยกันไม่ได้ มันต้องถ่ายออกไป แล้วทำไมจึงต้องล้างกันล่ะ เพราะมันไม่ควรจะอยู่ด้วยกัน นี่มันมีที่ผิว เฝินและละเอียดอ่อนออกไปอย่างนี้

ดูเถอะว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงนี้มันเป็นอยู่โดยธรรมชาติ จะโดยพระเจ้าก็ได้ สำหรับคนที่เชื่อพระเจ้า มันจะต้องเอาสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ด้วยกันออกไป ออกไป นี่คือความหมายของอดัมมยตา เราประพฤติปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา เราต้องมี เราต้องมี ไม่มีมันก็ตาย ถ้าเราไม่เอาสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ออกไปเสีย มันก็ต้องตาย ธรรมชาติก็ช่วยได้มาก มี immunity ด้านทาน มีการต่อสู้ไม่ยอมรับของแปลกปลอมเข้าไป มีเม็ดโลหิตขาวที่กำจัดเชื้อโรคเหล่านี้มันเป็นอดัมมยตา โดยธรรมชาติในชั้นพื้นฐาน ชั้นเดียว ๆ ชั้นต่ำ ๆ นี้ แต่มันก็สำคัญ ที่ว่ามันให้ชีวิตรอดอยู่ได้ ฉะนั้นควรจะขบใจ ขบใจอดัมมยตา มันมีบุญคุณ มันช่วยชีวิตไว้

นี่เห็นได้ว่า ในกระแสแห่งวิวัฒนาการ มีความหมาย มีลักษณะ มีเจตนารมณ์ มีกลิ่นไอ อะไรก็ตามของ อดัมมยตา อยู่เต็มที แล้วเป็นมาด้วยกัน เราก็ได้รอด ได้มานั่งพูดกันอยู่ที่นี่ เพราะว่าเราได้ขับไล่สิ่งที่ไม่ควรจะมีในชีวิตในร่างกายนี้ออกไปเสียได้ โดยตรงบ้าง โดยอ้อมบ้าง โดยธรรมชาติบ้าง

โดยการกระทำของเราเองบ้าง การขับไล่สิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตนให้ออกไปเสีย นั่นแหละคือความหมายของอดัมมยตา คิดดูให้ดีมันกว้างขวางเท่าไร มันครอบงำจักรวาลอย่างไร ถ้ามันไม่ยอมละสิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้วมันใหม่ออกไปไม่ได้ แล้วมันก็ต้องยอมละระดับที่ต่ำกว่า ที่เลวกว่า ที่เล็กกว่าอะไรออกไปเรื่อย มันจึงโตขึ้นมาได้ ถ้ากัณฑ์ปุ้มไม่ลอกคราบมันก็โตขึ้นมาไม่ได้ มันจะต้องละสิ่งเก่า สร้างสิ่งใหม่ที่ดีกว่าสูงกว่าขึ้นมาแทน นี่เป็นธรรมชาติทั่ว ๆ ไป เห็นได้ในกระแสแห่งวิวัฒนาการของธรรมชาติในลักษณะอย่างนี้

○ ที่นี่ก็จะพูดถึง ความหมายของอดัมมยตา ที่จะเห็นได้ในธรรมทั้งปวงในพระพุทธศาสนา คือ บทบัญญัติแห่งธรรมวินัยอะไรก็ตาม ที่พระพุทธองค์ได้ทรงบัญญัติแล้ว ได้แสดงแล้วเป็นหลัก บัญญัติอย่างนั้น ๆ อยู่ในพระพุทธศาสนา ในธรรมบัญญัติเหล่านั้น ทั้งหมดมีความหมายแห่งอดัมมยตาอยู่ทุกสิ่งทุกธรรมะ เราจะมาดูกัน

ดูกันคร่าว ๆ ในพระพุทธศาสนาทั้งหมด คือ

ทั้งหมดทั้งสิ้นไม่ยกเว้นอะไร ว่ามีอะไรบ้างกัน
 ที่ก่อน ก็จะไม่เอ่ยถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
 สามอย่างก่อน ที่นี้ พระพุทธเจ้าจะก็อย่าง ก็ไป
 เรียนเอาเอง พระสงฆ์จะก็อย่างเรียนเอาเอง ขอยก
 เฉพาะพระธรรมมาพูด

พระธรรมนี้แยกออกไปเป็น *ปริยัติ* - การ
 ศึกษาเล่าเรียน *ปฏิบัติ* - การปฏิบัติ และ *ปฏิเวธ* -
 ผลของการปฏิบัติ ที่นี้ที่เป็นตัวการปฏิบัตินั้นมี
 ทาน ศีล สมာธิ ปัญญา ปัญญาก็คือ *ญาณ* ทั้ง
 หลาย เช่น *ญาณใน อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา สุนฺญตา*
ตถาตา เป็นต้น *ปฏิเวธ* ก็คือ *มรรค* ผล นิพพาน
 นี้ มันก็หมดเท่านั้น พุทธศาสนาทั้งกลม แจกได้
 อย่างนี้

ที่นี้ ก็มาดูทีละอย่างว่ากลืนไฉน เจื่อนงำ วีแวว
 ของ *อตัมมยตา* มีอยู่ในทุกอย่างที่กล่าวมานี้
 อย่างไร

○ สิ่งแรกคือพระพุทธเจ้า

เรียนรู้เรื่องพระพุทธเจ้าดีแล้ว ก็จะพบว่า
 พระพุทธเจ้ามีอตัมมยตา มาตั้งแต่ก่อนเป็นพระ-

พุทธเจ้า เป็นพระสิทธัตถะยังไม่ได้เป็นพระพุทธรเจ้า แล้วก็มัวแต่จมมตา ผลักไสออกไป ไม่ให้ครองราชสมบัติ มัวเมาในกามารมณ์อยู่ได้ ผลักไสพระสิทธัตถะออกไปบวช พระสิทธัตถะออกไปด้วยอำนาจอหังการมตา ไม่เอากับสิ่งนี้แล้วว้าย ไม่เอากับมึงแล้วว้าย ราชสมบัตินี้ไม่เอากับมึงแล้วว้าย ก็ออกไปบวช ไปแสวงหาทางที่จะดับทุกข์สิ้นเชิง ตามความมุ่งหมายของพระองค์ ละกามไปจากบ้าน แล้วก็ไปปฏิบัติไปตามลำดับ ๆ ตามที่จะหาศึกษาได้ ปฏิบัติได้ มีสมาธิในขั้นรูปฌานหรือรูปภพ ไม่พอใจก็จะขึ้นไปจนถึงอรูปภพ ไปศึกษาเรื่องอรูปภพถึงขั้นสุดท้าย คือขั้นเนวสัญญานาสัญญายตนะ กับอาจารย์คนสุดท้ายของท่าน ที่ชื่อว่าอุทกดาบสรามบุตร อาจารย์กล่าวแก่พระสิทธัตถะนั้นว่าหมดแล้วมีเท่านั้น พระสิทธัตถะไม่เอา ไม่เชื่อ เพียงเนวสัญญานาสัญญายตนะนี้ไม่หมดภพ มันเป็นอรูปภพอยู่ ก็ละทิ้งอาจารย์นั้นไปเสีย เพื่อไปแสวงหาอหังการมตาที่จะกำจัดอรูปภพได้ ถ้าเราจะถามขึ้นว่า อะไรที่ทำให้พระสิทธัตถะละทิ้งอาจารย์คน

สุดท้ายไปเสียไม่อยู่ด้วย มันก็คืออดัมมยดา มีความรู้พอที่ว่านี่ยังไม่สิ้นสุด ก็ไปหาของพระองค์เอง จนพบอดัมมยดาอันสุดท้าย ที่จะละความยึดมั่นถือมั่นในอรูปรูปอันสุดท้าย คือเนวส์ัญญานา สัญญาตนะนั้นเสีย ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลุดพ้นเหนือภพทุกๆ ภพ ไม่มีภพอีกต่อไป ลีลาภ ลีลาชาติ

พระพุทธรเจ้าเกี่ยวข้องกับอดัมมยดาอย่างนี้ ตั้งแต่ผลึกใสให้ออกไปบวช บวชแล้วก็บรรลุนิพพานไปตามลำดับๆ ทุกขั้นตอนซึ่งต้องใช้อดัมมยดาเห็นใหม่ว่ากลิ่นไอของอดัมมยดาในพระพุทธรเจ้านั้นมีมากน้อยเท่าไร ถ้าไม่มีอดัมมยดาก็ไม่ได้ออกบวช ไม่ได้เป็นพระพุทธรเจ้า แล้วเราก็ไม่ได้เป็นพุทธบริษัท ไม่ได้มานั่งพูดกันอยู่อย่างนี้ ขอบคุณมันเสียบ้าง ขอบคุณอดัมมยดาเสียบ้าง ที่มันขับไล่พระพุทธรเจ้าให้ออกบวชไปจากราชสมบัติ ไปเป็นพระพุทธรเจ้า ไปตรัสรู้แล้วมีพุทธศาสนาให้เรา จะถือว่าใครไม่ขอบคุณอดัมมยดา คนนั้นอกตัญญู เพราะอดัมมยดาได้ช่วยมาถึงขนาดนี้

○ เอ้า ที่นี้มาดูกันในพระธรรม พระธรรม
แจกได้เป็นปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ

ปริยัติ ก็เรียนเรื่องไม่ควรยึดมั่นถือมั่น เรียน
เรื่องที่จะละเสียซึ่งความยึดถือว่าตัวตน มีอย่าง
เดียวเท่านั้นแหละ ถ้าไม่ใช่อย่างนี้แล้วไม่ใช่พุทธ-
ศาสนาดอก มันเป็นเรื่องเปลือก เรื่องกระพี้ พิธี
รีดทองไปเสียทั้งนั้น เรียนปริยัตินี้ ต้องเรียนกันให้
ถูกวิธี เป็นวิธี ที่ต้องเรียนต้องศึกษาก็เรียน เรื่อง
จะละอะไรเสีย - ละตัวตนเสีย ตัวตนคือสิ่งเลวร้าย
เป็นเหตุให้เกิดความเห็นแก่ตน เกิดกิเลสทุกชนิด
แล้วก็ทำให้โลกร้อนเป็นไฟ ต้อง ศึกษาให้รู้ แล้ว
ก็รู้วิธีที่จะละมัน การศึกษาเหล่านี้คือ ปริยัติ,
ปริยัติอะไร ปริยัติ เรื่องอตัมมยตา เรื่องที่จะละ
ตัวกูนี้เสียอย่างไร

ที่นี้ถ้าเป็น พระธรรมชั้น ปฏิบัติ ก็ปฏิบัติโดย
ตรง เพื่อ ละสิ่งที่ควรละ จะเรียกว่ากิเลสก็ได้ จะ
เรียกว่าความทุกข์ก็ได้ จะเรียกว่าภพว่าชาติอะไร
ก็ได้ ละ ต้องละ ไม่ละเป็นความทุกข์มหาศาล ทน
ทรमान ละออกไปเสียได้ กูไม่เอากับมึง นี่ความ

หมายของอตัมมยดา **ปฏิบัติ** คือการละเสียซึ่งสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตน

ถ้าเป็น**ปฏิเวธ** ก็เป็น**มรรคผลนิพพาน** ก็ยิ่งเห็นชัดว่า หมดความยึดมั่นถือมั่นเรื่องตัวตนไปตามลำดับ

เอ้า ทีนี้ในพระธรรมนี้ เราจะเห็นว่า ที่เป็น**ปฏิบัติ** นั้นแหละสำคัญที่สุด **ปริยัติ** มันก็ไม่สำคัญเท่า**ปฏิบัติ** เพราะว่า**ปริยัติ**เฉย ๆ มันไม่ได้ผล ต้อง**ปฏิบัติ** ถ้า**ปฏิบัติ** แล้ว**ปฏิเวธ** ก็ไม่ไปไหนเสีย มันต้องได้ผล ฉะนั้นในบรรดาพระธรรมสามความหมาย คือ**ปริยัติปฏิบัติปฏิเวธ**นั้น อันที่สำคัญที่สุด คือ**ปฏิบัติ** ปฏิบัติให้มันถูกต้อง ให้มันเป็น**การละสิ่งที่ควรละออกไปเสียได้จริง ๆ**

ทีนี้ มาดูกันอย่างเรา ๆ ชาวบ้านธรรมดาสามัญก็แล้วกัน ที่เราทำกันอยู่ทุกวันนี้ ปฏิบัติอะไร?

ขั้นแรก ด่ำที่สุด คือ ทาน การให้ทาน การทำทาน โดยความหมาย โดยความหมายที่แท้จริง การให้ทานนี้เพื่อ **จะเอาสิ่งหนึ่งซึ่งไม่ควรจะมีอยู่**

ในเราออกไปเสีย สิ่งนั้นคือความตระหนี่หรือความเห็นแก่ตัว ทานที่ถูกต้อง ต้องกำจัดความตระหนี่หรือความเห็นแก่ตัว นี่เป็นวิทยาศาสตร์ เดียวนี้เขามาทำเป็นอย่างอื่น เพราะคนจะไม่ชอบหรืออะไรก็ตาม เขาให้ทานแลกเอาสวรรค์ บาทเดียว ได้วิมานหลังหนึ่งเลย ให้ทานเพื่อแลกเอาสวรรค์ อย่างนี้ไม่มีเงื่อนไขแห่งอตัมมยตา แต่ถ้าให้ทานเพื่อละเสียซึ่งความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัวนั้น มีอตัมมยตาเต็มเปี่ยมอยู่ในสิ่งที่เรียกว่าทาน ให้ทานคือให้ออกไป ให้สิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตนออกไปเสีย ถ้าให้ทานเพื่อเอาสวรรค์มันเป็นเรื่องค้ำกำไรเกินควร มันไม่ใช่เรื่องให้ทานอย่างความหมายเดิม มันเป็นสัพพัตตปราคามาส เป็นอะไรไปเสียแล้ว

ที่นี้ ก็มาถึงศีล สูงจากทานก็ถึงศีล ทำถูกต้อง ก็กำจัดสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตน ที่ไม่ควรจะมีอยู่ที่กายหรือวาจาของตน ตามสิกขาบทนั้น ๆ สิกขาบทนั้น ๆ เมื่อปฏิบัติดีแล้วก็ทำให้เกิดศีลขึ้นมา ก็เอาสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตนออกไปเสีย เอาการฆ่าสัตว์ ออกไปเสีย การอทินนาทาน ออกไปเสีย กาเมสุ

มิฉะนั้น ออกไปเสีย อะไรออกไปเสียออกไปเสีย
นี่ก็เป็นศีล - นำ ออกไปเสียซึ่งสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่
ในตนในระดับต้น ๆ ทางกายทางวาจา ศีลมันก็มี
อดัมมยดาเต็มตัว เพราะมันละหรือกำจัดสิ่งที่ไม่
ควรจะมีอยู่ในตน

ที่นี้ก็มาถึงสมาธิ ศีลแล้วก็สมาธิ ถ้าสมาธิ
สำเร็จ มันก็กำจัดกิเลสกลุ่มรูปฌานนิรวรณทั้งหลาย
ออกไปเสียไม่มีส่วนเหลือ แต่เรามันไม่รู้จักนิรวรณ
ไม่ได้สอนเรื่องนิรวรณ กันด้วยซ้ำไป ว่าตามธรรมดา
คนนั้นมันมีนิรวรณ ลูกเล็กเด็กแดงก็เริ่มมี แล้วก็
มี ๆ มาจนถึงคนใหญ่ผู้เฒ่าผู้แก่

ความรู้สึกที่น้อมเอียงไปในทางกามทางเพศ
ที่มันเกิดอยู่บ่อย ๆ มันรบกวนความสงบสุขของ
จิต ก็เรียกว่านิรวรณ

พยายาม - ความไม่ชอบใจ ความขัดใจ เมื่อ
อะไรมันไม่ตรงตามที่ต้องการมันก็ขัดใจ ความไม่
พอใจในอะไรก็ไม่รู้ บางทีมันก็รบกวนจิตใจไม่
ให้สงบ มันก็เป็นนิรวรณ

ความที่จิตมันถอยกำลังหดหู่ มันฟูบ มันมีน

มันชา นี่ก็ทำอะไรไม่ได้ดี ซึ่งก็มีกันอยู่ทุกคน ก็เป็น
นิรวรณ

ที่นี้ตรงกันข้ามจิตมันฟุ้ง มันฟุ้งจนทำอะไร
ไม่ได้อีกเหมือนกัน มันก็เป็นนิรวรณ

ที่นี้ วิจิกิจฉา - ความไม่แน่ใจในทุกสิ่งและใน
ตัวเอง นี่เรียกว่าความลังเลหรือวิจิกิจฉา ทุกคนมี
ทุกคนยังไม่เชื่อแน่ เต็มไปด้วยข้อลังเล ลังเลในการ
เศรษฐกิจของตัว ลังเลในการอนามัยของตัว ลังเล
ในความปลอดภัยของตัว ลังเลในความรู้ หรือแม้
แต่ว่าทรัพย์สมบัติเงินทองข้าวของที่มีอยู่ ก็ลังเล
ก็หวาดระแวง ว่ามันจะหายไปเสียเมื่อไรก็ไม่รู้ ไม่
แน่ใจว่ามันจะอยู่กะเราตลอดไป อย่างนี้เป็นความ
ไม่สงบแห่งจิต ก็เป็นนิรวรณ ข้อนี้มีมากมายมหาศาล
คนที่ไม่ไว้ใจตัวเอง ไม่ไว้ใจในคุณธรรมของตัวเอง
ได้นี้ ยังมีนิรวรณ ข้อนี้

ห้าข้อนี้เป็น นิรวรณ มีอยู่แก่คนทุกคน เขา
หาเอามาสอนกันไม่ แล้วไปสอนโน้ ๆ ว่านิรวรณ จะ
มีต่อเมื่อจะทำสมาธิ ต่อเมื่อจะทำสมาธิจึงจะมีนิรวรณ
แท้ที่จริงนิรวรณ มีอยู่ในชีวิตประจำวันตั้งแต่เป็น

ลูกเด็ก ๆ ออกมา ตามมากตามน้อย ก็ใช้สมาธิ
 กำจัดสิ่งเหล่านี้ออกไป คือความหมายของอตัม-
 มยดาในขั้นที่เรียกว่าสมาธิ **กำจัดกิเลสกลุ่มมฤจิต**
ประเภทนี้ออกไปเสียได้ด้วยสมาธิ สมาธินี้ก็มี
 อตัมมยดา

ที่นี้ ก็มาถึงปัญญาหรือวิปัสสนา หลังจาก
 สมาธิแล้วก็ถึงวิปัสสนาถึงปัญญา ถ้าเรียกให้ถูก
 คู่ของมันก็คือ หลังจากสมาธิแล้วก็ถึงปัญญา หรือ
 ว่าหลังจากสมณะแล้วก็ถึงวิปัสสนา หลังจากสมาธิ
 มันก็มีปัญญาหรือวิปัสสนา ก็คือญาณ - ความรู้
 อย่างถูกต้องแท้จริง เจียบขาดลงไปตามความเป็น
 จริง นี้เรียกว่าปัญญา มีมากมายหลายสิบชื่อ แต่
 จะขอยกเอามาเพียงเก้าชื่อ เก้าตา

ถ้าเกิดปัญญาก่อนแรกเห็นอนิจจตา เห็นความ
 ไม่เที่ยง นี่มันก็จะกำจัดความโง่ที่เห็นว่าเที่ยงว่า
 แท้มันออกไปเสียได้ ถ้าเห็นความไม่เที่ยง เห็น
 ความเปลี่ยนแปลง เห็นความไหลเรื่อย ความ
 เปลี่ยนแปลง ก็คือไหลเรื่อยนั่นเอง แต่เราใช้คำว่า
 ไม่เที่ยง คือไม่คงที่ เห็นความไม่เที่ยงแล้ว **มันกำจัด**

ความโง่ ว่าเที่ยงออกไปเสียได้ นั่นก็คืออาการแห่ง
อดัมมยตา ต่อไปนี้เลิกหลงว่าเที่ยง เลิกเชื่อว่าเที่ยง
มันก็เลิกโง่ในความเห็นว่าเที่ยง

เมื่อเห็นอนิจจตา - ความไม่เที่ยงแล้ว จาก
ความไม่เที่ยง ก็เห็นสืบท่อไป เห็น ๆ ๆ สืบท่อไป อย่า
ให้มันขาดตอนสิ จากความไม่เที่ยง แล้วจะไปเห็น
ว่า การที่ต้องอยู่กับสิ่งที่ไม่เที่ยง หรือเป็นสิ่งที่ไม่
เที่ยงก็ตาม มันเป็นอย่างไร? การที่ต้องอยู่กับสิ่ง
ที่ไม่เที่ยงมันลำบากที่สุด มันลำบากยุ่งยากทรมาน
ที่สุด หรือต้องเป็นอย่างที่ไม่เที่ยง มันลำบากยุ่งยาก
ทรมานที่สุด ฉะนั้นความไม่เที่ยงมันทำให้เกิด
ความเป็นทุกข์ อาการที่ต้องทนลำบากอยู่กับสิ่ง
ที่ไม่เที่ยงนี้ เรียกว่าทุกข์ ความทุกข์หรือทุกข์ตา
พอเห็นว่าเป็นทุกข์นี้ก็ หายโง่ เลิกโง่ ปลดความโง่
ทิ้งไป - ที่โง่ว่าเป็นสุข ที่โง่ว่าน่ารักน่าพอใจหรือ
เป็นสุขในสิ่งที่ตนรักตนพอใจ มันก็เลิกโง่ไปได้ นี่ก็
เป็นอดัมมยตาอยู่ในการเห็นความเป็นทุกข์

ที่นี้เห็นต่อไปว่า โ้มันไม่เที่ยงและเป็นทุกข์
อย่างนี้ แล้วใครต้านทานมันได้ ตัวไหนที่ไปต้านทาน

อาการนี้ได้ ไม่มีตัวไหนที่จะด้านทานอำนาจอิทธิพลของความไม่เที่ยงและเป็นทุกข์ได้ นั่นแหละคือความที่ไม่มีอัตตาไม่มีตัว ถ้ามีตัวมีอัตตา อันแท้จริง มันต้องด้านทานความไม่เที่ยงและเป็นทุกข์ได้ เมื่อไม่มีอะไรที่จะด้านทานความไม่เที่ยงและเป็นทุกข์ได้ นั่นแหละคือความเป็นอนัตตา เห็นความเป็นอนัตตาอย่างนี้ มันก็ละความเห็นที่ว่าอัตตา - ว่าตัวกู ว่าอัตตนิยา - ว่าของกูนี้ออกไปเสียได้ มันมีเงื่อนงำของอตัมมยตาอยู่ในอนัตตตา หรือว่ามันจะเป็นอนัตตตา เห็นอนัตตตาขึ้นมาได้ ก็เพราะว่า อำนาจอตัมมยตามันทำให้

ที่นี้ ต่อไปก็จะเป็น ธรรมัญญูจิตตา - ความตั้งอยู่ตามเป็นธรรมดา ความเป็นอยู่ เป็นไปหรือตั้งอยู่ตามธรรมดา คือไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา นั่นแหละคือความเป็นไปตามธรรมดา ตั้งอยู่ตามธรรมดาเช่นธรรมชาติธรรมดาอย่างนี้ ในขั้นนี้เห็นแต่ว่ามันเป็นธรรมดาอย่างนั่นเองที่ก่อน ก็เรียกว่า ธรรมัญญูจิตตา เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วก็เห็น ธรรมัญญูจิตตา ว่ามันตั้งอยู่ตามธรรมดา มัน

เป็นอย่างนั้น

เมื่อเห็นความตั้งอยู่ตามธรรมดา ก็เห็นต่อไป
ถึงว่า ไฉนมีกฎธรรมชาติ มีสังขะของธรรมชาติ
มีกฎของธรรมชาติควบคุมอยู่อย่างนั้น คือต้องเป็น
อย่างนั้น ต้องเป็นไปตามธรรมชาติอย่างนั้น นี่
เรียกว่า *ธัมม नियามตา* - เป็นไปตามบัพัญญุตินิยาม
ของธรรมชาติ *ธัมม नियามตา* - เป็นไปตามกฎของ
ธรรมชาติ นิยาม แปลว่า กฎ *ธัมม नियาม* แปลว่า
กฎของธรรมชาติ *ธัมม नियามตา* - เป็นไปตามกฎ
ของธรรมชาติ นี่ก็ หายใจ โภยความโง่ออกไปเสีย
ได้ในส่วนนี้ ก็ด้วยอำนาจอดัมมยตาที่ทำให้หายโง่

ถัดจากนั้นไปก็ *อิทัปปัจจยตา* เห็น*อิทัปปัจจยตา*
- เห็นความที่มันเป็นไปตาม*ปัจจย* เอาเรื่อง *อิทัปปัจจยตา*
มาพูดเมื่อสักยี่สิบปีมาแล้ว ก็เป็นที่พอใจ
ว่า เตี่ยนี่คนรู้จักแล้ว รู้จักพูดว่า*อิทัปปัจจยตา* กัน
หลายคนแล้ว *อิทัปปัจจยตา* - ความเป็นไปตาม
ปัจจย โดยตัวหนังสือก็แปลว่าความที่มีสิ่งนี้ ๆ เป็น
ปัจจย คำว่า *อิทัปปัจจยตา* แปลว่า ความมีสิ่งนี้ ๆ
เป็น*ปัจจย* พูดสั้น ๆ หยุดไว้สั้น ๆ เพราะมีสิ่งนี้ ๆ

เป็นปัจจัย สิ่งนี้ ๆ จึงเกิดขึ้น เพราะไม่มีสิ่งนี้ ๆ
 เป็นปัจจัย สิ่งนี้ก็ไม่เกิดขึ้น เพราะสิ่งนี้เกิด สิ่งนี้ก็
 เกิด เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้ก็ดับ แล้วมันก็นำแปลก
 ที่ว่า ในสิ่งเดียวนั้นมันมีปัจจัยให้เกิด ครั้นเกิดขึ้น
 มาแล้วมันก็กลายเป็น ปัจจัย เพื่อให้เกิดสิ่งอื่นต่อไป
 เมื่อสิ่งนั้นเกิดขึ้นมาอีกแล้ว มันก็กลายเป็นปัจจัย
 ให้เกิดสิ่งอื่นต่อไป ไม่มีที่สิ้นสุด ฉะนั้นสิ่งเดียวเป็น
 ได้ทั้งเหตุและทั้งผล มันเป็นผลเกิดมาจากเหตุอัน
 นี้ แล้วผลอันนี้ก็กลายเป็นปัจจัย เป็นเหตุปรุงแต่ง
 อันอื่นเกิดขึ้น แล้วก็ปรุงแต่งอันอื่นเกิดขึ้น
 เป็นเหตุปรุงแต่งอันอื่นเกิดขึ้น ไม่มีที่สิ้นสุด นี้เรียก
 ว่ากฎอิทัปปัจจยตา

กฎนี้ถ้าใช้กับทุกสิ่งไม่ยกเว้นอะไร เรียกว่า
 อิทัปปัจจยตา ถ้าใช้แต่เฉพาะแต่กับสิ่งที่มีชีวิต
 รู้สึกเป็นสุขเป็นทุกข์ได้ เรียกเสียว่าปฏิจสุมุบาท
 ถ้าใช้ทั่วไปแม้แต่ก้อนหินก้อนดิน อะไรก็ตามนี้ ก็
 เรียกว่า อิทัปปัจจยตา แม้สิ่งนั้นไม่มีความรู้สึกสุข
 ทุกข์อะไร แต่มันก็มีการเป็นไปตามเหตุ ตามปัจจัย
 เป็นคำกว้าง

เมื่อมีความรู้เรื่องอิทัปปัจจยดา นี้แล้ว มันเอาความโง่มหาศาลออกไป โดยเฉพาะความโง่ว่าตัวตนนี้ ความโง่ที่ทำอะไรอย่างพิธีรีตองนี้ มันออกไปหมดไม่มีเหลือ อิทัปปัจจยตามันกำจัดความโง่เง่า อวิชชาชนิดนี้ออกไป มันก็มีอดัมมยดาอยู่ในนั้น

เอาเห็นอิทัปปัจจยดา แจ่มแจ้งชัดเจนเต็มที่แล้ว ก็จะมาถึงสิ่งที่เรียกว่าสุญญตา, สุญญตา-ความว่าง ว่างจากตัวตน ว่างจากความหมายแห่งตัวตน ว่างจากคุณค่าแห่งตัวตน ว่างจากลักษณะแห่งตัวตน นี้เรียกว่าว่าง ๆ ๆ แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่มีอะไรเลย ว่างไม่มีอะไรเลยนั้นมันเป็นอีกอย่างหนึ่ง เป็นนัตถิกทิกฺขุ ไปโน่น เป็นมิจฉาทิกฺขุ ไปโน่น เดียวนี้มันมี สิ่งต่าง ๆ นั้นมี มีอย่างที่มี มีเท่าที่มี แต่ไม่ใช่ตัวตน ว่างจากความหมายแห่งตัวตนนี้เรียกว่าสุญญตา เขาแปลความหมายของคำ ๆ นี้ผิด สุญญตา แปลว่าสูญเปล่า นักปราชญ์ราชบัณฑิตบางคนในกรุงเทพฯ ก็ยังแปลว่าอย่างนี้ ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยนะ แปลสุญญตาว่าสูญเปล่า สุญญตา มันไม่สูญเปล่าดอก คือมันมีตัวที่จะว่าง

แล้วถ้าใครเห็น *สุญญตา* คนนั้นมีความสุขที่สุดเลย
 วางจากตัวตน - *สุญญตา* ๆ นี้ เอาตัวตนออกไป
 ไปเสียได้ ก็เท่ากับเอาความทุกข์ออกไปเสียได้ มัน
 ถอน ถอนออกไปเสียมากที่สุดซึ่ง *อวิชชา* หรือว่า
ความทุกข์ หรือ *กิเลส* ฉะนั้นใน *สุญญตา* นี้มีอิทธิพล
 ของ *อตัมมยตา* มีกลิ่นไอของ *อตัมมยตา* มีเงื่อนงำ
 ของ *อตัมมยตา* มีเจตนากรรมของ *อตัมมยตา* อย่าง
 ยืนอยู่ใน *สุญญตา* คือความเห็นที่ว่าง ๆ ๆ ไม่มีอะไร
 สักส่วนเดียวที่ควรจะยึดถือว่าเป็นตัวตน มันเป็น
 ไปตามเรื่องของมัน คือมันเป็น *อิทัปปัจจยตา* มัน
 มีกระแสแห่ง *อิทัปปัจจยตา* ทั้งหมดนั้นว่างจากตัว
 ตน อะไร ๆ ก็มี ดิน น้ำ ลม ไฟก็มี อะไร ๆ ก็มี มี
 ไปเถอะมีแต่มันว่างจากตัวตน

เอาที่นี้ เมื่อเห็นว่างจากตัวตนถึงที่สุด มันก็
 จะเห็นอันสุดท้าย ที่เรียกว่า *ตถตา* ก็ได้ *ตถตา* ก็ได้
 บางทีก็เรียก *ตถา* เฉย ๆ ก็ได้ เรียกให้ถูกต้องก็
 เรียกว่า *ตถตา* แปลว่าความเป็นเช่นนั้นเอง ความเป็น
 เป็นเช่นนั้นเองนั่นแหละสำคัญที่สุด ความเป็นเช่น
 นั้นเองสำคัญที่สุด พระพุทธเจ้าทรงเห็นอันนี้ เห็น

ตถาตา มิตถาตา ผู้ใดมิตถาตา เห็นตถาตา ผู้นั้น
เป็นตถาคต, ตถาคต แปลว่าผู้ถึงซึ่งตถา, ตถา
แปลว่า เช่นนั้น, คตะ แปลว่า ถึง ตถาคต แปลว่า
ถึงซึ่งความเป็นเช่นนั้น หมายความว่ารู้ความเป็น
เช่นนั้น จนไม่มีความกระหายใด ๆ ที่จะให้เป็นไป
ตามกิเลสตัณหาของตน ถึงตถตา แล้วก็ เป็น
พระอรหันต์

เมื่อเห็นตถาตาแล้ว ก็ จะเห็นด้วยอตัมมยตา
สมบุรณ อตัมมยตาสมบุรณคือมีความรู้สึกว่ ทั้ง
หมดนั้นที่แล้วมาแต่หนหลังนั้น “กุเอกับมันไม่ได้
อีกต่อไปแล้วว้ย” อตัมมยตา โดยคำแท้ ๆ ก็แปล
ว่า ไม่ให้สิ่งนั้นเกี่ยวข้องปรุงแต่งผลักไสอะไรอีก
ต่อไป คือว่าไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งนั้น ไม่เป็นทาสของสิ่ง
นั้น หลุดออกมาเสียจากอำนาจของสิ่งนั้น นี้เรียกว่า
อตัมมยตา จะพูดว่า ไม่เกี่ยวข้องกับมันอีกต่อไป ก็
ได้ ไม่ให้มันปรุงแต่งได้ต่อไปก็ได้ แต่คนธรรมดา
จะฟังไม่ถูก ใช้คำพูดง่าย ๆ แต่หยาบคายหน่อยว่า
“กุไม่เอากับมึงอีกต่อไป” ถ้าจะพูดสุภาพหน่อยก็
พูดว่า “พอกันที พอกันทีว้ย” นั้นแหละคือตัว

อตัมมยตาสูงสุด “ภพทั้งหลาย กามภพ รูปภพ อรูปภพ ภพทั้งหลายนี้ พอกันที่ พอกันที่ ภพทั้งหลายพอกันที่ กุไม่เอากับมึงอีกต่อไป” คือจะไม่เป็นภพอะไรอีกต่อไป จะสิ้นภพกันเสียที่ พอกันที่ก็คืออย่างนี้

เอาละเป็นอันว่า ในตา ๆ ๆ ทั้งหลาย มีเงื่อนไขจากลีนไโอเจตนารมณอะไรของอตัมมยตา ทั้งนั้นเลย ยกเอามาแต่เฉพาะชั้นวิเศษ เรียกว่าแก้วดาตา ๆ ๆ ที่จริงญาณทั้งหลายมันมีอีกหลายชื่อหลายสิบชื่อ ยิ่งแจกออกไป ยิ่งหลายสิบชื่อ แต่ขอยกเอามาพูดกันเพียงเก้าชื่อเก้าดาเท่านั้น

ขอให้จำไว้เถอะ ไม่เสียเที่ยว ไม่เสียเวลา ไม่เสียแรงศึกษา แก้วดา นี้ ศึกษาให้เข้าใจเถอะ แล้วจะเห็นว่าอตัมมยตาอยู่สุดท้าย สิ้นสุดของฝ่ายธัมมัญญัติญาณ คือความจริงของธรรมชาติ แล้วก็ เป็นจุดเปลี่ยนที่จะละ โลกียะ ก็เป็นอตัมมยตา เริ่มมาสู่ฝ่ายนิพพานญาณ ฝ่ายโลกุตตระ ก็ยังมีเค้าเงื่อนไขแห่งอตัมมยตา เพราะฉะนั้น อตัมมยตาก็เหมือนกับสามขาคร่อมกันอยู่ คร่อมข้างนี้ด้วย

คร่อมตรงกลางด้วย คร่อมฝ่ายนี้ด้วย ฝ่ายธัมมัญญ-
 ฉญาณ ก็มีจุดจบที่อตัมมยตา ตรงจุดเปลี่ยนนั้นก็เป็น
 เป็นอตัมมยตา เปลี่ยนมาเป็นฝ่ายนิพพานญาณ
 แล้วก็ เป็นอตัมมยตา

นี้จะเห็นได้ว่า มีความหมายของอตัมมยตา
 อยู่ในทุก ๆ ธรรมะในพุทธศาสนา ในพุทธศาสนา
 ทั้งกลม ทั้งหมดทั้งสิ้น เต็มไปด้วยความหมายแห่ง
 อตัมมยตา หัวข้อพูดบรรยายในวันนี้ว่า กลิ่นไอ
 ของอตัมมยตาในธรรมะทั้งปวง คือในสิ่งทั้งปวงก็
 มีอย่างที่ว่ามา ในพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์
 ในปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ในทาน ศีล สมาธิ ปัญญา
 กระทั่งในมรรค ผล นิพพาน จะไปเจาะเข้าที่ตรง
 ไหน ก็จะไปพบสิ่งสูงสุดอตัมมยตานี้เข้าไปช่วยทำ
 หน้าที่อยู่ทั้งนั้น ถ้ามีฉะนั้นมันไม่เลื่อนชั้น มันไม่
 เลื่อนชั้น มันไม่มีวิวัฒนาการ

(น. ๕๒ - ๗๓)

บุญคุณของอตัมมยตา

ถ้าไม่มีอตัมมยตา ก็ไม่มีวิวัฒนาการ

ถ้าจะศึกษาอย่างวิทยาศาสตร์ เรื่องวิวัฒนาการตั้งแต่มีสิ่งมีชีวิตชั้นต่ำ ๆ จนมีชั้นสูงสุด มันเลื่อนมาตามลำดับ ด้วยการสลัดสิ่งที่ต่ำกว่า ง่ายกว่า หรือเป็นประโยชน์น้อยกว่านี้ขึ้นมา ๆ ๆ ๆ จนมีสิ่งประเสริฐกว่าสูงกว่า การที่พืชพันธุ์ไม้มันมีดีแปลกสูงขึ้นไป สูงขึ้นไป ก็เพราะว่ามันสลัดพันธุ์ที่เร็วกว่าเดิมนั้น สูงขึ้นไป ดีขึ้นไป งามขึ้นไป กระแสของวิวัฒนาการก็เป็นไปได้ เพราะว่ามันสลัดสิ่งที่เร็วกว่าเรื่อยไป มันก็สูงขึ้นมาเรื่อย ๆ

ทีนี้ที่เป็นสิ่งมีชีวิตที่เป็นมนุษย์มีสติปัญญา ก็เหมือนกันแหละ ที่จะสลัดจากคนไม่มีค่า คนกากเดน สูงขึ้นไปถึงคนมีค่าสูงสุด มันก็เพราะสิ่งนี้ ต้องยอมละที่ต่ำกว่า เรวกว่า มาหาที่ดีกว่า แล้วก็จะอีกทีหนึ่งไปหาที่ดีกว่า แล้วละก็อีกทีหนึ่งไปหาที่ดีกว่า อย่างนี้เรื่อยไป ๆ ไม่เท่าไรมันก็จะจบสิ้นสุดลง คือนิพพาน ไม่ต้องสละหรือไปหาอะไรที่

ไหนดีก

นี่เรื่องทางวัตถุ กิติ เรื่องทางจิตใจกิติ เรื่องทางโลกกิติ เรื่องทางธรรมะกิติ มันก็เกี่ยวข้องกับอตัมมยตา ถ้าไม่มีอตัมมยตา ก็ไม่มีวิวัฒนาการ ทั้งทางวัตถุทั้งทางจิตใจ ทั้งทางอะไร เพราะมันไม่มีการละจากสิ่งที่เลวกว่าไปหาที่ดีกว่า

นี่พูดเสียสั้น ๆ ว่า ถ้าไม่มีอตัมมยตาจะไม่มีความวิวัฒนาการในจักรวาล ถ้าไม่มีอตัมมยตา ก็จะไม่มีความอตัมมยตา ก็จะไม่มีความบุคคลในระดับพระอรหันต์ จะเป็นระดับสัตว์เดรัจฉานอยู่เรื่อยไป เพราะมีความอตัมมยตา มันจึงเลื่อนขึ้นไป เลื่อนขึ้นไป มันสลัดของเก่า เหมือนกับงูลอกคราบสลัดคราบ กุ้งลอกคราบสลัดคราบ ปูลอกคราบสลัดคราบ เพื่อดีกว่า โตกว่ายิ่งขึ้นไป คนก็เป็นอย่างนี้เรื่อยไป ๆ จนเป็นพระอรหันต์ ถ้าไม่มีอตัมมยตา ในโลกนี้ไม่มีพระอรหันต์ หรือว่าถ้าไม่มีอตัมมยตา ก็ไม่มีพระพุทธเจ้า โลกนี้จะไม่มีความพระพุทธเจ้าเกิดขึ้น อตัมมยตา ทำให้สลัดสิ่งต่ำ ๆ ขึ้นไปหาสิ่งที่สูงกว่า เป็นเหตุให้พระสิทธัตถะสละราชสมบัติออกไปหาสิ่งที่

เหนือกว่าสูงกว่า จนเกิดพระพุทธรเจ้า

(น. ๓๗ - ๘)

ถ้าไม่มีอตัมมยตา ก็ไม่มีพุทธศาสนา

○ ที่นี้ ก็จะต้องต่อไปโดยหัวข้อว่า ไม่มีอตัมมยตา ก็ไม่มีพุทธศาสนา พูดอย่างนี้ต้องถูกตำแนนอน ไม่กลัว ถูกตำก็ถูกตำ ไม่มีอตัมมยตาก็ไม่มีพุทธศาสนา คือไม่มีสิ่งที่ทำให้หลุดขึ้นไปจากกองทุกข์ไปสู่ความดับทุกข์ ก็ไม่มีพุทธศาสนา มีพระพุทธรศานาก็พ้นจากทุกข์ หลุดพ้นจากทุกข์ หลุดพ้นจากสิ่งที่ยึดมั่นถือมั่น ถ้าไม่มีอตัมมยตา อะไรจะผลักดันให้ไปสู่ความไม่ยึดมั่นถือมั่น

พุทธศานามหาศาลที่เขาสมมติกันว่า แปดหมื่นสี่พันธรรมขันธ์ อาตมาไม่เชื่อ มากกว่านั้นก็ได้ ทั้งหมดนั้นมันอยู่ที่ว่า ไม่ยึดมั่นถือมั่นว่าตัวตน ในสิ่งที่กำลังยึดถืออยู่ว่าตัวตน ใครยึดถือสิ่งใดอยู่ว่าตัวตน ละความยึดถืออันนั้นเสีย นั่นแหละคือพุทธศาสนา อตัมมยตาทำให้มองเห็นได้ว่า โอ้ เขากับมันไม่ไหวอีกต่อไปแล้ว อยู่กับมันไม่ไหวแล้ว เกี่ยวข้องกับมันไม่ไหวอีกแล้ว อาศัยกับมันไม่ไหวอีก

ต่อไปแล้ว นั้นอดัมมยดา จึงหลุดออกมาจากความ
 ยึดมั่นถือมั่น ออกมาเป็นอิสระที่เรียกว่าวิมุตติหรือ
 หลุดพ้น นี่จึงพูดว่า ไม่มีอดัมมยดาก็ไม่มีพุทธ-
 ศาสนา ที่เขาสอนกันอยู่ก่อน จบอยู่แค่ยึดมั่นสูง
 สุด ยึดมั่นสูงสุดในชั้นอรุปรธาตุ นี้ออกมาหมด นี้
 เป็นนิโรธธาตุ เป็นนิพพานธาตุ หลุดพ้นโดย
 ประการทั้งปวง

(น.๑๕)

○ ถ้าไม่มีอดัมมยดา ก็ไม่มีพุทธศาสนา
 เพราะว่าความรู้นอกนั้นมันไม่ถึงขนาดที่จะหลุด
 พ้น ความรู้อย่างอุทกดาบสมิมันไม่ถึงขั้นพุทธ-
 ศาสนาที่หลุดพ้น จนกว่าจะมีความรู้ขั้นนี้จึงจะมี
 พุทธศาสนา ฉะนั้น จึงขอยืนยันตัดโผงผางลงไป
 เลยว่า ไม่มีอดัมมยดาก็ไม่มีพุทธศาสนา

(น. ๒๐)

○ เมื่อพูดถึงหลักคำสอน ก็พูดได้ว่า ถ้าไม่มี
 อดัมมยดา ก็ไม่มีพุทธศาสนา ถ้าไม่ได้สอนเรื่อง
 อดัมมยดา ก็ไม่ได้สอนเรื่องพุทธศาสนา เพราะว่า
 เรื่องที่ต่ำกว่านั้น เขาสอนกันอยู่แล้วก่อนพระ-

พุทธเจ้า เรื่องที่จะเป็นพระอรหันต์หลุดออกไปจากโลกนั้น ไม่มีใครสอน ยังไม่มีใครสอน สอนแต่เรื่องที่ดีที่สุด ๆ อยู่ที่นี่ในโลกนี้ ต่อเมื่อมีการสอนเรื่องเหนือโลกนี้ จึงจะมีพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นมา เรื่องเวียนว่ายตายเกิดที่เขาสอนอยู่ก่อนพระพุทธเจ้า ไม่ใช่พุทธศาสนาดอก เขาสอนอยู่ก่อนพระพุทธเจ้าในอินเดียเรื่องเวียนว่ายตายเกิด พอพระพุทธเจ้าท่านเกิดขึ้นมา ท่านสอนเรื่องไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิด ฉะนั้นสนใจเรื่องไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดจึงจะเป็นพุทธศาสนา มัวสนใจแต่เรื่องเวียนว่ายตายเกิด ต้องเวียนว่ายตายเกิด อย่างนี้ไม่ใช่พุทธศาสนา ยังต่ำไป ถ้าเป็นพุทธศาสนา ต้องอยู่ในระดับที่ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิด ถ้าไม่มีเรื่องอตัมมยดา ก็ไม่มีเรื่องพุทธศาสนา หรือไม่มีพุทธศาสนาเกิดขึ้น คือมันมีเท่าเดิม ของเดิมที่เรามีกันอยู่แล้ว มีเท่านั้น มันก็ไม่ใช่พุทธศาสนา นี้ขอให้รู้ ถ้าไม่มีอตัมมยดา ก็ไม่มีพุทธศาสนา ไม่มีเรื่องนิพพาน ไม่มีเรื่องนิโรธ ไม่มีเรื่องเหล่านี้

อตัมมยตาทำให้ไม่ตกเป็นเหยื่อของอารมณ์

ผู้ที่ไม่เคยได้ยินมาก่อนได้ยินเป็นครั้งแรก ยากที่จะเข้าใจ แต่มันก็ไม่ได้ยาก เกินไปกว่าที่จะเข้าใจได้ ฉะนั้นขอให้สนใจเข้าใจเถอะ พยายามที่จะทำความเข้าใจเถอะ

ดูให้ดี ๆ ว่าอะไรกำลังครอบงำเราอยู่ หรือว่ากำลังขี่คอเราอยู่ก็ได้ อะไรกำลังจุง กำลังลาก กำลังดึง ไปหาสิ่งที่น่ารักน่าพอใจตามแบบของตน ๆ ในฐานะที่เป็นรูป/อันสวยงามบ้าง ในฐานะที่เป็นเสียงอันไพเราะบ้าง ในฐานะที่เป็นกลิ่นอันหอมหวานบ้าง ในฐานะที่เป็นรสอันอร่อยบ้าง ในฐานะที่เป็นเครื่องสัมผัสอันนิ่มนวลบ้าง กระทั่งเป็นสิ่งประเล้าประโลมใจอย่างยิ่งบ้าง นี่มันดังไป ๆ อันนั้นดังที่ อันนี้ดังที่ ไม่มีเวลาว่าง ไม่มีเวลาอิสระ เดี่ยวตาตั้งไปทางนั้น เดี่ยวหูตั้งไปทางนี้ เดี่ยวจมูกตั้งไปทางโน้น เข้าร้านนี้อกร้านนั้น เข้าร้านโน้น อกร้านนี้ เทียวซื้อหาสิ่งของ ไม่เคยรู้เลยว่า สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่ทำให้เราโง่ สิ่งที่เขาמיไว้ขายเราแพง ๆ คือสิ่งที่เขามีไว้สำหรับทำให้เราโง่ เมื่อเรา

ไม่รู้ ไม่รู้เราก็อ้อมมัน อ้อมมันทั้งแพง ๆ อย่างนั้น
 ซื่อเป็นว่าเล่นทั้ง ๆ ที่แพง เอามาทำไม? เอามา
 ทำให้เราโง่ เอามาทำให้เราเดือดร้อน เอามาทำให้
 เราเป็นห่วงวิตกกังวล

ถ้าว่าอดัมมยดาเข้ามา เราก็อ้อมหูลืมตา ไม่
 ตกเป็นเหยื่อของ*อารมณ* เหล่านั้นอีกต่อไป และที่
 เรากำลังมีอยู่ สะสมไว้เต็มบ้านเต็มเรือนนี้ ก็โอ้ไม่
 ไหวแล้ว ไม่ไหวแล้ว

“กุไม่เอากับมึงอีกต่อไปแล้ววีย์” คำพูดนี้มัน
 หยาบคายหน่อย มันโสกโศกหน่อย แต่ว่ามันตรง
 ที่สุด เหมาะสมที่สุด ที่จะเป็นคำแปลหรือความ
 หมายถึงของอดัมมยดา “กุไม่เอากับมึงอีกแล้ววีย์”
 พูดเท่านี้มันก็พอจะรู้ได้ว่าจะไม่เอากับอะไร ไม่เอา
 กับสิ่งที่มันทำให้กุลำบากนั้นแหละ แต่ถ้าเห็นเป็น
 ของน่ารักน่าพอใจเสีย มันก็ไม่เห็นว่าทำให้ลำบาก
 มันก็ยังเอากับสิ่งนั้นอีกต่อไป จนกว่าเมื่อไรมันจะ
 มองเห็น มันจึงจะเกิดความคิดหรือความรู้สึก โอ
 อยู่กันไม่ได้ หย่ากันที เลิกกันที กุไม่เอากับมึงอีก
 ต่อไป นี่พูดอยู่คนเดียวนี้ไม่หยาบดอก อย่าไปพูด

ให้ใครได้ยิน พอทันที เลิกทันทีก็ได้ สุภาพหน่อย
 พอทันที เลิกทันที กับสิ่งที่ทำให้กูเป็นทาสของมึง
 มานานแล้ว พอทันที เลิกทันที นี่คืออดัมมยดา

(น. ๘๖ - ๗)

อดัมมยดาทำให้คนออกบวช

ถ้าพูดกันอย่างแท้จริง อย่างถูกต้องแล้ว
 อดัมมยดา นี่แหละ ทำให้คนออกมาบวช แต่เดี๋ยวนั้นมันไม่เป็นอย่างนั้น มันไม่โดนอดัมมยดา มันโดนอย่างอื่น เพราะพ่อแม่ต้องการให้บวช คนก็บวชเพราะว่าถ้ามันยังไม่บวชเขาไม่ให้ลูกสาวบ้าง มันก็ต้องบวช แล้วยังมีเหตุอย่างอื่นอีกมากมาย ผู้บวชสมัยนี้ไม่ได้ออกบวชเพราะอดัมมยดาดอก ออกบวชเพราะอะไรก็ไม่รู้ ถ้าออกบวชโดยแท้จริง มันก็ต้องเป็นการออกบวชเพราะเห็นอดัมมยดา คือเห็นว่าอยู่ในโลกนั้นไม่ไหว กูอยู่กับมึงไม่ได้แล้ว ขอลาที่ มันจึงออกมาบวช แต่เอาละไม่เป็นไร เอาเป็นว่า ออกบวชเพื่อค้นหาอดัมมยดาก็แล้วกัน ดีไหม? ถ้ามันไม่ได้ออกบวชมาเพราะอดัมมยดา ก็ให้เป็นว่า ออก

มาบวชเพื่อคั่นหาอตัมมยตา และเอาไปใช้ให้ได้ใน
ทุกความหมาย ในทุกระดับที่จะทำได้

(น. ๗/๓ - ๔)

อตัมมยตาผลักโกไสไม่ให้หยุดอยู่ที่นี้

○ มืออตัมมยตาเป็นที่พึ่ง เป็นหลักยึด จะไม่
ยอมทนอยู่กับความทุกข์

ที่แรกมันก็อดทนอยู่กับความทุกข์อย่างเลว
อย่างโง่ที่สุด ต่อมารู้ก็เลื่อน เลื่อน เลื่อน คิดว่าดีกว่า
ไปเอาเข้าว่าเป็นความสุข เอ้า! เดี่ยวเห็นว่า โอ้! มัน
อย่างนั้นแหละ มันยังหลอกลวงอยู่นั้นแหละ ยัง
ปรุ้งแต่งอยู่นั้นแหละ เลื่อน เลื่อน เลื่อน เลื่อนไป
เรื่อยจนหมดทุกข์ จนพ้นสังขาร พ้นการปรุ้งแต่ง

จากทุกข์มาสู่สุข จากสุขไปสู่ ว่าง คือ นิพพาน
ถ้าหยุดอยู่แค่สุขนั้น มันตันอยู่ตรงนั้น ไม่มีมือตัม-
มยตาสูงสุดมาช่วยดึงขึ้นไป มันจึงติดอยู่ที่สุข จน
เห็นว่าสุขก็เป็นเครื่องปรุ้งแต่ง ไม่มีหยุดพัก ไม่มี
หยุดพัก เลิกสุข เลิกสุข เหนือสุขกันเสียที ก็ไปได้
โดยอำนาจของอตัมมยตา

ออกจากชั่วมาสู่ดี คิดว่าดีนี่ดีที่สุดแล้วพอใจ
พอใจจะหยุดอยู่ที่นี้ เอ้า เดี่ยวความดีมันกัดเอา ก็
เลย โอ๊ย! ดี อย่างนั้นก็ไมไหวแล้วเว้ย จึงเลื่อนขึ้น
ไปเหนือดี

จากชั่วถึงดี จากดีถึงว่าง ว่างคือพระนิพพาน
นี่ โดยการส่งเสริมของอตั้มมยตา

มีอตั้มมยตา พระพุทธเจ้าตรัสไว้ สำหรับถึง
ที่สุดแห่งภพแห่งชาติ

อตั้มมยตา เป็นเครื่องส่งผลักใส่ไม่ให้หยุดอยู่
ที่นี้ ให้ไปต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ยิ่งขึ้น ถ้าพูดกับคนพาล
ก็ต้องพูดว่า อตั้มมยตา มันจะใส่หัวคนพาลให้ออก
มาจากความโง่ความเป็นพาล ไปสู่ความเป็น
บัณฑิต อย่าลืมนะ อาตมาเคยบอกหลายหนแล้ว
ว่า อตั้มมยตาพาพระสิทธัตถะออกจากวังไปบวช
เลื่อน ๆ ขึ้นไปจนเป็นพระพุทธเจ้า ถ้าไม่มีอตั้มมยตา
พระสิทธัตถะไม่ได้บวชดอกแล้วก็ไม่มีการพุทธศาสนา
เกิดขึ้น แล้วเราก็ไม่มานั่งพูดเรื่องอตั้มมยตากัน
ที่นี้

นั่นแหละขอบคุณอตัมมยตากันเสียบ้างว่า มันไม่ให้ยอมหยุดอยู่ที่ตรงนี้ จะอยู่กับความเกิด แก่ เจ็บ ตายไม่ได้ จะต้องหมดปัญหาที่เกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คืออยู่เหนือการปรุงแต่งโดย **ประการทั้งปวง** บรรลุนิพพาน เป็นอตัมมโย - ผู้ที่มีอตัมมยตาถึงที่สุดแล้ว

(น. ๑๒๕ - ๖)

อตัมมยตาโดยกิจหรือหน้าที่ที่กระทำ

ถ้าอตัมมยตา มันก็มีอาการยึดมั่น แล้วก็ติดแน่น แล้วก็กำหนดยินดี แล้วก็หลงไหลปรุงแต่งต่อไป

ฝ่ายอตัมมยตามันก็เลิก เลิกยึดถือ ละเสียจากสิ่งนั้น แล้วก็เลื่อนชั้นขึ้นไป จางคลายออกไป เลื่อนขึ้นไป คลายออกไป แล้วก็ดับในที่สุด หยุดปรุงแต่งต่อไป มันตรงกันข้าม

(น. ๙๖)

สมรรถนะของอตัมมยตา

○ อตัมมยตาสามารถถอนจิตใจ ที่กำลังหลงรักอยู่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ออกมาเสียได้จากการ

หลงรัก เมื่อจิตกำลังหลงไหลในอะไร เข้าไปผูกพัน
อยู่กับอะไรอย่างโง่เขลา อตัมมยตาเท่านั้นที่จะ
เป็นเครื่องดึงจิตออกมาเสียได้ หรือ ชักฟอกจิต
ให้กลับเป็นจิตบริสุทธิ์ อิศระได้ นี่มันเป็นสิ่งที่แก้ไข
เป็นการแก้ไข แล้วที่นี้จิตที่วิปริตจมอยู่ในกองทุกข์
จะถอนออกมาเสียได้ด้วยอตัมมยตา

ที่นี้ถัดไปก็อยากจะระบุว่า อตัมมยตาสามารถ
ชี้แจงชักจูงสัตว์ ออกไปเสียจากภาวะที่ไม่พึง-
ปรารถนา ที่ไม่ควรปรารถนา อตัมมยตานี้จะทำ
หน้าที่จูงมือ ชักจูงดึงออกมา ดึงออกมาเสียจาก
ภาวะที่ไม่น่าพึงปรารถนา โดยเฉพาะคือความทุกข์
และปัญหาอย่างทีระบุดูอยู่แล้วในพระคัมภีร์ว่า
อตัมมยตาจะดึงจิตของสัตว์ ออกมา จากกามธาตุ
ไป สู่นิโรธธาตุ โดยผ่านทางรูปธาตุ และอรูปรธาตุ
ตามลำดับ

(น. ๑๖๙)

๓

ใช้ตัมมยตาในเรื่องใดได้บ้าง?

ตั้งแต่เรื่องเล็กที่สุดจนถึงเรื่องสูงสุด คือพระนิพพาน จะเป็นเรื่องเล็ก ๆ ทำมาหากินอยู่ในไร่ในนา ในบ้านในเรือนนี้ ก็ต้องได้อาศัยธรรมะข้อนี้เป็นเครื่องแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นานา และเพื่อความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป กระทั่งเรื่องสูงขึ้นไปถึงเรื่อง ทางจิตทางใจ ปฏิบัติธรรม สมถวิปัสสนาบรรลุมรรคผลนิพพาน มันก็ต้องเรื่องนี้ ใช้ธรรมะข้อนี้

(น. ๓๐)

ใช้ดึงให้ออกจากกามธาตุ

○ มามองดูกันว่า เตี้ยนี้เราติดอยู่ที่อะไร? ติดคุกติดตะรางของอะไรอยู่? ถูกผูกมัดรัดตรึงอยู่ด้วยอะไร? ขอให้สนใจดูเอาเอง เพราะว่ามันเป็นเรื่องของตัวเอง, ว่าตัวเองกำลังติดอยู่ที่อะไร? ติดที่ทรัพย์สมบัติ เงินทองข้าวของ บุตรภรรยา สามี หรือเกียรติยศ ชื่อเสียง อำนาจวาสนาหรือเปล่า หรือมันติดอยู่ที่นี้

ถ้าพูดตามภาษาเทคนิคทางธรรมะ ก็พูดได้หลายคำ ติดอยู่ในโลก ติดอยู่ในสังขาร - การปรุงแต่งก็ได้ ติดอยู่ใต้อำนาจของกิเลสก็ได้ ติดอยู่ในกองทุกข์ก็ได้ ติดอยู่ใน ภพ ก็ได้

แต่ถ้าพูดให้เป็นภาษาที่งดงามอย่างอภิธรรมแล้วก็จะพูดว่า ติดอยู่ในกามธาตุเป็นขั้นต้น ติดอยู่ในรูปธาตุเป็นลำดับสอง แล้วติดอยู่ในอรุธาตุเป็นลำดับสาม สามลำดับก็พอแล้ว

กามธาตุ คือสิ่งทั้งปวงที่ยังมีความหมายเป็นกาม มีกามเป็นสิ่งที่สูงสุด ที่เห็นได้ง่ายก็เรื่องเพศ เรื่องเกี่ยวกับเรื่องเพศ นี่ก็เป็นกามธาตุ ถึงแม้ว่าจะติดอยู่ในเงินทองข้าวของ ยศศักดิ์บริวาร อำนาจวาสนา บารมี มันก็เพื่อ กามธาตุ ทั้งนั้นแหละ จะมีอำนาจวาสนาบารมีเป็นมหาจักรพรรดิ มันก็ใช้สิ่งเหล่านั้นเป็นเครื่องมือแสวงหากามทั้งนั้นแหละ เพราะฉะนั้น ทั้งหมดนั้นดึงเอามารวมอยู่ในคำ ๆ เดียวว่า กามธาตุ ตั้งแต่เทวดาในสวรรค์ชั้นกามาวจร ลงมาถึงสัตว์ธรรมดา ก็ติดอยู่ในกามธาตุ คือติดอยู่ในอัสสาทะ ของกามธาตุ สิ่งทั้งปวงมี อัสสาทะ

คือมีคุณค่าที่จะยึดหน่วงจิตใจของผู้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกาม-
 ชาติ มีอัสสาหะ ตามแบบของกามชาติ เป็นที่ลุ่มหลง
 ของสัตว์ แม้เทวดาตามทีพุดถึงกันอยู่ก็ยังคงอยู่ใน
 ลักษณะอย่างนั้น จะเทวดาที่นี้หรือเทวดาในสวรรค์
 ที่ไหนก็ยังบูชากามชาติ มนุษย์ธรรมดาที่มุ่งหมาย
 กามชาติ สัตว์เดรัจฉานก็บูชาหลงไหลพอใจกาม-
 ชาติ เป็นพื้นฐาน ถึงแม้บางเวลามันจะไม่ใช่เป็นก็
 ช่างมัน นั้นมันไม่ใช่ประมาณ แต่ว่าโดยประมาณ
 มันก็พอใจในกามชาติ

(น. ๒๕ - ๒๖)

○ กามชาติ คือความเอร็ดอร่อยเพลิดเพลิน
 ที่สุดทางอายตนะ คือทางตา ทางหู ทางจมูก
 ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ที่เราเรียกว่าทางเนื้อหนัง

(น. ๔๒)

○ กามชาติ นี้มันมีอะไรมาก เป็นหญิงเป็น
 ชาย เป็นผิวเป็นเมื่อย จนมีบ้านมีเรือนก็ติดกันอยู่
 นาน ผูกพันกันอยู่นาน เป็นของผูกพันเหนียว
 แน่นยิ่งกว่าชนิดไหน

(น. ๒๐๐)

○ มนุษย์เราทั้งหลาย ไม่ว่าจะชั้นไหน ถ้ายังเป็น
 ธรรมดาสามัญอยู่ ก็เรียกว่ายังอยู่ใน*กามาวจรภูมิ*
 ใน*พวกกามธาตุ* ยิ่งเป็นปุถุชนมากเท่าไร ก็ยิ่งหลง
 หลอใน*กามธาตุ* มากเท่านั้น ยิ่งเป็นอันธพาลเท่าไร
 ก็ยิ่งหลงหลอใน*กามธาตุ* มากเท่านั้น ถ้าไม่หลงหลอ
 ใน*กามธาตุ* มากเกินไป มันก็ไม่เลวมากถึงเป็น
 อันธพาล มันยังพูดกันรู้เรื่อง คนที่เห็นแต่แก่เรื่อง
 กามารมณ์ เห็นแต่เรื่องเงิน เรื่องได้เงินอย่างเดียว
 มันก็พูดกันไม่รู้เรื่อง มันติดอยู่ที่นั่น ถึงแม้คนธรรมดา
 สามัญก็ยังมี ความผูกพันอยู่กับทรัพย์สมบัติข้าว
 ของเงินทอง อำนาจวาสนาบารมี ไม่ยอมเสียสละ
 ติดอยู่ที่นั่น ทั้งหมดนี้เรียกว่าอยู่ในระดับ*กามธาตุ*
 มี*กามธาตุ* เป็นเครื่องปรุงแต่ง มี*กามธาตุ* เป็นที่ตั้ง
 ที่อาศัย มี*อัสสาทะ* - รสอร่อยแห่ง*กามธาตุ* - เป็น
 สิ่งสูงสุด นี่มันพวกต่ำที่สุดเป็นพวกแรก

พวกนี้จะอยู่กับสักก็ปีก็ชาติ จนกว่าจะมองเห็น
 เห็นว่าไม่ไหว ไปหาสิ่งที่ดีกว่าคือไม่เกี่ยวกับกาม ที่
 ไม่ทรمانมากเท่า จึงละจากรดับ*กามธาตุ* ไปสู่
 ระดับ*รูปธาตุ* ไม่เกี่ยวกับกาม แต่ยังมี*อาศัยรูป* หรือ

สิ่งที่มีรูป มีความสุขด้วยจิตที่เป็น *รูปฌาน* จิตที่เป็นสมาธิในรูปธรรม นี้ไม่ใช่กาม เลื่อนขึ้นมาสู่ *รูป* ถ้าใครบางเวลาเบื่อจากกาม อยากจะไปทำอะไรที่มันไม่ได้เกี่ยวกับกาม ไม่ได้เกี่ยวกับเพศก็เรียกว่ากำลังอยู่ในลักษณะนี้ มีทรัพย์สมบัติชนิดที่ไม่เกี่ยวกับกาม สนใจการงานที่ไม่เกี่ยวกับกาม สนุกสนานเพลิดเพลินกับการงานก็ได้ ไม่เกี่ยวกับกามก็แล้วกัน มันก็สูงกว่า จนกระทั่งเห็นว่ายังไม่ใช่ความสงบสุข ก็เลื่อนขึ้นไปหาสิ่งที่ไม่มียุข เป็นบุญเป็นกุศลเป็นของไม่มีตัวไม่เป็นวัตถุ นี้ก็ดีขึ้นไปกว่า เรียกว่า *อรูป* แล้วหนักเข้าๆ แม้จะเป็น *อรูป* ก็ยังยึดถือว่าตัวตน ยึดมั่นถือมั่น หนักอกหนักใจ ไม่ใช่โปร่ง ไม่ใช่ว่าง ไม่ใช่อิสระ ก็ละจาก *อรูป* อีกทีหนึ่งก็ไปสู่ *นิโรธ* นิพพาน

ธาตุทั้งปวงมีเท่านี้เอง ถ้าแจกเป็นพวกใหญ่ๆ เรียกว่า *สังขตธาตุ* พวกที่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง มันก็มีสามอย่าง : *กามธาตุ* *รูปธาตุ* *อรูปธาตุ* หมวดหนึ่ง แล้วอีกหมวดหนึ่ง เป็น *อสังขตธาตุ* ไม่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง ได้แก่ *นิโรธธาตุ* เป็นสองหมวด สาม

อย่างแรก กามธาตุ รูปธาตุ อรูปธาตุ นี่เป็นฝ่าย
อยู่ในโลก พัวพันอยู่ในโลก มีการยึดมั่นถือมั่นตาม
มากตามน้อยอยู่ในโลก มีความดีใจเสียใจ มีชั่วมีดี
มีบุญมีบาป มีสุขมีทุกข์ วุ่นวายไปหมด ครั้นเห็น
ว่าพอกันที พอกันที ก็ไปสู่นิโรธธาตุ ซึ่งมีใช่โลก
แต่ว่าเหนือโลก ถ้าจะให้เป็นโลกก็ต้องพูดว่าโลกที่
เหนือโลก ที่แท้ก็ไม่เรียกกันอย่างนั้น เรียกว่าโลกุต-
ตระ คือเหนือโลก

(น. ๓๑ - ๒)

○ ทีนี้ คนเราจะเบื่อหน่ายอะไรได้อย่างไร? ก็
ต้องมีความรู้ว่า สิ่งนั้นมันทำความยุ่งยากลำบากให้
อย่างไร ทีนี้ก็มีความจริงอยู่ว่า ถ้าไม่เข้าไปเกี่ยว
ข้องกับมันให้เพียงพอแล้ว ก็ไม่รู้เหมือนกันว่ามัน
ทำความยุ่งยากลำบากให้เพียงไร คนที่ไม่เคยเกี่ยว
ข้องกับกามนี้ จะไปรู้เรื่องกามหรือเรื่องโทษเลว
ร้ายเลวทรามของกามมันก็คงไม่ได้ มันจึงหนีไม่
พ้นในการที่จะต้องบริโภคกาม หรือว่าเข้าไปเกี่ยว
ข้องกับกาม จนมองเห็นหรือรู้สึกประจักษ์แก่ใจ
ในโทษของกาม แล้วก็เลยอยากจะพ้นออกไป

จากกาม

○ ถ้ามองเห็นอะไรโดยความเป็นโทษเป็นอันตราย แล้วอยากจะออก นั่นคืออตัมมยตา เห็นกามธาตุ เป็นเครื่องทรมาน ก็อยากจะออกจากกามธาตุ ต่อมาเห็นรูปธาตุ และอรูปรธาตุ ว่ายังเป็นเครื่องผูกพัน ก็อยากจะออกจากรูปธาตุ และอรูปรธาตุ ต่อไปอีก

ขอให้สนใจเถิด ว่า สิ่งที่เขาเข้าไปหลงใหลอยู่นั้น มันเป็นอย่างไร มันกัดเอาหรือไม่? ทีนี้มันมีความจริงที่ว่าไปรักอะไร หลงใหลอะไร ยึดมันอะไร สิ่งนั้นแหละมันกัด ฉะนั้นขอให้สังเกตดูให้ดี ๆ เรื่องถูกกัดแล้วไม่รู้สีกว่าถูกกัดนี้ดูจะแย่มาก จะเป็นความโง่หลงใหลกว่าสิ่งใดหมด มีความทุกข์ แล้วก็ยังไม่รู้สีกว่าเป็นทุกข์ นี่มันถึงที่สุดของความโง่ ฉะนั้นขอให้เรามีสติปัญญาเพียงพอที่จะรู้ว่า ถูกกัดหรือไม่ถูกกัด รู้ว่าไปยึดมันอะไร สิ่งนั้นแหละมันกัด

เมื่อเห็นตามความเป็นจริงว่ายึดมันแล้วมันกัด มันก็อยากจะพ้น ความรู้ที่เรียกว่าอตัมมยตา มันก็เกิดขึ้น ญาณ - ความรู้ก็เกิดขึ้น ว่าไม่เอากับ

สิ่งนี้แล้ว ไม่เอากับสิ่งนี้แล้ว

มิตฺตมมยตาปิเนนเรตฺตอชฺชโปกฺกมมิตฺตมมยตา (น. ๒๖ - ๗)

○ อตัมมยตาทำให้ ออกจากกามธาตุ ละ
กามธาตุ ถ้ามันอยู่ใน กามธาตุ อตัมมยตาก็ทำให้
ออกจาก กามธาตุ ไปสู่ รูปธาตุ ครั้นอยู่ในรูปธาตุ
ก็ทำให้ละออกจากรูปธาตุ ไปสู่ อรูปธาตุ ซึ่งเป็น
ธาตุปรุ้งแต่งฝ่ายสังขตะ อันสุดท้าย ที่นี้มันก็ออก
ไปสู่ นิโรธธาตุ อสังขตธาตุ โน้น เรื่องมันจึงจบ

อตัมมยตาปิเนนเรตฺตอชฺชโปกฺกมมิตฺตมมยตา (น. ๒๓)

○ ถ้าไม่มีอตัมมยตาก็จมอยู่ จมอยู่ในโลก
และจะเป็นโลกชั้นเลวเสียด้วย คือชั้นกาม จะจม
อยู่ในโลกชั้นเลว ในเปือกตม ในปลักหนอง คือกาม-
ธาตุ ทั้งหลาย อตัมมยตาช่วยดึงหัวขึ้นมาจาก
ลำดับ : พ้นจากกามสู่รูป พ้นจากรูปสู่อรูป พ้น
จากอรูปอีกทีจึงจะเป็นนิพพาน เป็นนิโรธธาตุ ไม่
ใช่โลกไม่ใช่ภพ อีกแล้ว เดียวนี้ไม่ใช่โลกไม่ใช่ภพ อีก
แล้ว ก็คือว่าช่วยขึ้นพ้นจากโลกหรือจากภพ นี่คือ
อตัมมยตา

อตัมมยตาปิเนนเรตฺตอชฺชโปกฺกมมิตฺตมมยตา (น. ๑๖)

ใช้เป็นเครื่องรางคุ้มครองไม่ให้ถูกปรุงแต่ง

กิจวัตรที่เอาของหลายอย่างมารวมกันเข้า แล้วทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นมา นี้เรียกว่า ปรุงแต่ง

(น. ๒๑๑)

ทางวัตถุนี้ก็ปรุงแต่งกันมากมาย ปรุงแต่งอาหาร กับข้าว ขนม เครื่องใช้ไม้สอยสารพัดอย่าง แปลก ๆ ออกมา

แล้วทางร่างกายก็ปรุงแต่งอย่างนั้น ปรุงแต่งอย่างนี้ แม้เรื่องหยูกยานี้ก็เหมือนกันแหละ

ที่นี้ปรุงแต่งทางจิตใจ ให้ศึกษา ให้คิด ให้นึก ปรุงแต่งให้เกิดความคิดชนิดที่ไม่หยุด ให้เป็นไปตามสิ่งที่ปรุงแต่ง ฝ่ายต่ำหรือฝ่ายสูง ฝ่ายดีหรือฝ่ายชั่ว

(น. ๒๕๓)

คำว่าปรุงแต่ง ปรุงแต่งเป็นคำที่ไม่ใช่เล็กน้อย สำคัญที่สุด เป็นที่ตั้งแห่งความโกลาหลวุ่นวายที่สุด ถ้ามีการปรุงแต่งขึ้นมาเมื่อไรก็เป็น *วิกฎสงสาร* ยุ่งวุ่นวาย เตือดร้อนไปเมื่อนั้นทันทีแหละ ถ้าไม่มีปรุงแต่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น สงบเย็นเป็นนิพพาน

แหละ

(น. ๒๕๒ - ๓)

เดี๋ยวนี้เราไม่รู้อะไร ต้องพูดตรง ๆ ว่าโง่ ก็ถูกสิ่งนั้นปรุงแต่งที่ สิ่งโน้นปรุงแต่งที่ มาจากข้างนอกบ้าง คิดเอาเองจากข้างในบ้าง ให้เกิดผลหลายอย่างหลายประการ

(น. ๗๙)

ปรุงแต่งจิตให้รู้สึกรัก รู้สึกเกลียด รู้สึกโกรธ รู้สึกกลัว รู้สึกตื่นเต้น อิจฉาริษยา อาลัยอาวรณ์ต่าง ๆ นานา หรือจะปรุงแต่งให้เกิดตัณหาได้ตัณหาหนึ่ง หรือปรุงแต่งจิตให้เป็นกาม ให้เป็นรูป ให้เป็นอรูป โดยหลักใหญ่ ๆ หรือว่า จะปรุงแต่งให้เกิดในภพใดภพหนึ่ง

(น. ๒๑๐)

ถ้าปรุงแต่งให้เกิดความรู้สึกที่พอใจก็ยินดีหลงใหล ถ้าให้เกิดความรู้สึกที่ไม่พอใจก็โกรธแค้นขัดเคือง เรียกสั้น ๆ ว่ายินดียินร้าย ภาษาบาลีว่า *อภิขมา* และ *โทมนัส*, *อภิขมา* ก็ยินดีพอใจหลงใหลรักใคร่ *โทมนัส* ก็ขัดใจ ไม่ยินดี ไม่อยากจะได้ซึ่ง

คือยินร้าย ภาษาเลขก็ว่าบวกและลบ เป็นบวกก็
 ชอบใจ เป็นลบก็ไม่ชอบใจ ภาษาวិทยาศาสตร์ก็
 เป็น positive เป็น negative : เป็นไปในแง่ดี
 น่ารักน่าพอใจก็เรียกว่า positive เป็นไปในแง่ร้าย
 ไม่น่ารักไม่พอใจก็เรียกว่า negative หรือที่เรียก
 กันทั่วไปว่าดีว่าชั่ว ว่าบาปว่าบุญนี้ ทุกคำมันมี
 ความหมายที่ปรุ่งแต่งอย่างใดอย่างหนึ่งทั้งนั้น ดี
 ก็ไม่ดี เมาก็ไม่ดี หลงดี ชั่วก็ทนทุกข์ทรมานไป ไม่ใช่
 ความสงบสุข บาปก็ปรุ่งให้อย่างบาป วุ่นวายไป
 อย่างบาป บุญก็ทำให้วุ่นวายดิ้นรนไปอย่างบุญ
 ไม่ได้สงบดอก

(น. ๒๑๔)

แต่พวกเราชอบให้มีอะไรมาปรุ่งแต่งให้ยินดี
 ไซ้ใหม่? จริงใหม่? ทำไมจึงไปดูหนังดูละคร ทำไม
 จึงไปดูยี่เก ทำไมจึงไปดูฟุตบอลล์ ทำไมจึงไปดูอะไร
 ให้เกิดความตื่นเต้น ที่น่าอัศจรรย์มาก ๆ อย่าง
 คณะกายกรรมกวางเจามาจากเมืองจีนมาแสดง
 โอ้ยน่าหวาดเสียว น่าตื่นเต้น ๆ คิดดูเถอะเมื่อ
 ตื่นเต้น ตื่นเต้นนั้นมันไม่ใช่ความสงบ มันถูกกระตุ่น

ให้ตื่นเต้น แต่เราก็ชอบ เราก็มองไปดู เสียค่าดูแพง ๆ เสียด้วยก็ยังไม่ดูเพราะเราชอบให้ถูกกระดุน คนโง่ขอภัยว่าคนโง่ชอบให้ถูกกระดุน ไม่ชอบอยู่สงบ ๆ ชอบให้มีอะไรกระดุน

(น. ๘๐)

ขอให้สังเกตดู ว่าในโลกนี้มันมีสิ่งที่ปรุงให้จิตรู้สึกอย่างนั้นอย่างนี้เสมอ ที่รู้จักกันดีกล่าวไว้เป็นหลักเป็นฐานเป็นแบบฉบับ ก็มีรูปที่มาทางตา เสียงที่มาทางหู กลิ่นที่มาทางจมูก รสที่มาทางลิ้น โผฏฐัพพะ ที่มาทางผิวกาย ธรรมารมณ์ ที่เกิดขึ้นในใจมาทางมโนทวาร นี้กล่าวอย่างหยาบ ๆ แต่ที่นี้ใน ๖ อย่างนี้มันมีรายละเอียดอีกมากมาย ตั้งแต่ของที่เลวที่สุดกระทั่งดีที่สุด กระทั่งเหนือดีพ้นดี มันก็ยังเป็นที่ตั้งแห่งการปรุงแต่งได้ถ้าเราไม่รู้ อย่างนิพพานที่อยู่สูงสุดเหนือสิ่งใด ๆ เมื่อได้ยินเรื่องนิพพานได้ฟังเรื่องนิพพาน ก็เกิดการปรุงแต่งขึ้นในใจ ก็อยากจะไปสู่นิพพานนั้น ตามความเข้าใจของแต่ละคน ๆ ว่านิพพานนั้นเป็นอย่างไร บางคนก็เข้าใจว่าเป็นบ้านเป็นเมืองไปอยู่เป็นสุข

สนุกสบายรโหฐานเหลือที่จะกล่าว

นี่ดูเถอะว่าแม้แต่นิพพานเป็นของสูงสุด
ขนาดนี้ ยังมาปรุงแต่งจิตที่โง่ให้เคลิบเคลิ้มไปด้วย
ของที่ไม่ถึงนั้นรอง ๆ ลงมา ก็เป็นที่ตั้งแห่งการ
ปรุงแต่ง กระทั่งแม้แต่ชีฝุ่นสักเม็ดหนึ่ง มันก็ทำให้
คนรำคาญ โกรธเคืองเป็นบ้าเป็นหลังก็ได้ ถ้าชีฝุ่น
มันเข้าตา โกรธขึ้นมามันก็เพี้ยนยกษ์เป็นมารขึ้น
มา ไม่ว่าจะอะไรมันปรุงแต่งให้เกิดของใหม่ เกิดความ
คิดใหม่ เกิดอารมณ์ใหม่ได้ทั้งนั้น นับตั้งแต่ชีฝุ่น
เม็ดหนึ่งขึ้นไปถึงพระนิพพาน ระหว่างนั้นมีอีกก็
พันอย่าง ก็หมื่นอย่าง แต่ละอย่าง ๆ ล้วนแต่ปรุง
แต่งได้ทั้งนั้น

(น. ๒๑๑ - ๒๑๒)

สิ่งที่มีอยู่ในใจ มีประจำอยู่ในสันดาน เช่น
อวิชชา (ความโง่) ตัณหา มานะ ทิฏฐิ เหล่านี้คอย
แต่จะปรุงแต่งจิต พอได้โอกาสมีรูปเสียง กลิ่น รส
โผฏฐัพพะ เข้ามาจากภายนอก มันก็ปรุงแต่งจิต
ให้เกิดความรู้สึกนึกคิดอย่างใดอย่างหนึ่ง

(น. ๒๑๑)

สิ่งเลวร้ายที่เข้ามาปรุ่งแต่งจิต ที่นิยมพูด นิยมเรียกกันในคัมภีร์ มี ๓ อย่าง คือ **ตัณหา มานะ ทิฏฐิ**

สิ่งที่ ๑ **ตัณหา** ความต้องการด้วยความโง่ มีความโง่เป็นเหตุให้ต้องการ ความต้องการอันนั้นเรียกว่า**ตัณหา** ถ้ามันมาปรุ่งแต่งจิตแล้วก็เป็นอย่างนั้นแหละ ไปทางนั้นแหละ ไปทางมีความทุกข์

สิ่งที่ ๒ **มานะ** คือ ความถือตัว สำคัญตัวเป็น อย่างนั้น สำคัญตัวเป็นอย่างนี้ เย่อหยิ่งจองหอง ยกหูชูหางด้วยเสร็จแหละ ถ้า**มานะ** เข้ามาปรุ่งแต่งจิตแล้วก็ยุ่ง เพราะว่า**มานะ**ในที่นี้ก็ยังหมายถึงสำคัญตัวด้วย**อวิชา**ว่ากุดีกูไม่ดี กูเลวกว่าเขา กูดีกว่าเขา กูเสมอกับเขา

สิ่งที่ ๓ เรียกว่า **ทิฏฐิ** คือความคิดความเห็น ของตนเอง ความคิด ความเห็น หรือความเชื่อหรือ ความรู้ก็ได้ ที่แท้มันเป็นค้ำกลาง ๆ แต่ในภาษา บาลีหรือภาษาธรรมะ ถ้าพูดว่า**ทิฏฐิ** ๆ เฉย ๆ ก็ หมายถึงฝ่ายผิดทั้งนั้นแหละ

ฉะนั้นขอให้ท่านทั้งหลายระวังไว้ อย่าให้

ค้นหา มานะ ทิฏฐิ เข้ามาปรุงแต่งจิตในทุกๆ กรณี ไม่ว่าจะเราจะเป็นอะไร เราจะทำหน้าที่อะไร เราอยู่ในสถานะอย่างไร เรามีการทำการพูดการคิดอยู่เสมอ อย่าให้สิ่งเลวร้ายเหล่านี้มาปรุงแต่งจิต เรียกมันอย่างหยาบคายก็ว่า พวกผีร้าย ผีร้ายทั้งหลาย อย่าให้เข้ามาปรุงแต่งจิตในทุกๆ กรณี ไม่ว่าจะ เป็นกรณีใดๆ กรณีของใคร พูด คิด ทำอย่างไร ระดับไหนก็ตาม อย่าให้ผีร้ายเหล่านี้เข้ามาปรุงแต่งจิต สิ่งที่มีนพิสุจน์ออกมาเป็นความทุกข์แล้วก็อย่าเอา กับมันเลย สิ่งที่มีนต่ำ สิ่งที่มีนโง่ สิ่งที่มีนยุ่งยากลำบาก เป็นความทุกข์แล้ว ก็อย่าเอา กับมันเลย อย่าเอา กับมันเลย

(น. ๑๓๘)

อตัมมยตา ถ้ามีแล้วมันคุ้มครองไม่ให้ถูกปรุงแต่ง อะไรๆ จะเข้ามาปรุงแต่ง มันก็ปรุงแต่งไม่ได้ เพราะอตัมมยตาคู่คุ้มครองเอาไว้ **กูไม่เอา กับมัน** เรื่องปรุงแต่งทั้งหลาย ถึงมันจะเข้ามา ผลักออกไป คือไม่รับ ไม่รับเอา ไม่ยอมให้ปรุงแต่ง ใครจะมาบ่อยอ สรรเสริญเยินยออย่างนั้นอย่างนี้ ไม่รับๆ ใครด่า

ว่านินทาว่าอะไรก็ไม่ ไม่ ๆ ไม่มีอะไร ไม่มีความหมายอะไร นี่เรียกว่า ไม่ถูกปรุงแต่งอย่างยิ่ง ก็สบายดี

(น. ๒๑๔)

เอาอตัมมยตาไว้เป็นเครื่องรางคู่ชีวิต อย่าให้ชีวิตมันถูกปรุงแต่ง มิฉะนั้น อวิชชา ตัณหา อุปาทาน มันจะปรุงแต่งให้ติดตันอยู่ที่นั่น

(น. ๒๐๖)

○ ถ้าพูดกันให้ลึก ต้องใช้คำว่าสังขาร, สังขาร แปลว่าการปรุงแต่ง การปรุงแต่งให้เป็นอย่างนั้น ให้ติดอยู่ที่นั่น ให้หยุดอยู่ที่นั่น สังขารอย่างนั้น อย่าเอากับมัน อย่าให้มันปรุงแต่งได้ ให้มันหลุดออกมาเสีย ก็เลื่อนสูงขึ้นไป

นี่ถ้าพูดว่า กุไม่เอากับมิงแล้ว (มิงในที่นี้คือสังขาร การปรุงแต่ง) ถ้าพูดอย่างนี้ลึกซึ่งที่สุด เป็นธรรมะลึกซึ่งที่สุด ไม่เอากับสังขาร การปรุงแต่ง ที่ปรุงแต่งแล้วติดอยู่ที่นั่น แล้วกัดเอา กัดเอา กัดเอา ที่ว่ากุไม่เอากับมิงนี้ ก็พูดอย่างโกรธที่สุด เกลียดที่สุด สิ่งที่น่าโกรธน่าเกลียดที่สุด ก็คือสังขาร

ต้องศึกษาจากตัวเอง จากของจริง จะศึกษา
จากหนังสือหนังสือหาหรือจากฟิงเทคน์ฟิงปาฐกถา
นี้ไม่ค่อยจะสำเร็จ มันเป็นแต่เพียงลู่ทางเบื้องต้น
มันไม่เห็นจริง แล้วมันไม่สะดวก แต่ถ้าเห็นมันกัด
เอาจริง ๆ มันเผาจริง ๆ มันใส่ความทุกข์ให้จริง ๆ
มันจะเกลียด จะกลัวแล้วมันจะละ ฉะนั้น ถ้ามอง
เห็นแล้ว ก็ละอายกันบ้าง กลัวกันบ้าง แล้วก็ละ
กันได้ง่ายขึ้น

เดี๋ยวนี้เห็นทุกข์แล้วก็ไม่เกลียดทุกข์ ไม่กลัว
ทุกข์ เห็นความชั่วแล้วก็ไม่เกลียดความชั่ว ไม่กลัว
ความชั่ว มันก็ละไม่ได้ อย่างนี้ก็คือไม่มีอตั้มมยดา
ต้องเอาอตั้มมยดาเข้ามา แล้วมันจะเกลียดความ
ทุกข์ มันจะกลัวความทุกข์ มันไม่อยากจะอยู่กับ
ความทุกข์ ไม่ยอมให้สังขาร ชนิดนั้นปรุงแต่งอีก
ต่อไป

นี่ มันจะเลื่อนขั้นตัวเองได้

(น. ๔๔)

ใช้ละความยึดมั่นถือมั่น

○ นอกจากนี้ก็มีอุปาทาน จิตเข้าไปยึดมั่นถือมั่นอย่างนั้นอย่างนี้ สรุปลความแล้วก็ยึดมั่นถือมั่นว่าตัวกูบ้าง ว่าของกูบ้าง ยึดมั่นว่าตัวกูจะอยู่นิรันดร ยึดมั่นว่าของกู ก็จะอยู่กับกูนิรันดรอย่างนี้ มันยึดมั่นเป็นตัวกูเป็นของกู มีอุปาทานในชั้นห้า - รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ - มาเป็นตัวกูบ้าง มาเป็นของกูบ้าง มันก็มาหนักอยู่บนจิตใจ เพราะจิตใจมันยึดถือ เหมือนกับมือที่ถืออะไร มันก็หนักเพราะถือสิ่งนั้น นั่นมันเรื่องทางวัตถุ ก็หนักไปตามแบบวัตถุ เดียวนี้มันเรื่องจิตใจ ยึดถือไว้ด้วยจิตใจ มันหนักยิ่งกว่านั้นหนักชนิดไม่รู้ที่หนักที่ตรงไหนด้วยซ้ำไป มองไม่เห็นตัวยึดถือด้วย

(น. ๘๓ - ๔)

○ ไปยึดมั่นนี้ยึดมั่นสำหรับจะเอาจะรักจะยึดครองก็ได้ จะพยายามจะทำลายล้างจะฆ่าฟันกันก็ได้ มันแล้วแต่ว่ายึดมั่นในทางบวกหรือในทางลบ ถ้ายึดมั่นแล้วเป็นกัณฑ์ ยึดมั่นในทางบวกก็กัณฑ์ไปอย่างหนึ่ง อย่างสมัครใจ แต่มันก็กัณฑ์ ยึดมั่นใน

ทางลบ ก็ดีนรณกันไปตามเรื่อง เราร้อนกันไปตามเรื่อง

(น. ๒๗)

○ ขอให้เรามีสติปัญญาเพียงพอที่จะรู้ว่า ถูกกัดหรือไม่ถูกกัด ไปยัดมันอะไร สิ่งนั้นแหละมันกัด...

...เมื่อเห็นตามความเป็นจริงว่ายัดมันแล้วมันกัด มันก็อยากจะฟัน ความรู้ที่เรียกว่าอตัมมยตาก็เกิดขึ้น ญาณ - ความรู้ก็เกิดขึ้นว่า ไม่เอา กับ สิ่งนี้แล้ว ไม่เอา กับ สิ่งนี้แล้ว

(น. ๒๗)

○ มีความยึดถือน้อยเท่าไร ก็มีความสูงทางจิตใจหรือมีคุณธรรมสูงขึ้นไปเท่านั้น จะละความยึดถือได้ ก็เพราะมองเห็นชัดว่าความยึดถือนั้นเป็นของหนัก รู้สึกอยู่ที่เดียวว่ายึดถือนี้เป็นของหนักเกลียดความยึดถือแล้วก็วาง วาง วางออกไป นั่นแหละก็ด้วยการเห็นโทษของความยึดถือ แล้วก็วางความยึดถือ นั่นก็คือตัวอตัมมยตา

(น. ๑๐๔)

ฃรวัสใช้เพื่อเลื่อนชั้น

○ เมื่อถามว่า ที่ไหนมีทุกข์มาก? ฃรวัส บุญชนธรรมดามีทุกข์มาก หรือพระอรียเจ้ามีความทุกข์มาก? ใคร ๆ ก็เห็นว่า คนธรรมดานั้นมีความทุกข์มาก ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องดับทุกข์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือสิ่งที่เรียกว่า อตัมมยตา มันเป็นคำสำคัญ ที่จะต้องรู้จัก ที่จะต้องรู้จักใช้ จึงจะถอนตนออกจากความทุกข์ได้

(น. ๑๐๐ - ๑๐๑)

○ ฃรวัสอยู่ในชั้นกามธาตุ อยู่ในกามโลก หรือกามภพ จะต้องรู้จักละสิ่งเลวร้ายขั้นต้น ๆ ขั้นต่ำ ๆ ชั้นที่เต็มไปด้วยความทุกข์อย่างโง่เขลา นั้นกันเสียบ้าง จะได้อยู่ในโลกนี้พอทนไหว พอสบายบ้าง หรือจะสบายกว่าคนที่ไม่รู้มากมายนัก คือ ไม่หลงใหลในกาม ไม่หลงใหลในบาปในอกุศล มาอยู่ในรูปโลกรูปภพ ชั้นต้น ๆ อย่างนี้ก็ยังมีดี จะเลื่อนขึ้นไปสู่รูปโลก อรูปภพ เช่นบุญกุศลเป็นต้น ก็ยังมีดีขึ้นไปกว่า อกุศล อกุศลหมายถึงความไม่ฉลาดในการจะช่วยตัวเองให้พ้นทุกข์ นี้เรียกว่า

อกุศล มันต้องละ มันต้องละ แล้วก็ให้มีกุศลซึ่ง
แปลว่าฉลาด คือฉลาดในการที่จะช่วยตัวเองให้
พ้นทุกข์ ละความโง่ที่ทำให้จมอยู่ในกองทุกข์นั้น
เสีย ก็ไปสู่ความฉลาดชนิดที่จะดับทุกข์ได้ไปตาม
ลำดับ ๆ

ฆราวาสจะต้องรู้ว่าข้าศึกของความ เป็น
ฆราวาสมันมีอยู่ที่ระดับกี่ชั้น เป็นฆราวาสชั้นเลว
ที่สุด ที่เรียกว่าอัมพพาลปุถุชนมันมากเกินไป ก็
เลื่อนขึ้นมาเป็นกัลยาณชนกันเสียบ้าง จะได้ค่อย ๆ
กลายเป็นอริยชนสูงขึ้นไปตามลำดับในภายหลัง
(น. ๑๐๕ - ๖)

○ ปัญหาของฆราวาสชั้นปุถุชนต่ำสุด มัน
ก็มีปัญหาเรื่องขวดเหล้า เรื่องบุหรี เรื่องการพนัน
เรื่องความเกียจคร้าน เรื่องคบคนเสเพล เรื่อง
กามวิตถาร เรื่องกิน เรื่องกาม เรื่องเกียรติ มัน
เยอะแยะไปหมด

กินเหล้า ถ้าเรียกว่าเหล้าแล้วก็ได้ใช้เป็น
ยา มันใช้เป็นเครื่องหาความเพลิดเพลิน ในทาง
ความบ้าความหลังของระบบประสาทอะไรชนิด

หนึ่ง ครีมนำไปตามแบบของคนเมา ไม่มีประโยชน์
อะไร เสียเวลาด้วยเปลืองด้วย แล้วก่อเรื่องราวด้วย
บุหรี่ยี่ ไม่มีประโยชน์ ให้โทษแล้วยังเสียเงิน
เหม็นด้วย สูบบุหรี่ยี่คือเอาควันไฟรมปอด คิดดูให้
ดี มันน่ากลัวที่สุด สูบบุหรี่ยี่ไม่ใช่อะไร เอาควันไฟ
รมปอด โง่หรือฉลาด คิดดูเอาเอง

แล้วก็มาถึงการพนัน ซึ่งเป็นผีชนิดหนึ่ง สิ่ง
ใจใคร่เข้าแล้ว มันก็ไม่มองเห็นอะไรหมด เขามีคำ
พูดว่าผู้หญิงเขาอมหย่าผัว ไม่ยอมเลิกการพนัน
อย่างนี้มันก็ยังมิ เรียกว่ามันเป็นลักษณะผีสิง

ความซี้เกียจ ซึ่งมักจะมิกันโดยมากไม่มาก
ก็น้อย

ที่นี้การคบเพื่อนชนิดนั้น - เพื่อนอันธพาล
กามารมณัวิตถารกำลังระบาตไปในโลก ตก
เป็นทาสของกามารมณัอันวิตถาร ไปเที่ยวแสวง
หาทั่วทุกมุมโลก อุตส่าห์ข้ามมุมโลกนั้นมาสู่มุมโลก
นี้ เพื่อจะหากามารมณัอันวิตถาร

กระทั่งสิ่งที่เราควรจะรู้จักกันดี สาม ก. - กิน
หนึ่ง กาม หนึ่ง เกียรติ หนึ่ง เรื่องกินนี้หมายความว่า

ว่ามันกิน มันมีแต่จะกินกิน มันมีแต่จะกินชนิดที่เอริดอรรอยให้เป็นเหยื่อของกิเลส ถ้าอย่างนี้มันกินกินไปแล้ว มันไม่ควรจะเรียกว่ากินแล้ว มันควรจะเรียกว่าอะไรคำหยาบคายอย่างอื่นเถิด ถ้ากินเพียงเป็นอาหารก็ควรจะเรียกว่ากิน แต่ถ้ากินด้วยความเอริดอรรอย เหมือนกับกินเหล้ากินกับ กินเพื่อความเอริดอรรอยสรวลเสเฮฮา อย่างนี้มันไม่ใช่กินแล้ว มันเป็นอะไรก็ไม่รู้

เรื่องกามก็เหมือนกัน ถ้าหลงไหลในกาม มันก็มีหมด มันก็ทำอะไรไม่ถูกต้อง จริงอยู่ที่ว่า ความรู้สึกทางกามมันก็ต้องมี แต่ต้องอยู่ในความควบคุมของเรา อย่าให้สิ่งที่เรียกว่ากามนั้นมีอำนาจเหนือเรา ควบคุมเรา แต่ให้เรามีอำนาจเหนือสิ่งที่เรียกว่า กาม แล้วก็ควบคุมสิ่งที่เรียกว่ากามให้ได้

เกียรตินี้ก็เหมือนกัน บ้าเกียรติ เมากีียรติ หลงเกียรติ แล้วมันเป็นอย่างไร ใคร ๆ ก็เห็นอยู่ ใคร ๆ ก็ไม่อยากจะสมาคมกับคนยกหูชูหางชนิดนั้น มันหลงเกียรติ มันลืมหู มันน่าเกลียดน่าชังอย่างยิ่ง

ปัญหาเหล่านี้ ถ้าไม่ต้องการจะเอาไว้ ก็ต้องสนใจสิ่งที่จะละได้ สิ่งนั้นก็คืออตัมมยตา พิจารณาเห็นโทษของมันให้ดี ๆ จนค่อยเกิดความเกลียดความกลัว คือ มีหิริ โอตตັปปะเกิดขึ้น เมื่อเกิดขึ้นเพียงพอแล้วก็ละได้ด้วยหิริ และโอตตັปปะ นั้น

ฉะนั้น อย่าเพอโห่หรือล้อเลียน ถ้าอาตมาหรือใคร ๆ จะเอาเรื่องอตัมมยตามาใช้กับฆราวาส เพื่อถอนฆราวาสจากสถานะที่ต่ำ ๆ ไปเป็นฆราวาสในสถานะที่สูงขึ้นไป ๆ ตามลำดับ ละจากปุถุชนสู่ความเป็นอริยชนได้

(น. ๑๐๖ - ๘, ๑๓๙)

○ การที่ละความชั่วได้จริง ๆ นั้น ต้องละได้ด้วยการเห็นอตัมมยตา - มันต้องละด้วยการเห็นชัดว่า สิ่งนั้นมันเป็นที่ตั้งแห่งความทุกข์ อยู่กับมันไม่ได้อีกต่อไปแล้ว - ไม่ใช่จะละได้ด้วยการบังคับด้วยการเขี่ยนตี ด้วยไม้เรียว ด้วยการลงโทษ อย่างนั้นมันน้อยมาก มันไม่จริง มันไม่เด็ดขาด

คนไม่มีอตัมมยตาเพียงพอ มันละความชั่วเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ไม่ได้ เช่น ละอบายมุขก็ไม่ได้ ละ

ชี้เกียดนอนสายก็ยังไม่ได้ ถ้าไม่มีอดัมมยดาพอมันละ
 ขวดเหล้าไม่ได้ ละกระบอกรน้ำหวานเมาไม่ได้ ละการ
 พนันไม่ได้ มันละการเที่ยวกลางคืนไม่ได้ เพราะ
 มันไม่เห็นชัดลงไปว่า โอ อยู่มากับมึงไม่ได้แล้ว

(น. ๖)

○ อดัมมยดา แปลว่า ไม่เกี่ยวข้องกับอาศัยกับ
 สิ่งที่เคยเกี่ยวข้องกับอาศัยมาแล้วแต่โทษและทุกข์
 ทั้งนั้น มันยาวอย่างนั้น ถ้าจะสรุปความก็เป็นคำ
 หยาบคายไม่เอากับมึงอีกแล้วโว้ย ไม่เอากับมึงอีก
 แล้วโว้ย เมื่อรู้ว่าใจความนี้หมายถึงอดัมมยดา ก็
 ใช้คำบาลี อดัมมยดา อดัมมยดา

เห็นขวดเหล้า อดัมมยดา

เห็นบุหรี อดัมมยดา

เห็นการพนัน อดัมมยดา

เห็นโรงหนังโรงละคร อดัมมยดา

อะไรเข้ามา เอาอดัมมยดารับหน้ามันตันมัน
 ถอยกลับไป อย่างนี้

ชอบนอนสายบิดชี้เกียดอยู่บนที่นอน ก็อดัม-
 มยดา กูไม่เอากับมึงอีกต่อไป แล้วลุกขึ้นทันทีไป

ทำอะไรเลย ใช้อตัมมยตาขับไล่ความขี้เกียจ นอน
 สาย ความเหลวไหล การผลัดวันประกันพรุ่ง การ
 บิดพลิ้วหน้าที่การงาน อะไรก็ตาม เอาอตัมมยตา
 ไล่ออกไป **กูไม่เอา กับมึง กูไม่เอา กับมึงอีกแล้ว** ้วย
 หยาบคายก็ไม่ใช่ไร พุดอยู่ในใจ

(น. ๔๐ - ๑)

○ พวกที่เขาจะพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดิน
 ทองกันนั้นก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีอตัมมยตาแล้ว จะ
 ไม่มีหวังเลยสักขี้เล็บ การที่จะละอบายมุขเป็นต้น
 นั้น มันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกำลังของ
 อตัมมยตา - **เห็นความเลวร้ายของอบายมุข จน**
รู้สึกลัวว่าเอา กับมันไม่ไหวอีกแล้ว เลิกกันที พอกันที
หย่าขาดจากอบายมุข จึงจะพัฒนาแผ่นดินธรรม
 ขึ้นมาได้ แล้วก็มีแผ่นดินทองได้

(น. ๑๐๓)

○ ขรราวาสนี้จะมีขรราวาสธรรมได้ ก็เพราะ
 มีอตัมมยตา เขาจะมีสัจจะได้ มีทมะได้ มีขันติได้
 มีจาคะได้โดยไม่ง่ายเลย

ไม่อย่างนั้นมันยากที่จะมีได้ ถ้าไม่มีอตัมมยตา

เป็นเครื่องมือ ให้เกิดความเข้มแข็งในการที่จะละ
 สิ่งที่เป็นข้าศึกแก่ฆราวาสธรรม

(น. ๑๐๓)

○ ฆราวาสแม้ว่าจะไม่หมดกิเลส ก็ต้องมีการ
 ละกิเลสนั้นตามส่วน ที่เรียกว่าละภพ อย่าหลง
 ภพ หลงชาติ กันนัก กุเป็นนั่นกุเป็นนี่ กุมีนั่นกุมี
 นี้ ของกูอย่างนั้นของกูอย่างนี้ ความรู้สึกอย่างนี้
 มันเป็นภพ หรือเป็นชาติ มากเกินไป ตั้งตนเอง
 อยู่ในภพเช่นนั้นเช่นนั้น ภพ คือความเป็น เป็นนั่น
 เป็นนี่ เป็นผู้มีเกียรติ เป็นเศรษฐี เป็นคนสวยเป็น
 คนรวย เป็นอะไรนั่น มันหลงมากเกินไป นี้ก็เรียก
 ว่ามันหลงอยู่ในภพ ด้วยเหมือนกัน ขึ้นเสียจากภพ
 ต่ำ ๆ เหล่านี้กันเสียบ้าง ก็จะสบาย

(น. ๑๐๔)

○ มหาเศรษฐีบางคนเป็นโรคประสาทเจียน
 ตาย เพราะความหลงใหลในความมั่งมีเกียรติยศ
 ชื่อเสียงอะไรของตน จนกว่าจะมีผู้มาแนะให้ปล่อย
 วางเสียบ้าง เขาจึงรอดตาย รอดจากโรคประสาท

(น. ๑๐๕)

○ เราไม่อาจจะหมดกิเลสตัณหา แต่อาจที่จะมีกิเลสตัณหาที่เบาบาง มีแสงสว่างของพระธรรมหรือญาณทัศนะ ส่องแสงโล่งไปในทางที่ควรจะดำเนินไป แล้วมันก็จะดำเนินไป ๆ จนออกไปจากทุกข์ได้ จึงขอยืนยันว่า อตัมมยตาเป็นสิ่งจะต้องมีต้องใช้แม้ในระดับฆราวาส ฆราวาสที่ครองเรือนนี้แหละ ยิ่งจะต้องมีอตัมมยตา มีความยึดถือน้อยเท่าไร ก็มีความสูงทางจิตใจหรือมีคุณธรรมสูงขึ้นไปเท่านั้น จะละความยึดถือได้ ก็เพราะมองเห็นชัด ว่าความยึดถือนี้เป็นของหนัก รู้สึกอยู่ที่เดียวว่ายึดถือนี้เป็นของหนัก แล้วก็เกลียดความยึดถือ ก็วาง วาง วางออกไป นั่นแหละก็ด้วยการเห็นโทษของความยึดถือ แล้ววางความยึดถือ นั่นก็คือตัวอตัมมยตา แม้ฆราวาสก็จะต้องมีตามระดับ

(น. ๑๐๔)

○ ดังนั้น จึงควรมองเห็นกันว่า อยู่ในโลกนี้แหละจะต้องใช้อตัมมยตา เพื่อเลื่อนชั้นของตนเองในโลกสูงขึ้นไป ๆ ตามลำดับ ในโลกมันเต็มไปด้วยความทุกข์ เพราะฉะนั้นมันต้องเอามาใช้กันในโลก

นี่ละ

(น. ๑๐๑)

ใช้สลดเรื่องกลุ่มใจที่ทำให้นอนไม่หลับ

○ อตัมมยดาใช้ละสิ่งที่ควรละ ได้ตั้งแต่เบื้องต้น ต่ำที่สุด อย่างละบุหรี ละขวดเหล่า ละการเล่น หัวอะไรต่าง ๆ นานา สามะเลเทเมา แล้วมันยังจะใช้ละอะไรที่ละเอียดสูงขึ้นไปกว่านั้นเช่นละความเกียจคร้าน ละความเหลวไหล ละความคิดอันชั่วร้าย ละนิรวรณ์ต่าง ๆ นอกจากนั้น มันยังเป็นธรรมชาติหนึ่งซึ่งพิเศษ พิเศษมาก พิเศษที่ว่า จะต้องเอามาใช้ทันท่วงที่เสียทีก่อน แล้วแก้ไขตามหลังก็ได้

จะยกตัวอย่างง่าย ๆ เหมือนกับว่าเงินหาย กำลังกลุ่มใจ เหมือนกับจะบ้า แล้วบางคนมันก็ได้เป็นบ้าเพราะเงินหาย เพราะเงินมันมาก หรือแม้แต่เพียงได้ข่าวว่า เงินจะสูญเท่านั้น มันก็กลุ่มใจเป็นบ้า นอนไม่หลับ ถ้าว่าจะรู้จักใช้อตัมมยดา เงินหาย ก็ใช้อตัมมยดาว่า **ทิ้งเลย สลดเลย ทิ้งเลย** กู

ไม่เอา กับ มึง ทำให้กูร้อนใจ มันจะได้หายร้อนใจ
มันจะได้นอนหลับ แล้วจะหาต่อไป จะค้นหาจะต่อ
สู้ จะเอาคืนมาทีหลังก็ได้ แต่ในขั้นนี้ต้อง**สลัดมัน**
ออกไปเสียทีก่อน เพื่อจะได้สบายใจ จะได้นอนหลับ

มีความสงสัยระแวงว่าเหตุร้ายจะเกิดขึ้น มัน
ก็นอนไม่หลับ **สลัดมันออกไปเสียก่อน** นอนหลับ
ก่อน ค่อยแก้ไขกันทีหลังก็ได้

ความเจ็บไข้ความตายมาคุกคาม เอ้า กูยอม
ตาย ยอมตายแล้ว ๆ **กูไม่เป็นทุกข์กับมึง** นอน
หลับทีก่อน แล้วค่อยมารักษาแก้ไขกัน

เคล็ดอันนี้ช่วยได้มาก ไม่เชื่อขอให้ลองดู ให้
ไปลองดู ถ้าอะไรมันรบกวนจิตใจอยู่ละก็สลัดทิ้ง
ไปเถอะ ทันทึเลย มันจะมีค่ามากมายเท่าไรก็ช่าง
หัวมัน ถ้ามันรบกวนจิตใจอยู่ **สลัดเลย สลัดทิ้ง ไม่**
เอา กับ มัน เพื่อจะสบายใจ แล้วเมื่อสบายใจแล้ว
ถ้ายังอยากจะได้ติดตาม อยากจะแสวงหา อยากจะ
แก้ไขก็แก้ไขไปได้ บางทีมันก็ได้กลับมาอีก ดีกว่า
เป็นทุกข์นอนไม่หลับจนเป็นบ้า

ในโลกนี้มันมีเรื่องให้เป็นที่ทุกข์มากมายหลาย

อย่างหลายประการ คิดดูเอาเอง เตียวเรื่องนั้น เตียวเรื่องนี้ ที่ทำให้นอนไม่หลับ ทุกเรื่องไปสลัดมันออกไปเสียด้วยอดัมมยดา “กูไม่เอากับมึง” “กูไม่เอากับมึง” สลัด ละ เลิก จะได้นอนหลับ แล้วก็แก้ไขทีหลัง หรือไม่แก้ไขก็สุดแท้ ถ้ามีไว้สำหรับทรมานใจ จะเอาไว้ทำไมเล่า จะเอาไว้ทำไม ป่วยการ ไม่ต้อง สลัดให้จิตใจมันเกลี้ยง แล้วค่อยมาต่อสู้อันใหม่ ตั้งต้นกันใหม่ เรียกคืนมาใหม่

นี่เรื่องโลกแท้ ๆ เรื่องอยู่ในโลกแท้ ๆ นี้ ก็เอาธรรมะของพระอรหันต์มาใช้ได้ ฟังดูให้ดี อดัมมยดา เป็นคุณธรรมสำหรับพระอรหันต์ เป็นพระอรหันต์แล้วเรียกอดัมมโย อดัมมยดา - ธรรมะของพระอรหันต์ เป็นธรรมะของพระอรหันต์ ขอยืมมาใช้กับเรื่องบ้า ๆ บอ ๆ เรื่องในโลก เรื่องอยู่ที่บ้านที่เรือน ที่กำลังเป็นทุกข์ทรมาน ก็ได้ ถ้าไม่อย่างนั้นจะปวดศีรษะ ไม่อย่างนั้นจะเป็นโรคประสาท ไม่อย่างนั้นจะเป็นบ้า ด้วยเหตุนี้ จึงอยากจะทำให้รู้เรื่อง อดัมมยดา สำหรับเป็นบันไดไต่ไปตามลำดับ กว่า จะถึงเรื่องสุดท้าย มันเป็นเรื่องที่รวมของทุกเรื่อง

ไม่ว่าเรื่องอะไรที่จะเป็นไปเพื่อดับทุกข์ แล้วก็ทุกเรื่อง มันจะต้องเกี่ยวข้องกับธรรมะข้อนี้ - สลัดทิ้งออกไป

(น. ๓๔ - ๕)

ใช้ในการทำหน้าที่การงานประจำวัน

○ ทุกคนต้องทำหน้าที่การงาน ทำนาก็เป็นชาวนา ค้าขายก็เป็นพ่อค้า ทำราชการก็เป็นข้าราชการ ไปขอตานก็เป็นขอตาน ทำหน้าที่การงานอะไรก็เป็นวรรณะนั้น มีกิจธุระในชีวิตประจำวันด้วยกันทั้งนั้นแหละ แล้วในกิจธุระประจำวันต้องใช้อดัมมยตา ขอให้มืออดัมมยตา ถ้ามีฉะนั้นจะทำหน้าที่การงานทุจริตบ้าง ไม่สนุกบ้าง เอาเปรียบบ้าง คดโกงบ้าง ถ้าไม่มีมืออดัมมยตาเข้าไปควบคุม จะเป็นวรรณะไหนก็ตามใจ ถ้าไม่มีมืออดัมมยตาแล้วก็จะเห็นแก่ตัว จะอคติยุ่งไปหมด

(น. ๑๔๗)

ไม่ว่าเราจะอยู่วรรณะไหนก็ให้ถือว่าทุกคนเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย แม้เราจะเป็นผู้ปกครอง

เราก็ต้องไม่ลืมว่าทุกคนที่อยู่ได้ปกครองเป็นเพื่อน
เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นครูบาอาจารย์ก็ให้ถือว่า
ลูกศิษย์เป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย อย่าไปดูถูก
จะเป็นนักธุรกิจมีการค้าร่ำรวยเป็นเศรษฐี ก็ให้เห็น
ว่าทุกคนนั้นเป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย เราทำ
เพื่อให้เขาได้รับความสะดวกสบาย เราจะเป็นนาย-
จ้างลูกจ้างก็ขอให้เป็นอย่างรู้สึกว่าเป็นเพื่อนเกิด
แก่ เจ็บ ตาย กันทั้งสองฝ่าย นายจ้างก็ถืออย่างนั้น
ลูกจ้างก็ถืออย่างนั้น แม้เราเห็นคนขอทานนั่ง
ขอทานอยู่ ก็ให้นึกถึงเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตายไว้
ก่อนเถอะ จะให้ทานหรือไม่ให้ทานก็ตามใจ มีให้ก็
ให้ ไม่มีให้ก็ได้ แต่ขอให้นึกว่าเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ
ตายไว้ก่อนเถอะ เป็นการดี นี่ถ้ามีอดัมมยดาภิจะ
ทำได้ จะเห็นทุกคนเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย

(น. ๑๔๘)

สรุปความว่า จะอยู่ในวาระไหน มีหน้าที่
การงานอย่างไร ก็ต้องใช้คุณธรรมที่เรียกว่าอดัม-
มยดา คอยบังคับจิต ควบคุมจิต อย่าให้สิ่งเลวร้าย
ปรุ่งแต่งจิต แล้วคิด พุด กระทำไปตามความเลว

ร้ายนั้นแก่เพื่อนมนุษย์ อย่าให้จิตของเราเสีย พุด
ง่าย ๆ ว่า อย่าให้จิตของเราเสียด้วยผีร้ายทั้งหลาย
แล้วเราก็กทำอะไรไปแก่เพื่อนมนุษย์ นั้นด้วยอำนาจ
อตัมมยตาควบคุมไว้

(น. ๑๔๙)

หลักของอตัมมยตา มีว่าจะต้องดีขึ้นไปกว่า
เก่าเสมอ ไม่ให้จมอยู่ที่ชั่วที่ร้าย แล้วก็ไม่ให้จิตถูก
ปรุงแต่งด้วยความคิดอันชั่วร้ายในทุกกรณี

(น. ๑๔๙)

เอาละ ขอให้ตกใจถือเป็นหลักว่า เราจะมี
ชีวิตประจำวัน ภายใต้อำนาจควบคุมของสิ่งที่เรียก
ว่าอตัมมยตา - ไม่หยุดอยู่กับที่ ไม่ถูกปรุงแต่งด้วย
ความคิดเลวร้าย จัวยกิเลส ด้วยปัจจัยอะไรที่เลว
ร้าย - ก็จักมีความถูกต้องอยู่เสมอ

(น. ๑๕๓)

ใช้ถอนความเชื่อในไสยศาสตร์

○ เรากำลังทำผิดต่อพระพุทธรูปบุญญิตีหรือ คำสั่งคำสอนของพระพุทธรเจ้า เราไม่ทำตามคำสอน ของพระพุทธรเจ้ากันไปเสียทั้งหมด พระพุทธรเจ้า ท่านสั่งท่านสอนให้พึ่งตนเอง และพึ่งธรรมะนะ

อดุดที่ป่า อดุดสรณา - เธอทั้งหลายจงมีตน เป็นที่พึ่ง มีตนเป็นสรณะ

ธมฺมที่ป่า ธมฺมสรณา - เธอทั้งหลายจงมีธรรมะ เป็นที่พึ่งเป็นสรณะ

อนญฺญ สรณา - อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย นอกจากตนเองกับธรรมะ

หรือบางที่ท่านก็ตรัสสั้น ๆ สรุป ๆ ว่า

อดุดาหิ อดุดโน นาโถ - ตนแลเป็นที่พึ่งของตน
 เดียวนี้ใครก็คนที่พึ่งตนและพึ่งธรรมะ ไปพึ่ง
 พระพุทธร พระธรรม พระสงฆ์กันทั้งนั้นใช่ไหม?
 เอ้า! ที่นั่งอยู่ตรงนี้แหละ ท่านมีความคิดหมดเต็มที่
 ที่จะพึ่งพระพุทธร พระธรรม พระสงฆ์ โดยไม่คิด
 จะพึ่งตนหรือพึ่งธรรมะ ใช่ไหม? แต่ในพระไตร-
 ปิฎกทั้งหลาย ไม่มีตรงไหนสักคำเดียวที่พระพุทธร-

เจ้าสั่งสอนว่าจงฟังพระพุทฺธ จงฟังพระธรรม จงฟังพระสงฆ์ นี้ มันไม่มีนี่ มันไม่มีนี่ แปลกไหม? น่าประหลาดไหม? น่าตกใจไหม? ในพระพุทฺธวจนะ ไม่มีที่ตรงไหนว่า จงฟังพระพุทฺธ จงฟังพระธรรม จงฟังพระสงฆ์ มันไม่มีนี่ มีแต่ว่า “จงฟังตน จงฟังธรรม อย่าฟังสิ่งอื่น” “มีตนเป็นที่พึ่งของตน”

เราถูกสอนหรือว่าโดยประเพณีอะไรก็ตามให้ว่า พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ แต่คำชนิดนี้ไม่มีที่ไหนในพระบาลีในพระไตรปิฎกที่พระพุทฺธเจ้าสอนให้ทำ ที่ว่าขอพึ่งพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ นั้น มีแต่คำของฝ่ายผู้ฟัง ฝ่ายผู้ได้รับฟังพระโอวาทเห็นว่าคำสอนนี้ปฏิบัติแล้วดับทุกข์ได้จริง เขาก็ว่าขึ้นมาเอง พระพุทฺธเจ้าแสดงธรรมะจบแล้วคนนั้นเขาพอใจ แล้วเขาก็ว่าขึ้นมาเองว่า “ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะจนตลอดชีวิต” อย่างนี้มีมาก มีมากมายในพระคัมภีร์ ไม่ใช่พระพุทฺธเจ้าสั่งให้ทำ แต่ว่าคนที่ฟัง ฟังแล้วเข้าใจพอใจ เชื่อมั่นว่าดับทุกข์ได้ แล้วก็พูดขึ้นมาอย่างนี้

นี่เป็นคำสำหรับผู้ฟัง พวกสาวกพูดถวายพระ-
 พุทธเจ้า ที่พระพุทธรเจ้าสั่งมาให้ถือพระพุทธร
 พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งนี้หาไม่พบ แม้ว่าจะมี
 ใช้กันบ้างก็ครูเดียวคือ เมื่อพระพุทธรเจ้า ตรัสรู้
 แล้วใหม่ ๆ อุปสมบทให้แก่คนที่อยากจะอุปสมบท
 ที่เรียกว่าเอหิภิกขุอุปสัมปทา ที่นี้ ในที่ที่พระ-
 พุทธเจ้าไม่ได้เสด็จไปเอง ให้พระเถระอุปสมบทก็
 ให้ด้วยติสรณคมนอุปสัมปทานี้ ให้เขารับสรณาคมน์
 แล้วก็ถือว่าเป็นการบวช แต่ใช้อยู่พักเดียวเล็ก ๆ
 เลิก ๆ ใช้ฉุัตติจตุตถกรรมวาจา เสีย

(น. ๑๑๐ - ๑๑๒)

○ ไม่คิดจะพึ่งตัวเองหรือพึ่งธรรมะ แต่จะ
 พึ่งพระพุทธรพระธรรมพระสงฆ์ในฐานะเป็นสิ่ง
 ศักดิ์สิทธิ์ ทำพระพุทธรเจ้าให้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอย
 ช่วยตัว ตัวเองไม่ต้องทำอะไร บางคนคิดว่าได้พูด
 ว่า พุทธัง สรณัง คัจฉามิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ
 ฯลฯ แล้วไม่ต้องทำอะไร นอนสบาย นอนรอ ความ
 พ้นทุกข์มันจะมีมาเองเพราะพระพุทธรเจ้าจะมาช่วย
 การทำให้พระพุทธรเจ้ากลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำนอง

นี่นั่นเป็นไสยศาสตร์ ไม่ใช่พุทธศาสตร์ ทำพระ-
พุทธเจ้าให้เป็นที่ฟังโดยที่ตัวไม่ฟังตัวเอง มันผิด
คำสั่งของพระพุทธเจ้า

การฟังตัวเองเป็นพุทธศาสตร์ การฟังผู้อื่น
เป็นไสยศาสตร์

(น. ๑๑๓ - ๔)

○ ในประเทศไทยเรานี้จะไม่มีพระพุทธศาสนา
เสียแล้ว เพราะไปหลงฟังสิ่งที่พระพุทธองค์ไม่ได้
ตรัสแนะหรือสั่งสอน ดังนั้นจึงไปศาลพระภูมิ-
เอราวัณมากกว่าไปโบสถ์พระแก้ว ถึงไปโบสถ์
พระแก้วก็เถอะ ไปด้วยอุปาทานอย่างเดียวกันก็มี
นะ ไม่ใช่ไปโบสถ์พระแก้วจะให้เห็นแจ้ง ไม่ใช่ เขา
ไปด้วยความเชื่อมั่น ไปฟังพระแก้วก็มี ได้ยินว่ามี
คนเอาไขไปถวายพระแก้ว ยึดถือจนว่าพระแก้วนี้
ชอบฉันไข นี่คิดดูซิ นี่เขายึดถือลงมามากมาย
ขนาดนี้ ธรรมะก็ไม่มี เพราะฉะนั้น ก็มีแต่พระ-
พุทธเจ้าในทัศนะของบุคคลนั้น มีธรรมะในทัศนะ
ของบุคคลนั้น สังฆะในทัศนะของบุคคลนั้น เลย
เป็นภูเขาหิมาลัยหมด หมดไม่มีเหลือ

จะนำเศร้าสักเท่าไร จะนำสังเวชสงสาร นำหัวเราะสักเท่าไร พุทธศาสนาไม่มีในประเทศที่เป็นประเทศพุทธ เอ้า ขอให้ชวนกันด่า ก็ล้านคนช่วยกันด่าก็ได้ อาตมายืนยันว่า ระวังให้ดี ระวังให้ดี พุทธศาสนากำลังไม่มีในประเทศที่นับถือพุทธศาสนา ธรรมะไม่มีในประเทศที่นับถือพุทธศาสนา เพราะไปหวังพึ่งอะไรก็ไม่รู้ ซึ่งพึ่งไม่ได้ ซึ่งช่วยไม่ได้ ไม่พึ่งสิ่งที่ช่วยได้ตามคำสั่งของพระพุทธรองค์นี้เรียกว่าไม่นับถือพระพุทธรเจ้า ไม่เชื่อฟังพระพุทธรเจ้า ท่านสั่งอย่างนี้ท่านสอนอย่างนี้ กลับไปทำเสียอย่างอื่น นั่นแหละจึงไม่มีการดับทุกข์

ในประเทศที่นับถือพุทธศาสนาไม่มีการดับทุกข์ เพราะเขาไปทำเสียอย่างอื่นไม่ตรงตามที่พระพุทธรเจ้าท่านสอน ท่านสอนให้พึ่งตัวเอง ให้พึ่งธรรมะ ไม่เอา ไปสมมุติพระพุทธร พระธรรม พระสงฆ์ ขึ้นมาตามทัศนะของตน ๆ แล้ว ก็หวังพึ่ง ๆ ๆ จนเป็นภูเขาหิมาลัย โรคอันนี้ร้ายมาก ลึกมาก

○ เดียวนี้เราถือพุทธศาสนาอย่างพิธี เป็น
ไสยศาสตร์เสียโดยมาก ไม่ได้ถืออย่างวิธีซึ่งเป็น
วิทยาศาสตร์ที่มั่นคงทุกซ์ได้

(น. ๖๑)

○ ขรราวาสพวกเราที่ยังดิบยังปฎุขนมากเกิน
ไป ยังซี้ซลาด ยังถือไสยศาสตร์ แล้วยังเอาพระ-
พุทธศาสนาไปทำให้เป็นไสยศาสตร์เสียด้วย แล้ว
ก็เชื่อว่าเป็นพุทธศาสนา มีคนที่มีเกียรติมีหน้ามี
ตาเป็นที่เคารพนับถือ ว่าพิธีรีตองนี้เป็นพุทธ-
ศาสตร์ การทำน้ามนต์นี้เป็นพุทธศาสตร์ การวาง
สายสิญจน์ก็เป็นพุทธศาสตร์ ไปดูซิพระพุทธรเจ้า
ท่านแนะไว้ที่ตรงไหน

(น. ๑๑๗)

เราจะต้องมานึกถึงว่าถ้าขรราวาสทั้งหมด
ยังจมปลักอยู่อย่างนี้ ก็ต้องใช้อตัมมยตาแหละ
อย่างกลัวเลย เอามาใช้กับขรราวาสเถอะ ที่นี้ไม่แต่
ขรราวาสนะพระสงฆ์องค์เจ้าบางพวกก็ทำอย่างนี้
นะ อตัมมยตาไหนจะมาถอนไหน มันก็ต้องต่อสู้
กันมากมายทีเดียว

อดัมมยตาที่จะมาถอนความเชื่อมั่นในไสย-
ศาสตร์นี้ต้องลึกซึ้งมาก ต้องเข้มแข็งมาก ต้องมี
สติปัญญามาก มีความรู้ที่ถูกต้องมาก จึงจะถอน
ได้ ช่วยนึกพิจารณากันดูให้ดี ว่าจะคงไว้อย่าง
นี้ต่อไป หรือว่าเราจะจัดการเสียให้ถูกต้อง ถ้าแน่ใจ
ว่าจะจัดการเสียให้ถูกต้องแล้วก็จงเชียว เชื่อเชียว
อดัมมยตา มาช่วยถอนทิวฏฐิ - ความเห็นผิดที่ฝัง
แน่น ฝังแน่นยิ่งกว่าเสาหินอีก มารื้อถอนกันเสีย
บ้างเถิด

จะต้องมีอดัมมยตา เห็นโทษของการที่ไม่ทำ
ตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเห็นโทษในการที่
ประเทศที่ประกาศว่าเป็นพุทธนั้นกลับไม่มีพุทธ-
ศาสนา นี้โรคร้ายลึกซึ้งเหลือประมาณ จะต้องถอน
ด้วยอดัมมยตา

(น. ๑๑๗)

○ ปุถุชนที่โง่เขลาที่จมอยู่ในโลกนี้ ในโลกีย-
วิสัยนั้น เขาคือพระพุทธเจ้า ในเมื่อพระพุทธเจ้า
ตรัสให้ฟังตนเองและฟังธรรมะ เขากลับไปฟังสิ่ง
อื่น ไม่ใช่ตนเอง ไม่ใช่ธรรมะ แล้วเขาแถมมีพระ-

พุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ตามทัศนะของเขา ตามความคิดความเข้าใจความเชื่อความเห็นของเขา มันเป็นอย่างอื่น ซึ่งมันเป็นหิมालัยขวางทางไปพระนิพพานเสียทันที จะเอาอตัมมยตาไหนมา รื้อถอนภูเขาหิมาลัย แสนจะใหญ่แสนจะยาวแสนจะหนัก มันก็ต้องอตัมมยตานี้ อตัมมยตาที่ว่านี้ - เห็นโทษของความเข้าใจผิดสำคัญผิด หลงผิด เห็นโทษนี้แล้วกลัว แล้วเกลียดด้วย ก็ถอนออก ๆ

ฉะนั้น ขอให้ใช้อตัมมยตาแม้ในระดับต้นที่สุด ระดับต่ำด้อยต่ำต้นแรกสุด ตั้งต้นที่สุดให้ถูกต้อง อย่าสร้างที่ฟังที่ผิด ๆ ขึ้นมาใหม่เลย ถือตามที่ฟัง ที่ถูกต้องที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ ว่ามีตนเป็นที่พึ่ง มีธรรมะเป็นที่พึ่ง อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย ตนแลเป็นที่พึ่งของตนเกิด

(น. ๑๒๐)

รื้อถอนการปฏิบัติธรรมที่ผิด ๆ

ชาวบ้านธรรมดาสามัญปฏิบัติธรรมอะไร?

○ เขาให้ทานแล้วแลกเอาสวรรค์ ขนาด

บาทเดียวได้วิมานหลังหนึ่งเลย ให้ทานเพื่อเอาผล
ตอบแทน ให้สวย ให้รวย ให้ได้สวรรค์ ให้ได้วิมาน
อย่างนั้นมันเป็นการค้ากำไรเกินควร

รักษาศีลแลกสวรรค์กันทั้งนั้น ที่เขาสอนกัน
อยู่โดยมากก็เป็นอย่างนั้น อย่างดีที่สุดก็ว่าเป็น
ปัจจัยให้แก่พระนิพพาน แก่เมืองนิพพาน ซึ่ง
สมบุรณ์ ร่ำรวย สวยงามอะไรไปทางโน้นเสีย ไม่
ใช้นิพพานดับทุกข์

เจริญสมาธิเพื่อจะไปเกิดในพรหมโลก เจริญ
สมาธิฝ่ายรูปสมาธิ เพื่อไปเกิดในรูปพรหมโลก
เจริญสมาธิฝ่ายอรูปสมาธิ เพื่อไปเกิดในอรูป-
พรหมโลก เป็นภวักคพรหม มันทำให้ติดอยู่ในภพ
ข้องอยู่ในภพ วนเวียนอยู่ในภพ

(น. ๖๓ - ๕)

○ ขรวาสาจะให้ทาน จะรักษาศีล จะมัว
แลกเอาสวรรค์อยู่อย่างนี้ ตักบาตรช้อนหนึ่ง เอา
วิมานหลังหนึ่ง รักษาศีลวันหนึ่งถูกลีดเตอร์เบอร์
หนึ่ง ถ้ามุ่งอยู่อย่างนี้มันก็ไปไหน

ถ้าจะเจริญสมาธิกันบ้าง ก็เป็นสมาธิเพื่อหา

เห็นเดินอากาศ เขาจะเหาะทั้งนั้น เรียนอานาปาย
 เพื่อจะเหาะได้ มันไม่ใช่เพื่อเป็นสมาธิรองรับ
 วิบัสสนา มรรค ผล นิพพาน มันจะเหาะได้ มีคน
 เล่าให้ฟัง ยุคก่อน ๆ เป็นบ้าอานาปายกันมากทำ
 อานาปานสติเพื่อจะเหาะได้ แล้วทดลองกระโดด
 จากหน้าต่าง เหาะแล้วก็ลงมาอนแอีกอยู่ที่
 ตรงนั้นเอง มันไม่เหาะ แต่คิดว่าเหาะ แล้วก็คิดว่า
 เหาะได้แล้ว นี่สมาธิที่มันผิด ที่มันผิด ต้องรื้อถอน
 ทานกัถิ ศีลกัถิ สมาธิกัถิ ที่ยังไม่ถูกต้อง ต้อง
 รื้อถอนเสียด้วยสิ่งที่เรียกว่า อตัมมยตา มีอตัมมยตา
 เป็นที่พึ่ง เป็นหลักยึด จะไม่ยอมทนอยู่กับความทุกข์
 (น. ๑๒๕)

ช่วยเหนี่ยวรั้งมนุษย์ยุคปรมาณู

○ ยุคปรมาณูเป็นยุคที่มีอะไร ๆ ไวเป็นกรด
 หรือไวเป็นปรอท นี่ภาษาชาวบ้าน ไวเป็นกรดไว
 เป็นปรอท คือมันทำหน้าที่ของมันเร็ว เคลื่อนไหว
 เร็ว ยุคปรมาณูนี้ไม่มีอะไรที่ช้า รุ่ม ร่าม เหมือนกับ
 เต่าคลาน มันว่องไวรวดเร็ว แล้วมันก็มีทางที่จะ
 ผิดพลาดได้ง่าย มันผลิผลลามได้ง่าย

(น. ๒๒๙)

○ ยุคปรมาณูมีการศึกษาเพื่อความเห็นแก่ตัว มีการค้นคว้าเพื่อความเห็นแก่ตัว มีการผลิตด้วยความเห็นแก่ตัว มีการมี มีการสะสมไว้ด้วยความเห็นแก่ตัว แล้วมีการใช้มันไปด้วยความเห็นแก่ตัว มันเป็นการเห็นแก่ตัวอย่างยิ่งยวด คนอื่นก็พลอยเดือดร้อนวุ่นวายไปด้วย มันไม่มีทางไปไหนดอก นอกจากจะไปอุดตันอยู่ที่ ไม่รู้จะทำอะไร เมื่อความเห็นแก่ตัวมันท่วมโลกอย่างนี้ มันก็น้อมไปเพื่อฆ่าตัวตายมากขึ้น ไม่ต้องมีใครฆ่า มันฆ่าตัวตายของมันเอง เมื่อมันเมาความเห็นแก่ตัว

(น. ๒๓๐)

○ ยุคปรมาณูมีปัจจัยเครื่องดำรงชีวิตส่วนเกินมากขึ้น ๆ จนไม่รู้จะมากกันอย่างไรและมีกำลังมาก จึงมีโอกาที่จะเกิดความพลั้งพลาดหรือเกิดอุบัติเหตุเลวร้ายมากขึ้นทุกที ทั้งบนดินและบนฟ้า ท่านก็รู้ได้เองว่า อะไรบนดินที่มันชนกัน บนฟ้าที่มันชนกันตกลงมา หรืออะไรเหล่านี้มันไม่เคยมีในยุคที่ไม่เจริญเช่นนี้ ความเจริญเช่นนี้ มีผลไม่คุ้มกันกับที่ว่าจะต้องมีอุบัติเหตุ เพราะ

ว่ามันไม่ต้องทำก็ได้ ไม่ต้องไปก็ได้ ไม่ต้องเป็นก็ได้
แล้วก็มีอุบัติเหตุ เราจะหักลบกันอย่างไร คล้าย ๆ
กับว่าเปิดช่องให้อุบัติเหตุมันเกิดขึ้นโดยไม่จำเป็น
เราไม่อาจจะมชีวิตอยู่โดยไม่ต้องไปเผชิญกับอุบัติเหตุเหล่านี้

(น. ๒๓๐)

○ ผลิตปัจจัยขึ้นมากเกินกว่าความจำเป็นที่จะดำรงชีวิต ยิ่งเป็นยุคอุตสาหกรรม มันก็ยิ่งผลิตได้มากได้เร็ว แล้วไม่รู้จะเอาไปไหน มันก็จะเกิดปัญหาขึ้นทีหลัง ต้องเอาไปทิ้งทะเลกันนในที่สุด การเป็นอยู่ด้วยปัจจัยที่เกินความจำเป็นของชีวิตนั้น ไม่ใช่เรื่องฉลาด ขอให้นึกดูให้ดี ๆ ว่า อะไร ๆ ที่เอามาใส่ไว้ในบ้านในเรือนเต็มไปหมด ล้วนแต่เกินจำเป็น นี่จะเป็นอย่างไร นี่โลกมันกำลังจะเป็นอย่างนี้ และก็จะได้เป็นแล้วเป็นส่วนมาก ในทางหนึ่งนั้นแหละต้นเหตุแห่งปัญหา เพราะว่ามันอยากมีเกินจำเป็น มันก็ต้องหาเงินเกินจำเป็น มันก็ต้องชวนขายเกินจำเป็น ได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า เพราะว่ามันเป็นส่วนเกิน ส่วนเกินนี้ไม่ได้ทำให้สงบสุข

แต่ทำให้เป็นบ้าหลังเหมือนกับวิกัลจริต

(น. ๒๓๑)

○ **เดี๋ยวนี้เรามีเครื่องมือทำลายโลกได้ใน**
พริบตา ได้ยินว่าห้วงบนิวเคลียร์มี ๕๐,๐๐๐ หัว
 เมื่อหลายปีมาแล้วนะ เดี่ยวนี้คงจะแสนหัวแล้ว
 อาวุธประมาณ ๕๐,๐๐๐ หัว นี้สามารถทำลายโลก
 ให้แหลกละเอียดไม่มีอะไรเหลือไปได้สัก ๔ - ๕
 ครั้ง ไม่ใช่ครั้งเดียว ไม่รู้เมื่อไรเขาจะใช้กันสักที่
 อาวุธนิวเคลียร์ที่สร้างขึ้นไว้ต่างฝ่ายต่างสร้างแข่ง
 กันขึ้นมา นี่เราอยู่ในระหว่างอะไร? โลกตกอยู่ใน
 ระหว่างอะไร? ยิ่งกว่าตกอยู่ในระหว่างเขาควาย
 เสียอีก มันไม่รู้จะทำอย่างไร ก็ได้แต่ภาวนา “อย่า
 ใช้เลยเจ้าประคุณเอ๋ย อาวุธที่สร้างขึ้นมานั้น” นี้
 ความที่ไม่มีสติ ความที่ไม่รู้จักแก้ปัญหามันไม่รู้จักป้อง
 กันปัญหา ปล่อยให้มันเป็นไปตามบุญตามกรรม
 ไม่หาทางออกที่ถูกที่มันจะแก้ปัญหาก็ได้จริง มันก็
 ไปหาทางออกในทางที่จะตรงกันข้าม คือสร้าง
 อาวุธประมาณขึ้นมา สำหรับแก้ปัญห สำหรับ
 จะชุกกันให้อยู่ในอำนาจ นี้เรียกว่ามันล่อแหลม

(น. ๒๓๓ - ๔)

○ เมื่อดูตามสภาพที่เป็นจริง เราก็คงเห็นว่า **มนุษย์ยุคนี้ต้องการเครื่องเหินยวรั้งมากที่สุด** ต้องการเครื่องเหินยวรั้งอย่าให้ไหลไปข้างหน้าตามกิเลสตัณหามากที่สุด

เรามาช่วยกันเถิด ช่วยกันทุกคน ทุกชาติทุกศาสนา ช่วยสร้างความเหินยวรั้งให้โลกมันเดินไปในทิศทางที่ถูกต้อง เป็นไปในทางที่จะสงบเย็นให้มันอยู่กันอย่างเพื่อนเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนเจ็บ เพื่อนตาย ด้วยกันทุกคน ๆ ไม่ได้อยู่กันอย่างเป็นคู่อาฆาตมาดร้าย

ความเจริญทางวัตถุที่มันมากเกินไปนั่นแหละที่มันมาปิดหูปิดตาไม่ให้มองเห็นอะไร มองเห็นแต่สิ่งที่อำนวยความสะดวกแก่กิเลสของตน ๆ แล้วก็วิ่งจี้ไปข้างหน้าตามอำนาจของกิเลสตัณหาเหล่านั้น จนไม่รู้ว่าจะไปกันในทิศทางไหน ถ้ามกิดอบไม่ถูกว่าจะไปกันในทิศทางไหน มันก็แล้วแต่กิเลสตัณหาจะพาไป นี่มนุษย์แห่งยุคปรมาณูมันเป็นอย่างนี้ อะไรจะช่วยให้ นอกจากอดัมมยตา สติ-เครื่องเหินยวรั้งไว้ไม่ให้ถูกปรุงแต่งไปตามอำนาจ

ของกิเลสตัณหา - แต่ว่าให้เดินไปถูกทาง ๆ ควบคุมกิเลสตัณหาไว้ได้ไม่ให้เป็นเจ้าก็เจ้าการในการที่จะปรุ้งแต่ง ในการที่จะจัดโลกอย่างนั้นอย่างนี้ แล้วสติปัญญาหรือโพธิปัญญาก็จะเข้ามาทำหน้าที่ เราจะเอาโพธิปัญญามาจากไหน?

มันก็ต้องมาจากสติที่สมบูรณ์ด้วยอำนาจแห่ง **อตั้มมตยา** - ความคงทนต่อการปรุ้งแต่งของสิ่ง-
แวดล้อมภายนอก และกิเลสตัณหาภายในที่มันจะ **ปรุ้งแต่งทั้งภายในทั้งภายนอก** ทำให้ถูกก็ไม่สำเร็จดอก เพราะว่าเราสามารถที่จะดำรงตนอยู่ได้ในความปกติ ในความมั่นคง ในความถูกต้อง ปรุ้งแต่งให้เกิดสิ่งเลวร้ายไม่ได้ดอก นี่เป็นสิ่งที่ต้องนึกถึงกันให้มาก แล้วมาช่วยกันทำให้มีขึ้น

โลกยุคปรมาณูตกอยู่ในวิกฤตกาลเลวร้ายขนาดนี้ เราจะช่วยกันอย่างไร? จะแก้ไขได้อย่างไร? ในขั้นต้นก็ต้องมองลงไปให้พบมูลเหตุแห่งความเป็นอย่างนั้น ไป ๆ มา ๆ ก็มาพบสิ่งสิ่งเดียว ซึ่งไม่มีทางจะผิดพลาดไปไหน ก็คือความเห็นแก่ตัวมัน (วิกฤตกาล) เป็นการบันดาลของกิเลส ซึ่ง

มาจากความเห็นแก่ตัว แล้วก็มีปัจจัยแห่งกิเลส ซึ่งช่วยให้กิเลสลุกลามใหญ่โตกว้างขวาง ความเห็นแก่ตัวเกิดขึ้นเมื่อไร ก็เกิดกิเลสเป็นโลภ เป็นโกรธ เป็นหลง เห็นแก่ตัวอย่างหนึ่งให้เกิดความโลภ เห็นแก่ตัวอย่างหนึ่ง ให้เกิดความโกรธ จะทำลายผู้อื่นเท่าเดียว เห็นแก่ตัวอย่างหนึ่งก็โง่งงสัวยวนเวียนอยู่ด้วยความหลงใหลนั้นแหละ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ที่เป็นสิ่งที่กำลังทำอันตราย โลกนี้มันมาจากความเห็นแก่ตัว

ปัจจัยแห่งความเห็นแก่ตัว ก็คือการศึกษาที่ผิดพลาด การศึกษาในโลกสมัยนี้ เป็นการศึกษาที่แยกตัวออกไปจากศาสนา มันจึงมีแต่การสอนให้ฉลาด ๆ ฉลาด ๆ ไม่มีสอนให้ควบคุมความฉลาด เมื่อมันมีแต่ความฉลาด ๆ ฉลาดโดยไม่ควบคุม มันก็เอาความฉลาดไปใช้เพื่อเห็นแก่ตัว มันจึงลึกลับซึ่งเหลือประมาณ ความฉลาดเอาไปใช้ในความเห็นแก่ตัว ก็เห็นแก่ตัวอย่างฉลาด จนยากที่จะแก้ไขป้องกัน การศึกษามันผิดพลาด จึงทำไปในทางที่ตรงกันข้าม คือสร้างปัญหายุ่งยากขึ้น

มา เป็นความเจริญของความเห็นแก่ตัว ยิ่งเจริญ
 ยิ่งเห็นแก่ตัว ยิ่งเจริญยิ่งเห็นแก่ตัว ยิ่งสบายยิ่งเห็น
 แก่ตัว ยิ่งรวยยิ่งเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัวจนยอมฆ่า
 ตัวตาย เพื่อเห็นแก่อะไรก็เหลือที่จะกล่าวได้

การศึกษามันเลวร้าย คือมันมีแต่ให้ความ
 ฉลาด ไม่เหมือนกับการศึกษามัยก่อน ซึ่งแฝด
 กันอยู่กับการศาสนา มันมีการศาสนาช่วยควบคุม
 ความฉลาด คนก็ใช้ความฉลาดไปในทางที่ถูกต้อง
 ควร เพราะฉะนั้นขอให้เรามองให้เห็นว่า การศึกษา
 ที่นิยมกันนักหนาในโลกนั่นเอง คือมูลเหตุแห่ง
 ความเห็นแก่ตัวที่เลวร้ายที่สุด

(น. ๒๓๔ - ๗)

○ ถ้ามีความรู้ทางอดัมมยตากันเสียบ้าง
 มันไม่เป็นอย่างนี้ดอก มันจะรู้ว่าควรจะอยู่กัน
 อย่างไร มีสติที่จะบังคับสิ่งที่มาหลอกมาล่อมายั่ว
 ให้เห็นแก่ตัว ไม่ให้เห็นแก่ตัว จะเห็นแก่ผู้อื่นไว้เรื่อย
 ไป ความรู้ของอดัมมยตามันคืออย่างนี้

(น. ๒๔๐)

ช่วยสร้างสันติภาพ

ขณะนี้ยังไม่มีสันติภาพทั้งของโลกและบุคคล

○ สันติภาพทั้งหมด เราจะแยกดูเป็นอย่าง ๆ ว่า ส่วนของแผ่นดินโลกหรือทรัพยากรทั้งหลายในโลก คือบรรดาสิ่งที่มีอยู่ในโลก มันกำลังได้รับสันติภาพหรือได้รับการทำลาย ตัวโลกเองมันก็ไม่ได้รับความสงบสุข มันถูกทำลาย ถูกคันถูกขูด ขูดน้ำมัน ขูดแร่ธาตุ ทำลายป่าไม้ ทำลายลำธาร ทำลายแม่น้ำ ทำลายภูเขา ตัวโลกเองมันก็ยังหาสันติภาพไม่ได้ เพราะมนุษย์เข้าไปรบกวน

ที่นี้ความเป็นอยู่ของคน หรือสัตว์ในโลกก็พลอยวุ่นไปด้วย คนก็พลอยวุ่นไปตามนั้น เพราะความเจริญก้าวหน้าที่ไม่รู้จักจบ แม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็พลอยเดือดร้อนวุ่นวาย บางอย่างก็สูญพันธุ์ไป แม้ต้นไม้ต้นไม้เล็กก็พลอยลำบากเพราะว่าถูกทำลาย ถูกทำลายเหลือประมาณ ทำลายเสียเกินครึ่งแล้ว กระทบในโลกลนี้ เรียกว่า คนก็ดี สัตว์ก็ดี ต้นไม้ต้นไม้เล็กก็ดี ไม่รู้จักสันติภาพ ไม่พบกับสันติภาพ

ที่นี้ก็มาถึงว่า สันติภาพที่เป็นส่วนของบุคคล

ก็ยังไม่ มี ยังถูกกิเลสรบกวนหัวใจ ลองสังเกตดูให้
 ดีว่าคนในโลกสมัยนี้ กิเลสรบกวนหัวใจมากหรื
 น้อยกว่าคนสมัยปู่ย่าตายาย สมัยเมื่อปู่ย่าตายาย
 ไม่สวมเสื้อ ไปด้วยก็ไม่ได้ สวมเสื้อกันหนาวก็ไม่ได้
 กับสมัยนี้ที่สวมเสื้อกันด้วยสิ่งต่าง ๆ กิเลส
 รบกวนหัวใจคนพวกไหนมากกว่า ถ้ามันเป็นสันติ-
 ภาพแท้จริง มันต้องมีกิเลสรบกวนหัวใจน้อย เตี่ย
 นี้มันมีปัญหาไปเสียหมด รู้เอาเอง จะต้องช่วยนั้น
 ช่วยนี้แก่ลูกแก่หลาน จะมาวัดก็มาได้ จะต้อง
 ช่วยอยู่บ้านอยู่เรือน แล้วก็ต้องการอะไรมากกว่า
 ธรรมดา เมื่อก่อนนี้ไม่ต้องมีเสื้อก็ได้ มีแต่ผ้าขาว
 ผ้าฝ้ายเดียวพันพุงก็มาวัดได้ เตี่ยนี้ทำไม่ได้ สิ่ง
 ต่าง ๆ มันบังคับให้ต้องเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นที่ตั้ง
 ให้เกิดความอยาก ความต้องการ ความชวนชวาย
 ระมัดระวัง หวาดกลัวอะไรต่าง ๆ นานา ส่วนจิต
 ของมนุษย์ก็ไม่สันติภาพ หลังจากที่ร่างกายมันก็
 หาสันติภาพไม่ค่อยจะได้อยู่แล้ว

ที่นี้ดูส่วนลึก คือส่วนจิตวิญญาณ ส่วนวิญญาณ
 หรือส่วนสติปัญญา สติปัญญากำลังขาดแคลน

กำลังหลงทาง พึงดูให้ดี ว่าสติปัญญาของเรากำลังขาดแคลนและหลงทาง ทำไม ยิ่งนานเข้า ยิ่งขาดแคลน? เพราะว่าโลกมันก้าวหน้ามากเกินไปจนเราตามไม่ทัน จนเราขาดแคลนสติปัญญาที่จะอยู่ในโลกอันแสนจะวุ่นวาย โลกอันพัฒนาเหมือนกับวิ่งไปอย่างไม่หยุดหย่อน สติปัญญาของเราไม่เพียงพอที่จะอยู่ในโลกนี้ โลกอันแสนจะยุ่งยากนี้ นี้เรียกว่า สติปัญญามันขาดแคลน

ที่นี้สติปัญญากำลังหลงทาง ก็คือไม่รู้ว่าจะไปทางไหนแล้วว้าย ไม่รู้จะไปทางไหนแล้วว้าย มีผู้เสนอทางนั้นทางนี้ทางโน้นหลายอย่างหลายประการ แม้แต่ลัทธิการเมืองก็มากมายหลายอย่างหลายประการ เหลือที่จะเลือก แบบการครองชีวิตก็มีมากมาย แล้วก็มีแบบใหม่ๆ เข้ามา ก็หมดกำลังของสติปัญญาที่จะรู้ให้ถูกต้องถ่องแท้ว่าควรจะทำอย่างไร มันก็เลยดำเนินชีวิตลุ่ม ๆ ดอน ๆ อยู่อย่างนี้ หากความปกติสุขไม่ได้

นี้สันติภาพของบุคคลก็ดี สันติภาพของทั้งโลกรวมกันก็ดี กำลังประสบกับความยุ่งยากปั่นป่วน

ด้วยความมึตมนท์ มึตมนท์ มึตมนท์ ในโลกที่มัน
 ยุง มนุษย์ทำโลกให้ยุง ยุงจนมนุษย์เองไม่รู้ว่าจะ
 ทำอย่างไร สติปัญญาที่ขาดแคลน สติปัญญาที่หลง
 ทาง คิดดูให้ดี มันน่าหัวก็น่าหัว น่าสงสารก็น่า
 สงสาร น่ากลัวก็น่ากลัว น่าเศร้าก็น่าเศร้า แล้ว
 มันจะหาสันติภาพมาจากไหนกัน

(น. ๑๕๙ - ๖๐)

○ เพราะว่าอ้อมมยตาไม่มาเยี่ยม มันจึงไม่มี
 สันติภาพ

ถ้าอ้อมมยตามาเยี่ยม มันก็เกิดความถูกต้อง
 ขึ้นในใจ มันลดความเห็นแก่ตัว ลดความกระหาย
 ความอยากอย่างโง่เขลาด้วยอวิชา ด้วยตัณหา
 ด้วยมานะ ด้วยทิฏฐิ

เดี๋ยวนี้จิตใจของมนุษย์ยิ่งถูกปรุงแต่งด้วยตัณหา
 มานะ ทิฏฐิ อวิชา ยิ่งขึ้น ๆ มันยิ่งไม่มีสันติภาพ
 ถ้าอ้อมมยตาเข้ามา สิ่งเหล่านั้นหยุด หยุดทันที
 หยุดปรุงแต่งจิตใจของมนุษย์ ไม่อาจจะปรุงแต่ง
 จิตใจของมนุษย์ เพราะว่ามันเป็นข้าศึกแก่กัน เอา
 แมวมา หนูมันก็ไปหมดแล้วไม่ต้องฆ่าตาย เพียง

แต่เอาแมวมาเท่านั้นหนูก็ไม่มีแล้ว มันทำกัน
อย่างไรก็ไม่ทราบ แต่ว่าลองเอาแมวมาเถอะ หนู
มันก็ไม่มี เอาแมวอดัมมยตามมา หนูมันก็ไม่มี

อดัมมยดาเข้ามาขับไล่ความเห็นแก่ตัวออกไป
หมด เมื่อความเห็นแก่ตัวไม่เหลืออยู่ในจิตใจของ
คน แล้วจะเป็นอย่างไร มันก็เห็นแก่ความถูกต้อง
เห็นแก่เพื่อนมนุษย์ ไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นแก่
เพื่อนมนุษย์

มูลเหตุแห่งสันติภาพอันแท้จริง ก็คือ อดัม-
มยดา ขออย่าว่า มูลเหตุแห่งสันติภาพอันแท้จริง
ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม ก็คือ อดัมมยดา ไม่เห็น
แก่ตัว แต่เห็นแก่ธรรมะ เห็นแก่มนุษย์ มันก็ไม่
อาจจะเกิดกิเลส ถ้าไม่เห็นแก่ตัว มันไม่อาจจะเกิด
กิเลส กิเลสเกิดจากความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัวใน
สิ่งที่น่ารักก็เกิดความโลภ เห็นแก่ตัวในสิ่งที่น่า
โกรธ ก็เกิดความโกรธ เห็นแก่ตัวในทางที่หลงใหล
ก็เกิดความมัวเมาหลงใหล ไม่เห็นแก่ตัวก็ไม่เกิด
กิเลสใด ๆ นี่ถ้ามีอดัมมยดามันไม่อาจจะเกิดกิเลส
ใหม่ แล้วมันก็กำจัดกิเลสเก่าออกไปจนหมดสิ้น

อดัมมยตาเป็นมูลเหตุแห่งสันติภาพ ทั้งส่วนบุคคล และส่วนรวม เป็นอันว่า ต้องนำอดัมมยตามาใช้ ในการสร้างสันติภาพ

(น. ๑๖๖ - ๗)

ถ้าเรามีจิตที่ประกอบด้วยอดัมมยตา กิเลส
 ปรุ้งแต่งไม่ได้ อารมณ์ของกิเลสก็ปรุ้งแต่งไม่ได้
 ปรุ้งแต่งให้เป็นอย่างไร ๆ ก็ไม่ได้ ให้อินดีก็ไม่ได้
 ให้อินร้ายก็ไม่ได้ มันปกติอยู่เสมอไป มันอยู่เหนือ
 ความเป็นบวกเป็นลบ อยู่เหนือบุญเหนือบาป
 เหนือสุขเหนือทุกข์ เหนือทุกอย่างเลย เอากับมัน
 สิ นี้ เพราะฉะนั้น มันจะสร้างสันติภาพได้

แล้วยังสามารถเลื่อนชั้น อดัมมยตานี้สามารถ
 เลื่อนชั้นแห่งสันติภาพ สันติภาพนั้นมีชั้นต่ำ ๆ
 ต่ำ ๆ แล้วค่อย ๆ สูง ค่อย ๆ สูง ที่มันจะเลื่อนจาก
 สันติภาพชั้นต่ำ ๆ ไปสู่สันติภาพชั้นสูง ก็ด้วย
 อดัมมยตา สันติภาพใน*กามธาตุ* นี้ไม่ไหว นอกจาก
 สำหรับคนโง่ ก็เลื่อนไปสู่สันติภาพชั้น*รูปธาตุ*
 สันติภาพชั้น*รูปธาตุ* ก็ยังไม่เท่าไรดอก ก็เลื่อนไป
 ชั้น*อรูปธาตุ* ชั้น*อรูปธาตุ* ก็ยังไม่ใช้สูงสุดดอก ก็

เลื่อนจาก**อรูปธาตุ**ไปสู่**นิโรธธาตุ**นั้นจบ สูงสุด นี้
 อตัมมยตาช่วยเลื่อนชั้นแห่ง**สันติภาพ**

ที่นี้อยากให้สังเกตต่อไป โดยจะพูดว่า มีอตัม-
 มยตาเข้ามาเกี่ยวข้องกับที่ไหน เมื่อไร เท่าไร สันติภาพ
 ก็จะมีที่นั่น เมื่อนั้น และเท่านั้น นี่เป็นสิ่งที่สามารถ
 พิสูจน์ได้ จะพิสูจน์กันทางวิชาการหรืออะไรก็ตาม
 โดยเครื่องพิสูจน์ ก็จะเห็นได้ทันที

อตัมมยตาไม่ให้เกิดความผิดพลาด ถอนความ
 ผิดพลาดออกไป ป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาด
 ขึ้นมาอีก คือ **ตั้ง ตั้ง ตั้ง ตั้งไปแต่ในทางที่จะสูง
 ขึ้นไป** อตัมมยตาจึงมีคุณค่ามากถึงอย่างนี้ เพชร
 เม็ดสุดท้ายที่จะควักมาได้จากพระไตรปิฎก มีคุณค่า
 อย่างนี้ ทั้งนี้เพราะว่ามันกำจัดความเห็นแก่ตัว
 อตัมมยตาออกมาแล้ว มันกำจัดความเห็นแก่ตัว
 หมดอวิชา **ไม่มีตัณหา ไม่มีอุปาทาน** เพราะอตัม-
 มยตาเป็น**ขำศึกแก่ตัณหา แก่อุปาทาน แก่อวิชา**
สันติภาพมันก็มีได้ เพราะความไม่เห็นแก่ตัว นี่เรียก
 ว่าอตัมมยตาเกี่ยวข้องกับ**สันติภาพ**โดยตรง

ความมีสันติสุขก็อย่างไร

○ สันติภาพส่วนบุคคล หรือสันติสุขส่วนบุคคล ก็คือ ความที่กิเลสไม่ครอบงำบุคคล ไม่ไล่หัวบุคคลให้วิ่งไปวิ่งมา กิเลสไม่ครอบงำบุคคล หมายความว่า บุคคลสามารถ ฉลาด มีธรรมะ จนกิเลสเกิดขึ้นในจิตไม่ได้

คำว่า “วิ่งไปวิ่งมา” นี้เป็นพุทธภาษิตนะ อย่าทำเล่นนะ คำว่า “วิ่งไปวิ่งมา” นี้ ความหมายของมันก็คือว่า วิ่งไปภพโน้นวิ่งมาภพนี้ เดี่ยวจิตเป็นกามภพ เดี่ยวจิตเป็นรูปภพ เดี่ยวจิตเป็นอรูปรภพ เดี่ยวจิตว่างชั่วคราว แล้วเดี๋ยวก็เป็นกาม เป็นรูป เป็นอรูปร วิ่งไปวิ่งมา วิ่งไปวิ่งมาระหว่างภพอยู่อย่างนี้

ถ้ายังเป็นปุถุชนอยู่เพียงไรแล้ว มันยังวิ่งไปวิ่งมาอยู่เพียงนั้นแหละ

อตัมมยตาช่วยให้ไม่ต้องวิ่งไปวิ่งมา

○ สันติภาพส่วนบุคคลมีเพราะไม่มีความหวีใด ๆ โดยเฉพาะในทางวิญญาน มีความรู้ความสามารถจนจิตไม่เกิดกิเลสตัณหา ไม่เกิดตัณหา

จิตก็ไม่หิว

เรื่องความหิวทางร่างกายนั้นเป็นเรื่องทาง
ธรรมชาติ เป็นเรื่องของวัตถุ มันหิวตามทางวัตถุ
มันก็ต้องแก้ไขไปตามทางวัตถุ แต่ที่สำคัญ ที่รบกวน
มาก นั่นคือความหิวทางวิญญาณ การป้อนความ
หิวทางจิตทางวิญญาณนั้นไม่อิ่มดอก สู้ไม่หิวไม่ได้

○ แล้วก็ว่าไม่มีชีวิตอยู่ด้วยความหวัง หวัง
เมื่อไรก็ผิดหวังเมื่อนั้นแหละ ไม่ต้องหวังให้มันกัด
หัวใจ

อย่าอยู่ด้วยความหวัง แต่อยู่ด้วยสติปัญญา
รู้ว่าควรทำอะไรก็ทำไป ทำให้มันถูกต้อง ผลมันมา
เอง

อย่าไปหวัง แม้แต่นิพพาน ปฏิบัติให้ถูกต้อง
ตามทางแห่งพระนิพพานก็ไปนิพพาน

○ แล้วก็ มีศรัทธาแน่นอนในความปลอดภัย
ของตน เพราะได้ถือพระพุทธศาสนา ได้ปฏิบัติ
ธรรมะ ได้เห็นแจ้งด้วยตนเองโดยไม่ต้องเชื่อผู้อื่น
ว่าอย่างนี้ดับทุกข์ได้แน่ อย่างนี้ดับทุกข์ได้แน่ มี
ศรัทธาอย่างนี้ในความปลอดภัยของตนเอง เรา

แน่ใจว่าอย่างนี้ถูกต้อง หลักเกณฑ์อย่างนี้ถูกต้อง
 ลัทธิอย่างนี้ถูกต้อง

ต้องมีความแน่ใจว่า ความทุกข์เกิดมาจาก
 ความโง่ - อวิชชา หรือความผิดของเราเอง เราจะ
 ต้องเชื่อแน่นว่าเราแก้อันนี้เสีย ดับอันนี้เสีย เราก็
 จะปลอดภัย เรามีความสามารถพร้อมอยู่เสมอที่
 จะแก้ปัญหาเหล่านี้ และมีความเชื่อว่าเราทำถูก
 ต้อง ถ้าเราทำผิดโดยไม่รู้ตัวก็กรรมของเรา แต่เรา
 ต้องเชื่อแน่นว่าเราได้ทำถูกต้อง ปฏิบัติทางกาย
 ทางวาจา ทางจิต อย่างนี้ถูกต้อง ๆ แล้วดับทุกข์
 ได้ มีศรัทธาเชื่อแน่นลงไปในเรื่องอย่างนี้ เอาธรรมะ
 เป็นที่พึ่งอย่างนี้ ก็เรียกว่ามีศรัทธาในความ
 ปลอดภัยของตัวเอง มีความเย็นอกเย็นใจ

○ ดูต่อไป เราต้องมีเสรีภาพที่แท้จริง คือ
 เสรีภาพในภายใน เสรีภาพในภายใน คือ กิเลสไม่
 เบียดเบียน ไม่ย้าย ไม่ครอบงำเรา เรามีเสรีภาพ
 ในภายในจิต ไม่เป็นทาสของกิเลส ไม่อยู่ภายใต้
 อำนาจของกิเลส

นี่จะเป็นความสุขหรือเป็นเสรีภาพส่วนบุคคล

อย่างสูงที่เดียว

ที่นี่จะทำอย่างไรจึงจะมีเสรีภาพในภายใน?

ก็ต้องจัดการให้มันถูกต้อง จัดการกับกิเลส ให้ถูกต้อง โดยอาศัยกำลังของอดัมมยตา พอใจที่จะลด จะละ จะเลื่อน จะลดกิเลส จะละกิเลส จะเลื่อนขึ้นไป มันก็ทำได้

เราจัดการในเรื่องนี้ถูกต้อง เราก็มีสันติภาพส่วนบุคคล หรือสันติสุข

(น. ๑๗๒ - ๑๗๘)

สันติภาพของโลก

○ โลกจะมีสันติภาพเมื่อแต่ละคน ๆ มีสันติสุข สันติภาพของส่วนรวมหรือของโลกจะมีได้ ก็เพราะบุคคลแต่ละคนที่มีอดัมมยตาช่วยสร้างกันขึ้นมา มีอดัมมยตาแล้ว ไม่มีกิเลส ไม่มีอนุสัย ไม่มีอาสวะ ไหลนองไปทั่วโลกเหมือนเดี๋ยวนี้ ความเลวร้ายในโลกที่มีเกลื่อนไปมันเป็นอาสวะที่ไหลกลับออกมาของทุกคน ๆ เพราะมันควบคุมไว้ไม่ได้ มันไหลออกมาข้างนอกเป็นการกระทำโดยโลก โดยโภจร โดยหลง เต็มไปหมด ถ้ามีธรรมะ ควบคุมไว้ได้

รักษาไว้ได้ ไม่มีความเห็นแก่ตัว เป็นโลกแห่งมนุษย์
ที่มีคุณธรรมสูง มีความเป็นเพื่อนเกิด เพื่อนแก่
เพื่อนเจ็บ เพื่อนตาย โลกมันก็มีสันติภาพ

(น. ๑๗๙)

ขอให้รู้ไว้ว่า อตัมมยตาจะช่วยได้ อตัมมยตา
จะช่วยให้เป็นอย่างนี้ได้ ขอให้สนใจ ให้ทุกคนหายใจ
เป็นอตัมมยตา นอนฝันเป็นอตัมมยตา พลิ้งปาก
เป็นอตัมมยตา เอะอะอะไรขึ้นมาพลั้งปากก็เป็น
อตัมมยตา หายใจเข้าออกก็นึกถึงแต่อตัมมยตา
แล้วจะมีสันติภาพสมบูรณ์ทั้งโดยบุคคลและโดย
ส่วนรวม

ต้องการสันติภาพจงหันหาอตัมมยตา

(น. ๑๘๑)

ยิ่งใช้อตัมมยตามาก ศาสนายิ่งเจริญ

○ อตัมมยตาเป็นเพชรเม็ดสุดท้ายที่ควักออก
มาจากพระไตรปิฎก ขอให้รับเอาไปใช้ให้เป็นประ-
โยชน์ จะได้รับประโยชน์สูงสุดจากพระพุทธ-
ศาสนา ด้วยสิ่งที่เรียกว่าอตัมมยตา ถ้าอยากให้
พระศาสนามีอยู่ จงรีบใช้อตัมมยตา ฟังให้ดี ๆ นะ

ถ้าอยากให้เป็นพระศาสนาหมดสูญหายไป อย่าสนใจเรื่องอตัมมยตา ไม่สนใจเรื่องอตัมมยตา ก็คือไม่มีอะไร มันก็หายไปเอง ศาสนามันก็หายไปเอง

ถ้าอยากให้เป็นศาสนามีอยู่ จงสนใจเรื่องอตัมมยตา เอามาใช้ให้เป็นประโยชน์ ยิ่งใช้ยิ่งดี ยิ่งใช้มากยิ่งขึ้น ยิ่งใช้ธรรมะใช้อตัมมยตามาก ศาสนา ยิ่งเจริญ ยิ่งไม่ใช้ศาสนาให้เป็นประโยชน์ ศาสนา ยิ่งสูญหายไป ไม่มีประโยชน์ ถ้าอยากจะให้พระศาสนาเจริญ จงใช้พระศาสนาให้มาก ยิ่งใช้พระศาสนา มาก ศาสนา ยิ่งเจริญ นำหัวใหม่ ถ้าอยากให้เป็นพระศาสนาเจริญ ขอให้ยิ่งใช้ศาสนาให้มาก ใช้ให้เป็นประโยชน์ให้มากนั้นจะทำให้ศาสนาเจริญ ยิ่งใช้ยิ่งมีมาก ยิ่งรีบ ๆ ใช้ยิ่งมีมาก ก็คิดดูแล้วกัน ชาวของทรัพย์สมบัติในบ้านในเรือน ถ้าเราไม่ใช้ให้เป็นประโยชน์แล้วมันจะมีประโยชน์อะไรมันก็เหมือนกับไม่มี เตี้ยวันนี้ยิ่งใช้ให้เป็นประโยชน์แล้วมันจะยิ่งมีประโยชน์ ยิ่งเป็นประโยชน์ ยิ่งใช้อตัมมยตาให้มากพระศาสนาก็ยิ่งมี ยิ่งเจริญ ยิ่งมั่นคง อยู่เป็นที่พึ่งของเรา

คำเก่า ๆ พูดไว้คงจะลืมหืมกันเสียหมดแล้ว “อย่าเลี้ยงเปิดเลี้ยงไก่ไว้ไขให้หมากิน” ว่าศาสนา เหมือนกับเปิดไก่ เราเลี้ยงไว้บำรุงไว้ทะนุถนอมไว้ แต่พอไขออกมาให้หมากินคือไม่สนใจ ที่ศาสนา จะใช้ประโยชน์อะไรได้ก็ไม่สนใจ นี่ก็เรียกว่าเลี้ยง เปิดเลี้ยงไก่ไว้ไขให้สุนัขกิน ไม่ไหว รับประทานและรับประทานประโยชน์จากพระศาสนาของเราให้เป็นประโยชน์ นั้นแหละคือยิ่งต้องใช้อัตมมยตา ซึ่งเป็นเหมือน ไข่จากไก่ของพระศาสนา ตัวพระศาสนาไขออกมา แล้วเราก็เอามากินมาใช้ให้เป็นประโยชน์เกิด จงรับใช้อัตมมยตา พระศาสนาจะยิ่งเจริญ จะยิ่ง มี จะยิ่งอยู่กับเรา เราก็ได้รับประโยชน์จากพระ- ศาสนา เป็นพุทธบริษัทที่แท้จริง เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เต็มตามความหมายของพุทธบริษัท

(น. ๑๘๑ - ๒)

๔

ปาฏิหาริย์ของอตัมมยตา

กุ่มครองจิตของมนุษย์ยุคปรมาณู

○ ยุคปรมาณูคือยุคที่เจริญที่สุดในทางวัตถุ จนไปเที่ยวโลกพระจันทร์ได้เหมือนกับไปเที่ยวเล่น หลังบ้าน มันเป็นยุคที่เจริญด้วยวัตถุเหลือประมาณ เจริญด้วยวัตถุที่ยั่วชวน ที่ปรุงแต่ง ที่ผูกพันให้ มนุษย์นี้หลงติดอยู่ใน*อารมณ์* นั้น ๆ

วัตถุสิ่งของที่ผลิตขึ้นมาด้วยอุตสาหกรรมอย่างมากมาย ประณีตวิเศษ ทำให้จิตใจนี้มันเตลิดเปิดเปิง ไปตามความยั่วชวนของ*อารมณ์* เหล่านั้น นี้ เรียกว่ามันถูกเช็ด จิตนี้มันถูกจับเช็ดให้บ้าไปตาม *อารมณ์*

อีกทีหนึ่งว่ามันยั่ว มันยั่วจนไปอยู่ในอำนาจของสิ่งเหล่านั้น ไม่ต้องชอบก็ต้องชอบ ไม่ต้องมีก็ต้องมีขึ้นมา ไม่ต้องซื้อก็ซื้อเข้ามา ไม่ต้องหามา สะสมไว้ก็ต้องหามาสะสมไว้ เงินไม่พอก็ต้องกู้ยืม นี่มันยั่วขนาดนี้

อีกทีก็ว่ามันปรุง ปรุงให้เกิดความคิดใหม่ ให้
เกิดความต้องการใหม่ ๆ ต้องการให้ขยายขยาย
กันใหม่ ๆ เปลี่ยนแปลงกันใหม่ ๆ นี่มันปรุง

ถ้าผู้ใดไม่มีธรรมะมากพอ มันก็ติดจมอยู่ใน
อารมณ์ นั้น ๆ ในสิ่งยั่ววนเหล่านั้น ในสิ่งปรุงแต่ง
เหล่านั้น เมื่อทำอะไรไม่ถูก มันก็เป็นบ้า เมื่อปลด
เปลื้องออกไปไม่ได้หนักเข้ามันก็เป็นบ้า หรืออีก
ทางหนึ่งมันก็ฆ่าตัวตาย ฉะนั้นจึงพูดได้เป็นที่เชื่อ
ได้ หรือตามสถิติก็มีอยู่ว่า ในยุคสมัยปัจจุบันนี้คน
เป็นบ้ากันมากกว่ายุคก่อน ๆ เจริญด้วยโรง-
พยาบาลบ้า โรงพยาบาลประสาทนับไม่ไหวแล้ว
แล้วฆ่าตัวเองตายกันมากกว่ายุคก่อน ๆ ยุคก่อน ๆ
มันโง่ เดียวนี้มันเจริญ เจริญ ฉลาด ฉลาดจนไม่รู้
จะไปทางไหน ก็จบลงด้วยการฆ่าตัวตาย นี่ยุค
ปรมาณูมันเป็นอย่างนี้

(น. ๒๔๔ - ๕)

○ มนุษย์ในยุคปรมาณูถูกเข็ด ถูกยั่ว ถูก
ปรุงกันอย่างนี้ เมื่อทำไปไม่ถูกต้องแก้ไม่ได้มันก็
เป็นบ้า มันก็ฆ่าตัวตาย อตัมมยดาสามารถที่จะ

หยุดอาการเหล่านี้เสียได้ เพราะมีสติมีปัญญา
รอบรู้ รู้สีกตัวไม่ให้อะไรปรุงแต่งจิตให้ผิดไปจาก
ปกติ ไม่ให้หลงรัก ไม่ให้หลงโกรธ ไม่ให้หลงเกลียด
และไม่ให้ยินดีไม่ให้นินร้าย ได้อย่างฉับพลันเป็น
ปาฏิหาริย์ นี้เรียกว่าปาฏิหาริย์ของอตัมมยตา
คุ้มครองป้องกันไม่ให้จิตของสัตว์โลกนี้ถูกเชิด ถูก
ยั่ว ถูกปรุงจนหัวหมุนในยุคปรมาณู

(น. ๒๔๕ - ๖)

ยกจิตใจให้ขึ้นเหนือของเป็นคู่

อตัมมยตามีปาฏิหาริย์ให้จิตมนุษย์อยู่เหนือ
อิทธิพลของสิ่งที่เป็นคู่ ๆ

สิ่งที่เป็นคู่ ๆ หมายความว่ามันตรงกันข้าม
ดีชั่วนี้ตรงกันข้าม บุญบาปตรงกันข้าม สุขทุกข์
ตรงกันข้าม นรกสวรรค์ตรงกันข้าม เกิดตายนี้
ตรงกันข้าม ตรงกันข้ามเป็นคู่ ๆ คู่ ๆ หรือว่าใน
กรณีโลก ๆ ก็เรื่องได้เปรียบเรื่องเสียเปรียบนี้ก็
เป็นคู่ เรื่องแพ้เรื่องชนะก็เป็นคู่เรื่องขาดทุนเรื่อง
กำไรก็เป็นคู่ นี้เรียกว่าของเป็นคู่ หรือจะพูดอย่าง

ศัพทวิทยาศาสตร์ก็ว่า postive กับ negative มันเป็นคู่ จิตที่ไม่มีความรู้เพียงพอ มันตกอยู่ใต้อำนาจของของที่เป็นคู่ ตกอยู่ใต้อำนาจ คือไปหลงรักฝ่ายหนึ่ง ไปหลงเกลียดฝ่ายหนึ่ง ไม่ได้อยู่ตรงกลางหรืออยู่เหนือ ตกไปในฝ่ายดี มันก็มีปัญหาไปตามแบบดี ตกไปในฝ่ายชั่ว มันก็เป็นปัญหาไปตามแบบชั่ว แต่ถ้าอยู่ตรงกลาง ไม่ชั่วไม่ดี อยู่เหนือไปเสียเหนือชั่วเหนือดี ก็ไม่มีปัญหาอะไร

อะไรที่จะมายกจิตใจของบุคคลให้ขึ้นอยู่เหนือของเป็นคู่เหมือนปาฏิหาริย์ ไม่มีอย่างอื่นนอกจากอตัมมยตา - มีสติปัญญาคือ มีความรอบรู้และรู้สึกตัวสามารถดำรงจิตไว้ ไม่ให้ตกไปได้อำนาจการปรุงแต่งของอารมณ์ภายนอกและกิเลสในภายใน - เป็นจิตคงที่ บริสุทธิ์ สะอาด สงบ อิสระ ขอให้ศึกษาให้เข้าใจยิ่ง ๆ ขึ้นไป แล้วก็มองเห็นความจริงข้อนี้

อมัตตยาจะทำให้มองเห็นว่า โอ้! ดีก็แค่นั้น ชั่วก็แค่นั้น บุญก็แค่นั้น บาปก็แค่นั้น นรกก็แค่นั้น

สวรรค์ก็แค่นั้น ไตก็แค่นั้น เสียก็แค่นั้น ขาดทุนก็
 แค่นั้น กำไรก็แค่นั้น หัวเราะก็แค่นั้น ร้องไห้ก็แค
 นั้น ดีใจก็บางอย่างหนึ่ง เสียใจก็บางอย่างหนึ่ง ไม่ดีใจ
 ไม่เสียใจ ไม่เอาทั้งคู่นี้นั่นแหละปกติ ไม่ดีใจและไม่
 เสียใจ

(น. ๒๔๖ - ๗)

อตัมมยตาทำให้ไม่ต้องเผชิญกันกับกิเลส

อตัมมยตามีอยู่กิเลสเกิดไม่ได้ มันเหมือนกับ
 ยากำจัดศัตรูพืช ถ้ามันมีอยู่ศัตรูพืชมันเกิดไม่ได้
 ถ้าอตัมมยตามีอยู่ กิเลสมันเกิดไม่ได้ เพราะมันมี
 สติปัญญาควบคุมจิตไว้ ไม่ให้ถูกรังด้วยอารมณ์
 ภายนอก ด้วยอารมณ์ภายใน มันก็ไม่เกิดกิเลส
 อตัมมยตาป้องกัน ไม่ให้คนเราต้องเผชิญหน้ากับ
 กิเลส

การเผชิญหน้ากันกับกิเลสนั้น ดูเถอะ รู้เอา
 เองเถอะ ไม่ต้องบรรยายแล้ว มันเดือดร้อน มัน
 มีดมีว มันหม่นหมอง มันเจ็บปวด สารพัดอย่าง
 หละแหละ แล้วก็ต้องต่อสู้กับกิเลสในลักษณะที่เอาไม่

สั้นไปรันซีก็กระเด็นเข้าหน้าเข้าตาคนที่รันซีนั้น ถ้ามีกิเลสแล้วมันเป็นอย่างนั้น ไม่ต้องมีกิเลสมันดีกว่า ไม่ต้องเอาไม้สั้นไปรันซี มือดัมมยดาแล้วไม่ต้องเผชิญหน้ากับกิเลส ไม่ต้องพบกัณกับกิเลสดอก นี่ ปาฏิหาริย์อันสูงสุดของความมือนัดัมมยดา

พูดให้ง่าย ๆ เข้าก็เห็นได้ว่า มันให้อยู่เหนือ อารมณ์ร้ายโดยประการทั้งปวง

อารมณ์ร้ายที่มีประจำ ประจำโลก ประจำมนุษย์ ประจำจิต นี่มีอะไรบ้าง?

อารมณ์ร้ายอันแรกเป็นความรัก เกิดขึ้นแล้วเป็นอย่างไร? กันไม่ติดพื้น มันก็เฝ้าไปตามแบบของความรัก เป็นไฟเบียดไปตามเรื่องตามราวของมัน หากความปกติสุขไม่ได้ กระวนกระวาย กระเพื่อม ไม่มีหยุด นี่ความรัก

ที่นี้ ความโกรธ เอาชิโกรธขึ้นมาแล้วเป็นอย่างไร? มันกลายเป็นอีกโลกหนึ่งทีเดียว เป็นไฟเป็นไฟไปทั้งนั้น แม้มันจะสนุกเมื่อแรกโกรธ แต่แล้วก็ต้องมานั่งกอดเข่าหลังจากที่โกรธแล้ว

ความเกลียด เอ้า เกลียดใครก็ตามใจเถอะ

เกลียดฟ้าเกลียดฝนก็ตามใจเถอะ พอลงเกลียด
แล้วมันหาความสงบสุขไม่ได้

แล้วความกลัว กลัวเข้าแล้วเป็นอย่างไร มัน
ไม่มีแผ่นดินจะอยู่นั้น

แล้วตื่นเต้น ๆ เห็นอะไรก็ตื่นเต้น มีสิ่งที่ทำให้
จิตนี้มันตื่นเต้น มันก็หวั่นไหวไปตามสิ่งที่ทำให้
ตื่นเต้น ทำให้อยากจะไปดูหนัง ไปดูละคร ไปฟัง
เพลง ไปหาสิ่งที่มีมันช่วยให้อึดมันตื่นเต้นนั้นแหละ
ไปดูกีฬา ไปดูอะไรเหล่านี้มันก็ตื่นเต้น เมื่อไปดูสิ่ง
ที่น่าหวาดเสียวมันก็ตื่นเต้นเหลือประมาณแหละ
จิตยังตื่นเต้นอย่างนี้อยู่ หาความสงบสุขไม่ได้

วิตกกังวลถึงสิ่งที่จะมาข้างหน้า วิตกไว้ข้าง
หน้า วิตกอะไรก็ตามแหละ สบายไหม? วิตกถึง
อะไรที่จะมาถึง มันสบายไหม? หรืออาลัยอาวรณ์
ถึงสิ่งข้างหลัง วิตกกังวลในอนาคต อาลัยอาวรณ์
ในอดีตนี้เป็นอย่างไรบ้าง มาเมื่อไรก็นอนไม่หลับ
เมื่อนั้นแหละ มาหลายชั่วโมงนักก็ปวดหัว หลาย
วันนักก็เป็นบ้า

อิฉาวิชยานี้เป็นของแปลก คือมันมีง่าย

เหลือเกิน มันมีง่ายเหลือเกิน แม้โดยสัญชาตญาณ มันก็มี ดูให้ดี แม้แต่ลูกสุนัขลูกแมวนี้มันก็มีอัจฉาริษา สังเกตดูให้ดี เป็นธรรมชาติธรรมชาติเหลือเกิน ฉะนั้น คนจึงอัจฉาริษยากันโดยไม่มีเหตุผล เพียงแต่เห็นเขาสวยกว่าก็ไม่ชอบเสียแล้วใช่ไหม? ไม่ต้องมีอะไรดอก เขาเกิดมารูปร่างสวยกว่า เขาแต่งเนื้อแต่งตัวสวยกว่า อะไรสวยกว่า มันก็ไม่ชอบเสียแล้ว มันก็อัจฉาริษาเสียแล้ว แต่พอความอัจฉาริษาเกิดขึ้นในใจแล้ว มันอยู่ไม่เป็นสุข มันมักจะคิดต่อไป ๆ ต่อไปถึงอยากจะทำลายมันเสียอย่าให้มาเกินหน้ากู

มีหลักกล่าวไว้ว่า อัจฉาริษาทำให้โลกให้ฉิบหาย อิสสา โลกะ นาสิก ว่าเป็นอย่างนี้แหละ ความริษยาเป็นสิ่งที่ทำให้โลกให้ฉิบหาย มันทนอยู่ไม่ได้ มันคอยทำลายคนที่จะดีกว่า ก้าวหน้ากว่า เดียวกันในโลกนี้มันกำลังอิจฉากันระหว่างประเทศชาติ มันคอยจะทำลายล้างกัน มันอิจฉากัน โลกจึงปั่นป่วน ฝ่ายโน้นก็อิจฉาฝ่ายนี้ ไม่ให้ฝ่ายนี้ครองโลก ฝ่ายนี้ก็อิจฉาฝ่ายโน้น ไม่ให้ฝ่ายโน้นครอง

โลก มันอิฉนาริชยากันอยู่อย่างนี้ หาความสงบสุข
ไม่ได้

โดยส่วนตัวแท้ ๆ ไม่ต้องเอาอะไรเป็นหลัก
เอาตัวเองแท้ ๆ แหละ อิฉนาริชยาใครอยู่บ้าง
เพียงแต่เห็นใครมาแล้วมันนึกอิฉนาริชยาแล้ว มัน
มีหรือไม่มี ถ้าพูดตามธรรมชาติแท้ ๆ แล้วมันมี
เขาดีกว่าบ้าง เขาสวยกว่าบ้าง เขารวยกว่าบ้าง
เขาเก่งกว่าบ้าง เขามีโอกาสดีกว่าบ้าง เขามีโชคดี
กว่าบ้าง แล้วมันก็อิฉนาริชยา

ความหวง ความหึง ความหวง - ความขี้เหนียว
ถ้าเข้มขันหนักเข้าก็เป็นความหึง ๒ อย่างนี้รบกวน
จิตใจเท่าไร ถ้าไม่มีจะเป็นอย่างไร

อดัมมยตาจะปิดสิ่งเหล่านี้ออกไปหมด จะ
กวาดล้างสิ่งเหล่านี้ออกไปหมดอย่างน่าอัศจรรย์
อย่างกับปาฏิหาริย์ ความรัก ความโกรธ ความ
เกลียด ความกลัว ความตื่นเต้น ความวิตกกังวล
อาลัยอาวรณ์ อิฉนาริชยา ความหวงความหึงถูก
ปิดทิ้งไปเหมือนกับกวาดขยะ ด้วยอำนาจของ
อดัมมยตา นี่เป็นปาฏิหาริย์ของอดัมมยตาที่ควร

จะรู้ไว้

(น. ๒๔๙ - ๕๒)

ทำให้หลุดจากสิ่งผูกพัน

○ ชีวิตของเรานี้มันผูกพัน ผูกพันรอบด้าน ถ้ามีภรรยาสามี มันก็มีผูกพันระหว่างภรรยาสามี แม้แต่เป็นเพื่อนไม่ต้องเป็นผัวเมียดอก เพียงแต่เป็นเพื่อนมันก็มีการผูกพัน แม้แต่เป็นลูกศิษย์กับอาจารย์มันก็มีการผูกพัน พ่อแม่กับลูกหลานก็มีการผูกพัน ถ้ามีการผูกพันแล้วคิดดูเถอะ มันไม่อิสระ มันถูกสิ่งที่ผูกพันอยู่ด้วยนั้นแหละดึงเอาไว้บ้าง กระตุกรั้งเอาไว้บ้าง แล้วก็น่าหัวที่ว่า โดยความสมัครใจ - ฉันยอมยุ่งยากลำบากกับแกโดยความสมัครใจ เพราะมีการผูกพันด้วย*อวิชา*...สิ่งที่จะช่วยให้ไม่ผูกพันกับสิ่งใด ความรู้นั้นเรียกว่า *อตัมมยตา* กุไม่ผูกพันกับมึงแล้วโว้ย...

(น. ๘๔)

○ *อตัมมยตา* ทำให้หลุดจากสิ่งผูกพัน ชีวิตนี้อยู่ด้วยการผูกพัน ผูกพันกันอย่างไรบ้างก็ดูเอาเองก็แล้วกัน ผูกพันกันด้วยความรัก ถึงจะผูกพัน

กันด้วยความรู้สึกอย่างไร ก็เรียกว่าเป็นการผูกพัน
 ผูกพันบางชนิดเป็นการกักขัง เป็นการกักขังให้
 ต้องทนทรมาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นทาส
 เป็นทาสแห่งบุคคลก็แย่ เป็นทาสแห่งอารมณ์ก็แย่
 เป็นทาสแห่งอายตนะ ก็แย่ เป็นทาสแห่งเวทนา
 ก็แย่

เป็นทาสแห่งบุคคลนี้มันเป็นเรื่องทางวัตถุ

เป็นทาสของอารมณ์ ก็คือหลงรัก หลงโกรธ
 หลงเกลียด หลงกลัว หลงยินดีเหล่านี้เป็นต้น

เป็นทาสของอายตนะ - ตา หู จมูก ลิ้น กาย
 ใจ นี้ มันจะเอาอย่างไรก็ต้องหาให้มัน

เป็นทาสแห่งเวทนา สุขเวทนา อันหลอกลวง
 นั้น ก็ต้องหาให้มัน เป็นทาสหาให้มันได้เป็นสุข-
 เวทนา เป็นทุกข์เวทนามีเป็นทาสที่จะต้องปลด
 เปลื้องมัน ต้องชวนขวยแก่ไขปลดเปลื้องมัน แม้
 แต่ทุกข์ขมสุขเวทนามีเป็นทาสมัน ทำให้หลงไหล
 วนเวียนผูกพัน สนใจอยู่ที่นั่นคิดอย่างอื่นไม่ได้

ที่ผูกพันกันรุนแรงก็เรียกว่าภพ ภพ - ความ
 เป็นอย่างนั้นความเป็นอย่างนี้ เมื่อมีความผูกพัน

เป็นสามีหรือเป็นภรรยา มันก็เป็นภพ ชนิดหนึ่ง
 ความเป็นเรียกว่าภพ เป็นสามีก็ภพ ชนิดหนึ่ง เป็น
 ภรรยาก็ภพ ชนิดหนึ่ง มันผูกพันอยู่ด้วยความเป็น
 ภพ เป็นสามีก็ตาม เป็นภรรยาก็ตาม มันก็มีหน้าที่
 มันก็มีความรับผิดชอบ มันก็ผูกพันให้ยุ่งยาก
 ลำบากไปด้วยกัน แล้วก็ยึดถือ ๆ ยึดถือจนยอม
 ไม่ได้ นี่ก็ผูกพันอยู่ในภพ

ที่นี้ความผูกพันของกรรม ที่ต้องเป็นไปตาม
 กรรมนี้ นั่งร้องไห้โฮ ๆ อยู่ ที่ศาลาวัดมักจะสวด
 มนต์ว่า “เรามีกรรมเป็นของตัว ทำกรรมใดไว้จะ
 ต้องเป็นไปตามกรรมนั้น” แล้วก็ร้องไห้โฮ ๆ อยู่
 พระพุทธเจ้าทรงสอนให้อยู่เหนือกรรม ให้ชนะ
 กรรม ให้ประพฤติสัมมัตตะ ๑๐ ประการ เลิกตัว
 กุเลิขของกุ เลิกตัวตนเลิกของตน กรรมก็หายไป
 หมด พ้นจากกรรมเพราะไม่มีตัวตนที่จะทำกรรม
 หรือรับผลกรรม หรือเป็นไปตามกรรม นี่มันพ้น
 จากกรรมอย่างนี้ อตัมมยตาช่วยได้ ช่วยให้อยู่เหนือ
 กรรมได้ เหนือความว้ายเวียนเป็นวัฏฏะได้ มันไม่
 มีตัวตนแล้วมันไม่มีอะไรว้ายเวียนดอก ถ้าโง่มีตัว

ตนอยู่เมื่อไรก็มีการว้ายเวียนอยู่เมื่อนั้นแหละ

(น. ๒๕๔ - ๕)

อตัมมยตาทำให้ง่ายแก่การปฏิบัติธรรมและ การเห็นธรรม

ดูต่อไป ที่นี้พิเศษหน่อย เรื่องปฏิบัติธรรม อตัมมยตาทำให้ง่ายแก่การปฏิบัติธรรม ถ้ามีอตัมมยตาแม้นิดหน่อยอยู่บ้าง มีสติปัญญามองเห็นสิ่งเหล่านี้ ไม่ให้ปรุงแต่งได้แล้ว ก็จะทำให้ปฏิบัติธรรม ปฏิบัติสมาธิ ปฏิบัติวิปัสสนา ปฏิบัติสติปัฏฐาน อะไรก็ตาม มันจะง่ายขึ้นมาก ถ้ามีอตัมมยตา มีสติปัญญาคอยกำหนดไว้ว่าไม่เอากับมึงแล้วไอ้สิ่งที่ปรุงแต่งนี้ ก็ไม่เอากับมึงแล้ว..โวย นี่ถ้ามีความรู้สึกอย่างนี้อยู่ในใจจะง่ายต่อการปฏิบัติธรรม ถ้ากูยังจะเอากับมึงทุกอย่างแล้วไม่ไหวดอก เป็นไปไม่ได้ดอก การปฏิบัติธรรมะก็เป็นไปไม่ได้ รู้ว่าไม่เอาแล้วกับสิ่งปรุงแต่งทั้งหลายทั้งปวงนี้ ทั้งหมดเลย ไม่ต้องรู้จักหน้าค่าตา กวาดทิ้งไปหมด จะง่ายแก่การปฏิบัติธรรม ให้ยิ่งขึ้นไปกว่านั้น เพียงเท่านั้นมันยังไม่พอ ให้มากขึ้นไปกว่านั้น ว่าให้

สลัดทิ้งออกไปให้ได้มากกว่านั้น

แล้วยังมีพระบาลีด้วยซ้ำว่า มันง่ายต่อการเห็นธรรม การปฏิบัติให้เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในขณะที่แห่งวิปัสสนานั้น ถ้ามีความรู้สึกเป็นอัตโนมัติตาว่ากูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย หนูนอยู่ข้างหลังแล้ว มันง่ายมากที่จะเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้ว มันก็เห็นทบทวนลงไปว่า กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ยยิ่งขึ้นไปอีกแหละ ยิ่งเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็ยิ่งเห็นว่ากูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย ยิ่งขึ้นไปอีก มันก็เลยกวาดออกไปหมด

นี่เป็นปาฏิหาริย์ของอัตโนมัติตา - ง่ายแก่การที่จะปฏิบัติธรรม ง่ายแก่การที่จะเห็นธรรม เห็นสังขธรรมเช่นอนัตตา เป็นต้น อารมณ์มาปรุงแต่งจิตไม่ได้ มันก็ง่ายที่จะปฏิบัติธรรมะ ฉะนั้นถือคติว่า กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย เป็นหลักสำหรับขจัดไล่ไป ๆ อย่าให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติธรรมและการเห็นธรรม

อดัมมยตาช่วยให้มีชีวิตเย็น

ที่นี้มันก็ช่วยให้มีนิพพานที่นี้และเต็ยวนี้ นิพพานชั่วคราวตามแบบโลก ๆ เรียกว่า นิพพุติ นิพพุติก็แปลว่าเย็นเหมือนกันแหละ ดับเย็นเหมือนกัน ถ้าดับเย็นไปกว่านั้นเป็นนิพพานจริง ก็เรียกว่านิพพาน นิพพาน ได้นิพพานชั่วคราว คือนิพพุติ ก็ได้ ได้นิพพานจริงก็ยิ่งดี คือไม่มีไฟ ไม่มีกิเลสที่เป็นไฟเข้ามาทำให้ร้อน อดัมมยตามันป้องกันไม่ให้เข้าไปผูกพันกับสิ่งใด ไม่ให้สิ่งใดเข้ามาปรุงแต่งได้ มันไม่มีไฟคือกิเลส มันก็เย็น ๆ เย็นเย็นอย่างระดับชาวบ้าน เย็นนอกเย็นใจอย่างระดับชาวบ้านก็ได้ หรือเย็นสูงขึ้นไปลึกขึ้นไปถึงกิเลสชั้นลึก ๆ ไม่มี มันก็เย็นกว่านั้น กระทั่งเย็นตลอดกาลเป็นพระอรหันต์ ก็เย็นที่สุด คือนิพพานสมบูรณ์ เราก็เลยมีชีวิตเย็นที่นี้และเต็ยวนี้ ปฏิบัติจนชำนาญ จนแคล่วคล่องว่องไว จนขจัดออกไปได้ง่าย ๆ ไม่มีอะไรมาทำให้ร้อนชำนาญในการขับไล่ออกไป ขับไล่ออกไป อยู่ทุกวัน ๆ แหละ ขับไล่ของร้อนออกไป มีแต่ของเย็นอยู่ อยู่กับความเย็น ขอให้มิ

อตัมมยตาเป็นเครื่องมือ มันแสดงปาฏิหาริย์ของ
มันที่จะขับไล่สิ่งร้อนออกไป ไม่ให้มารบกวน

(น. ๒๕๗)

อตัมมยตาช่วยให้ไม่ต้องพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เอ้า ที่นี้มันออกจะอัศจรรย์แล้ว อัศจรรย์ขึ้นมาแล้ว อตัมมยตาช่วยให้อยู่เหนือสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือแม้แต่เทวดา ผีสาง พระเจ้า อะไรก็ตาม สิ่งที่เราเรียกกันว่า ศักดิ์สิทธิ์ๆ นั้น

คนง้ออยู่ได้อำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ชนิดนั้น ชนิดไสยศาสตร์ จะเป็นผีสางเทวดาสักดิ์สิทธิ์ สมมติที่ไหนในสากลโลกก็ตามใจ มันอ่อนวอนอยู่นั้นแหละ ถ้ามีอตัมมยตา - ภูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย - แล้วไม่ต้องอยู่ได้อำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะเราไม่ต้องการอะไร ที่อ่อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วย เพราะต้องการมาก มีกิเลสมาก มันต้องการมากหาได้ไม่พอ ต้องอ่อนวอนให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยหาให้ หรือจะพึ่งพระเป็นเจ้า พระเป็นเจ้านานาชนิด มีชื่อต่างๆ กัน ไม่รู้พระเป็นเจ้าอะไรก็ตาม เพราะต้องการให้พระเจ้าช่วย เดียวนี้ฉันไม่ต้องการให้

ช่วย ฉันไม่ต้องการอะไร ไม่ต้องมาช่วย ก็เลยอยู่นอกเหนืออำนาจของพระเป็นเจ้า ที่เขามีพระเป็นเจ้ากันเพื่อต้องการให้ช่วย อ่อนวอนให้ช่วย ให้เข้ามาคุ้มครองอยู่ตลอดเวลา เดียวนี้ฉันไม่มีภัยไม่มีอันตราย ฉันไม่มีตัวกู ฉันไม่มีของกู ฉันไม่มีความทุกข์ พระเป็นเจ้าก็ดี สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นก็ดีไม่เข้ามาเกี่ยวข้องได้ ไม่ต้องการ

ไสยศาสตร์ทั้งหลายเลิกกันตอนนี้แหละ ไสยศาสตร์ที่เคยยึดถือมาแต่อ่อนแต่อก มาแต่ทารก มันก็เลิกกันตอนนี้ มันไม่ต้องกลัว ไม่ต้องอะไรโง่ๆ เขลาๆ ในเรื่องของไสยศาสตร์ หมายความว่า มันเลิกไสยศาสตร์ - ศาสตร์ของคนหลับได้ ฟังพาอาศัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แล้วมันก็ไม่มีความเป็นอิสระ เลิกเสียได้เป็นอิสระ อดัมมยตาช่วยให้เลิกได้ ไม่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำหรับฉันก็ได้ เพราะฉันไม่ต้องการอะไรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฉันดับทุกข์เองได้ โดยกำจัดกิเลสออกไป ถ้ายังต้องการอ่อนวอน จุฑรูปจุฑเทียณ แก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ที่เอาไปซิ มันก็ผูกพันอยู่ที่นั่นแหละ เดียวนี้ออกมาเสียได้จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์

๕

ทำอย่างไรจึงจะมีอตัมมยตา
 สิ่งมีชีวิตมีอตัมมยตา
 เป็นเดิมพันอยู่แล้ว

○ เอ้า เราจะพูดกันให้ลึกที่สุดว่าแม้แต่
 สัตุชาตญาณ - ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเองโดยธรรม-
 ชาติของสิ่งมีชีวิต แม้ไม่ได้รับการศึกษาอะไร
 จากภายนอก - มันก็มีปัจจัยแห่งอตัมมยตาคือ
 มัน อยากดี อยากอยู่ อยากเจริญ แม้แต่ต้นไม้
 ต้นไม้ที่ใครจะต้องพูดว่ามันโง่ที่สุด แต่มันก็อยาก
 ดีนะ มันอยากดี อยากอยู่ อยากเจริญ มันไม่ได้
 อยากตาย มันไม่ได้อยากเลว มันไม่ยอมถอย
 หลัง แม้แต่ต้นไม้มันก็มีสัตุชาตญาณที่เป็นปัจจัย
 แห่งอตัมมยตา หรือจะพูดว่าเป็นอตัมมยตาอยู่ใน
 ตัวต้นไม้ก็ได้

นี่เรียกว่า เดิมพันของอตัมมยตา หรืออตัม-
 มยตาในลักษณะที่เป็นเดิมพัน มีอยู่สิ่งมีชีวิตทุก
 ชนิด สิ่งใดมีชีวิต สิ่งนั้นต้องอยากดีเสมอ อยากดี

อยากเจริญ อยากไปในทางสูงเสมอ

(น. ๑๔๐)

สมุทัยของอตัมมยตา

อตัมมยตามีอาที่นวญาณ เป็น สมุทัย คือ เป็น มูลเหตุให้เกิดขึ้น อาที่นวญาณ แปลว่า ญาณ เห็นโทษ ญาณ เห็นทุกข์ ญาณ เห็นอันตราย ญาณ เห็นความเลวทรามต่ำช้า เรียกว่า อาที่นวญาณ ด้วยมองเห็นโทษหรือความเลวทรามต่ำช้า แล้ว มันก็จะทำให้เกิดความต้องการที่จะสลัดออกไป ถ้า มี อาที่นวญาณ เท่าไร ก็ง่ายแก่การที่จะมีอตัมมยตาเท่านั้นแหละ จะเรียกว่ามีอาที่นวญาณ เป็น ปัจจัย ก็ได้ อตัมมยตามีอาที่นวญาณ คือ ญาณ เห็นทุกข์เห็นโทษเห็นภัย เป็นปัจจัย หรือสมุทัย - เครื่อง ทำให้เกิด อย่างนี้ก็ได้ ถ้ามองไม่เห็นทุกข์โทษใดๆ แล้ว มันก็ไม่มี ไม่มีทางที่จะอยากจะพ้นไป มันอยากจะอยู่ในกองทุกข์ เพราะมันไม่เห็นโทษแห่งความทุกข์ มันต้องเห็นโทษแห่งความทุกข์ เห็นโทษแห่งความเป็นอย่างนี้ จึงต้องการจะเป็นอย่างอื่น เห็นว่าความเป็นอย่างนี้มันประกอบอยู่ด้วย

ทุกข์และโทษ นั้นแหละมันจึงจะอยากเป็นอย่างอื่น
 ความเห็นว่าเป็นประกอบอยู่ด้วยทุกข์นี้ เรียกว่า *อาที-*
นวญาณ เห็นความเป็นโทษ ทุกอย่างมีความเป็น
 โทษซ่อนเร้นอยู่เสมอ ถ้ามันเป็นสิ่งที่ทำให้เกิด
 ทุกข์แล้ว มันมีทุกข์โทษซ่อนเร้นอยู่เสมอ เห็นมัน
 เกอะ

(น. ๒๘๒)

ปัจจัยแก่อัตมมยตา

อะไรเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดออตมมยตาขึ้น
 มา? อะไรเป็นปัจจัย? นี่เป็นสิ่งที่ต้องเสาะแสวงหา
 เอามาใช้ หา ปัจจัย เหล่านี้เอามาใช้แล้วก็จะทำให้
 เกิดคุณธรรมที่เรียกว่า ออตมมยตาขึ้นมา แล้วก็มา
 สำเร็จประโยชน์ในการที่จะกำจัดสิ่งเลวร้ายออกไป

○ ที่นี้ ถ้าว่าเป็นธรรมะที่เราจะทำให้มีขึ้น
 ไม่ใช่มีเองโดยสัญชาตญาณ ก็ต้องเป็นตัวธรรมะ
 นะ ฉะนั้นจึงสอนกันอบรมกันให้เด็ก ๆ เขามีสิ่ง
 ที่จะเป็ปัจจัยให้เกิดออตมมยตา คืออยากกำจัด
 สิ่งเลวร้าย ก็ธรรมะหญ้าปากคอก เปิดนโวภาท
 หน้าแรกก็เห็น *หิริโอดตัมปะ* นั้นแหละ

หิริโอดตปปะ-เกลียดและกลัวความชั่ว-น้อยย่า
 ทำเล่น ต้องมีตั้งแต่จุดตั้งต้นจนถึงจุดสุดท้ายเป็น
 พระอรหันต์ จะต้องมีหิริโอดตปปะเรื่อยไป ยิ่งต่ำ
 มากนี้ก็ละอายว่า แหม! ไม่ไหว แค่นี้ อย่างนี้ ก็
 ดิ้นรนให้สูงขึ้นไป แล้วสูงขึ้นมาได้ขั้นหนึ่ง เอ้าแค่นี้
 ก็ยังไม่ไหว แค่นี้ไม่ไหว ก็ดิ้นรนให้สูงขึ้นไป ก็
 ละอายอีกว่าอยู่แค่นี้ไม่ไหว เสมอกับคนเหล่านี้ไม่
 ไหว ต้องดีกว่านี้ก็ดิ้นรนขึ้นไปเรื่อย ๆ

หิริ และโอดตปปะ เป็นเหตุให้เลื่อนชั้น เช่น
 ว่า ละกามได้แล้ว มาอยู่ที่รูป ก็เห็นว่ารูปนี้ก็ไม่ใช่
 ไหว ก็ละรูปไปหาอรุปร, อรุปรสูงสุดที่ว่าสูงสุดก็ยังไม่
 ไหว ก็จะไปสู่นิโรธนิพพาน สมมติว่าเป็นพระ
 โสดาบัน แล้วก็ โอ้ ไม่ไหว แค่นี้ไม่ไหว อยู่แค่นี้ไม่
 ไหว ดิ้นรนจนเป็นพระสกิทาคามี เป็นสกิทาคามี
 แล้วไม่ไหว แค่นี้ไม่ไหว เหมือนกับธรรมดา นัก ก็
 ดิ้นรนจนเป็นอนาคามี, อนาคามี แล้วก็ดิ้นรนจน
 เป็นพระอรหันต์ เกลียดกลัวความทุกข์ทุกระดับ
 มันก็เลื่อนชั้น เลื่อนไปจนเป็นพระอรหันต์ จนหมด
 ความทุกข์นั้น จึงจะหยุด

ที่แรกเกลียดกลัวความชั่วที่มีอยู่ เกลียดกลัว
 ละออกไปได้ แต่ยังมีความชั่วเหลืออยู่อีก ก็เกลียด
 กลัวส่วนที่เหลืออยู่ ก็ละออกไป แล้วเกลียดกลัว
 ส่วนที่เหลืออยู่ ก็ละออกไปอีก อย่างนี้จนหมด
 ความชั่ว ฉะนั้น หิริโอตตัปปะ ต้องใช้จนกระทั่ง
 เป็นพระอรหันต์ นี่เป็นปัจจัย ทำให้มีอดัมมยตาได้
 โดยง่าย

○ธรรมะที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ทั้งหลายเป็น
 ปัจจัยแก่ออดัมมยตาทั้งนั้น โดยเฉพาะที่เรียกว่า
 อินทรีย์ ๕, พละ ๕, เราเอามาทำเสา ๕ ดันอยู่ที่นี้
 ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา เป็นธรรมะสำคัญ
 ทั้งในฐานะที่เป็นกำลัง และเป็นหัวหน้า
 ศรัทธา - ความเชื่อถูกต้อง เชื่อก่อนมีปัญญา มั่น
 มงาย เชื่อทีหลังมีปัญญามั่นถูกต้อง วิริยะ - ความ
 พากเพียรที่ถูกต้อง สติ - สำคัญที่สุด - ระลึก
 ควบคุมความถูกต้องไว้ได้ตลอดเวลา สมาธิ -
 กำลังใจที่มั่นคงเต็มที่ ปัญญา - ก็ความรอบรู้ รู้ใน
 สิ่งที่จะรู้ ไม่ต้องรู้ให้เพอให้เกิน รู้เท่าที่จะ
 รู้ สิ่งที่จะรู้ทั้งหมดเรียกว่า ปัญญา

สมาธิ กับ ปัญญา นี้เป็นเกลือกกัน สมาธิ กับ ปัญญา ต้องใช้ด้วยกันเหมือนกับว่าเป็นเกลือกกัน ปัญญา เป็นความคม สมาธิเป็นน้ำหนัก นี่ช่วย จำไว้ให้ดี ถึงมีดนั้นจะคมราวมีดโกน แต่ถ้ามันไม่มีน้ำหนักที่จะกดลงไป มันตัดไม่ได้ดอก ถ้ามีแต่น้ำหนักแต่มันที่ของมันไม่มีคมเลย มันก็ตัดไม่ขาดเหมือนกัน ขอให้คิดดูให้ดี ว่าปัญญาเป็นความคม แต่ต้องอาศัยน้ำหนัก ความคมนั้นจึงจะตัดอะไรได้ จึงต้องมีกำลังจิต มีกำลังปัญญา เป็นคู่แฝดกัน ในการตัดปัญหา

ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา อุดสำหรับฝึกฝนไว้ให้มาก จะเป็นปัจจัยแก่อัตมมยตา อตมมยตา จะมีได้ง่าย และมีกำลังมาก สำหรับทำหน้าที่ มี การเจริญอตมมยตา - มีอตมมยตาสมาธิ มุ่งอยู่แต่่อตมมยตา มุ่งจ้องอยู่แต่่อตมมยตาเป็น อารมณ์ เรียกว่า อตมมยตาสมาธิ มุ่งแต่ที่จะเลื่อนชั้น มุ่งแต่จะกำจัดที่มันควรจะทำจัดออกไป ดำรงตนไว้ในลักษณะที่ผีร้ายปรุงแต่งไม่ได้ ผีร้ายครอบงำไม่

ได้ ฝึกรายสิ่งไม่ได้

(น. ๑๓๙ - ๑๔๒)

○ ปัจจัย ที่เกื้อหนุนให้เกิดอตัมมยตาขึ้นมา โดยตรงก็คือการปฏิบัติสติปัฏฐาน หรือ อานาปานสติ ปฏิบัติสติปัฏฐาน หรืออานาปานสติ ก็ จะเห็นแจ้งอตัมมยตา ก็ จะเห็นเข้าถึงของอตัมมยตา ก็ จะเห็นอุปายหรือว่าสหายของอตัมมยตาเจริญ อานาปานสติ ข้อธัมมานุสสสนาสติปัฏฐานให้ มาก หรือเจริญญาณใดๆ ที่ทำให้เห็นโทษของ ความยึดมั่นถือมั่น ทำให้เห็นว่าไม่น่ายึดมั่นถือมั่น ทำให้เกิดความรู้สึกไม่อยากจะเกี่ยวข้องกับมัน

ทั้งหมดนี้มันเป็นปัจจัย แก่อตัมมยตา คือทำ ให้มีขึ้นมาหรือให้ยิ่งขึ้นไป มีขึ้นมาแต่น้อยๆ แล้ว ก็ทำให้มันยิ่งขึ้นไป จนกว่าจะเต็มรูปแบบ ธรรมะ เหล่านี้เป็นปัจจัย แก่อตัมมยตา

(น. ๒๒๐)

การปฏิบัติที่ทำให้อตัมมยตาเลือนชั้นเร็ว

○ ในแต่ละวัน ๆ นี้ ขอให้มองให้เห็นความหมายของอตัมมยตาที่มีอยู่ในสิ่งทุกสิ่ง จึงขอแนะนำอย่างบ้าง ๆ บอ ๆ อะไรก็ได้อีกสักครั้งหนึ่งว่า เมื่อไอก็อตัมมยตา ขั้วของสกปรกออกไปเสีย เมื่อจามก็อตัมมยตาจามไอที่มันไม่ควรอยู่กับเราออกไปเสีย เมื่ออาบน้ำถูขี้โคล ก็อตัมมยตา ถูมันออกไปเสีย เมื่อสังข์ขี้มูก เมื่อบัวหน้าลาย เมื่อถ่ายอุจจาระ เมื่อชำระสิ่งสกปรกทั้งหลายทุกอย่างก็อย่าง ๆ ก็ขอให้มองเห็นความหมายของอตัมมยตา ซึ่งมีอยู่ไม่มากก็น้อย นี้ขอเรียกว่า กลิ่นไอของอตัมมยตา เจื่อนำของอตัมมยตา เจदनารมณฺ์ของอตัมมยตา มีอยู่ในสิ่งทุกสิ่ง ฉะนั้นเพื่อช่วยให้มันง่ายเข้า ก็จงคำนึงด้วยสติ รู้สึกด้วยสติทุกอิริยาบถที่เคลื่อนไหวเพื่อความดีขึ้นไปกว่า แล้วก็ต้องมองให้เห็นอตัมมยตา

ในที่สุด เมื่อจะพลั้งปากก็ขอให้พลั้งว่าอตัมมยตา อตัมมยตา เมื่อมันเกิดตกใจ เกิดสั่นเกิดล้ม เกิดพลาดพลั้งปาก พลั้งปากกันต่าง ๆ นานา

บางคนพลั้งปากออกมาในลักษณะที่หยาบคาย ฟังไม่ไหว อย่าดีกว่า ถ้าจะพลั้งปากออกมาก็ขอให้ พลั้งว่าอ้อมมยตา ๆ มันจะช่วยได้มาก คือให้มัน อยู่ในจิตใจเป็นปัญญาเป็นสติ อ้อมมยตา ๆ ระลึก นึกถึงไว้เสมอ เมื่อตกใจ เมื่อหวาดกลัว เมื่อพลั้ง พลาด เมื่ออะไรให้นึกถึงอ้อมมยตา นี่เป็นพุทธ ปรินิพพานจะพลั้งปากที่น่าฟัง อย่าพลั้งปากไม่น่า ฟังเหมือนกับที่ชาวบ้านเขาพลั้งกันเลย หรือจะ พลั้งเป็นอนัตตาก็ได้ สุนฺณญตาก็ได้ตถตตาก็ได้ อ้อมมยตาก็ยิ่งดี ให้มันฝังใจอยู่ขนาดที่ว่า ถ้าพลั้ง ปากออกมา แม้โดยปราศจากสติสัมปชัญญะ ก็ ขอให้อยู่กับความจริงสูงสุด คืออ้อมมยตา ถ้าทำ อย่างนี้อ้อมมยตาของผู้นั้นจะเลื่อนชั้นเร็ว จะไปสู่ อ้อมมยตาจุดสุดท้าย เลื่อนชั้นจากกามธาตุไปสู่ รูปธาตุ จากรูปธาตุไปสู่อรุปรธาตุ จากอรุปรธาตุก็ ไปสู่นิโรธธาตุ ตามพระพุทธเจ้าไปเลย ตามพระ- พุทธเจ้าไปได้เลย

ขอให้ชัดเจนแจ่มแจ้ง เข้าใจในความหมาย ของอ้อมมยตา และมองให้เห็นว่า มีอยู่ในสิ่งทุก

สิ่งที่มันเป็นการเปลี่ยนแปลง เป็นวิวัฒนาการไปในทางที่ดีที่ถูกต้อง แล้วก็จะเป็นผู้เจริญงอกงามในทางแห่งพระศาสนา ของสมเด็จพระบรมศาสดา ไม่เสียที่ที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์และพบพระพุทธศาสนา

(น. ๗๔ - ๕)

๖

ของแถม

สอนลูกให้ถูกต้อง

○ ทุกคนทุกอาชีพ ทุกวรรณะ ทุกเพศ ทุกวัย ขอให้ใช้อดัมมยตาเป็นเครื่องดำเนินชีวิต ลูกเด็ก ๆ เขาไม่ค่อยจะมีก็ต้องสอนเขา หรือถ้าปล่อยให้ไปตามสัญชาตญาณมันก็มีของมันตามนั้นแหละ ส่งเสริมให้ดี ๆ แวดล้อมให้ดี ๆ อย่าไปส่งเสริมสอนผิด ๆ ให้มันมีตัวกูของกูเสีย อย่างที่เล่าให้ฟังวันก่อนนั้นว่า พอลูกเด็ก ๆ มันเดินหัวชนเสา เจ็บนั่งร้องอยู่ แม่ก็ไปช่วยตีเสากันใหญ่ อย่างนี้สอนผิด มันสอนให้ลูกมีตัวกู เด็กเดินไปชนเก้าอี้เดินชนเสา แม่ไปช่วยตีให้ก็สอนให้มันยึดถือตัวกูทั้งในมันเองและในเก้าอี้ในเสา อย่างนั้นมันผิด มันต้องพูดให้เข้าใจให้ดี ว่าอย่างนั้นอย่างนี้ อย่าไปช่วยตีอย่างนั้นเลย เลิกกันเสียทีเถอะ ถ้าใครคนแก่ ๆ คนไหนยังปฏิบัติอย่างนั้นอยู่ ช่วยเลิกเสียทีเถอะ มันจะเป็นการสอนตัวกูให้เด็กมากเกินไป

พูดให้เข้าใจให้ดี เพราะมิ่งดูไม่ดี มิ่งไม่ดูให้ดี ไปโดน
มัน มันก็เป็นอย่างนี้แหละ มันก็ต้องเจ็บอย่าง
นี้แหละ นี้อย่างนี้ดีกว่าที่จะช่วยตีเก้าอี้ ช่วยตีเสา

นี่สอนให้ถูก ๆ ไปเสียตั้งแต่ที่แรก อย่าให้ไป
หลงใหลในของสวยงามเอร็ดอร่อยสนุกสนาน บอก
ว่านั่นมันทำให้โง่ ให้ลูกเด็ก ๆ มันรู้ อย่าให้มัน
ทะเยอทะยานนัก พาลูกไปที่ร้านขายของเล่น
แพง ๆ ของกินอร่อย ๆ ให้ชิมให้กินแล้วบอกว่า
โง่ที่นี่มันทำให้เราโง่ทั้งนั้นแหละ ของนี้เขามีไว้ให้
เราโง่ แล้วเขายังเอาสตางค์เราด้วย ให้ลูกมันรู้สึก
นึกคิดอย่างนี้ มันก็จะดีขึ้น ๆ มันจะรู้จักควบคุม
ชีวิตนี้ให้เดินไปในทางที่ถูกต้องมากขึ้น

(น. ๑๕๑ - ๒)

การใช้พระเดชพระคุณ

○ ถ้ามีหน้าที่จะใช้พระเดชพระคุณกับลูก-
จ้างก็ดี คนใต้บังคับบัญชาที่ดีให้ใช้พระเดชด้วย
เมตตา เอาความรักมาเป็นเครื่องควบคุมการใช้
พระเดช จะให้รางวัลให้คุณ ยกย่องอะไรก็ให้ใช้ด้วย
ปัญญา ให้พอดี ให้ถูกต้อง อย่าให้มันผิด ใช้พระเดช

ด้วยเมตตา ใช้พระคุณด้วยปัญญา มีพรหมวิหาร
พรหมวิหารจะมีได้ด้วยอดัมมยตา มิฉะนั้นมันก็จะ
ลำเอียง มันจะไม่เป็นพรหมวิหาร มันจะเอาวัด
เอาประโยชน์มันจะช่วยเอามาเป็นพวกทำชั่วด้วย
กัน อย่างนี้มันไม่ถูกต้อง มันจะต้องด้วยเมตตา
บริสุทธิ์ ด้วยกรุณาบริสุทธิ์

(น. ๑๔๗ - ๘)

ศาสนาที่เป็นยอดแห่งศาสนา

○ พุตกันแต่เราก็เหมือนกับว่าดูถูกผู้อื่นนะ
ศาสนาอื่นไม่ได้สอนเรื่องความไม่มีตัว สอนแต่ว่า
มีตัว มันก็ต้องเห็นแก่ตัว ศาสนาพุทธเราสอนว่า
ไม่มีตัว เออสิ เข้าใจถึงความไม่มีตัวสิ มันก็ไม่อาจ
จะเห็นแก่ตัว เพราะมันไม่มีตัว นี่มันวิเศษอยู่ที่
ตรงนี้ พุทธศาสนาวิเศษอยู่ที่ตรงนี้ สอนเรื่องความ
ไม่มีตัว มันก็ไม่อาจจะเห็นแก่ตัว

(น. ๑๗๙)

○ อดัมมยตาช่วยให้พุทธศาสนาขึ้นอยู่เหนือ
สุด สูงสุดกว่าศาสนาใด ๆ เป็นยอดสุดแห่งศาสนา
ทั้งปวง พุตกอย่างนี้มันก็ถูกด่าอีกแหละ เพราะมัน

ไปดูถูกดูหมิ่นศาสนาอื่น ๆ ว่าอยู่ข้างใต้ข้างล่าง แต่เราจะพูดตามความเป็นจริง ว่าพุทธศาสนานี้ สอนให้มืออ้อมมยดา ละหมดตัวกู ไม่มีตัวกู ไม่มีตัวตนไหน ๆ หมด ไม่มีตัวตนถาวร ไม่มีตัวตนชั่วคราว ไม่มีตัวตนอะไร มันเลยออกไปไกลสุดกว่าศาสนาทั้งปวงที่ยังมีตัวตน ยังมีตัวตน ตัวตนของตน ตัวตนของพระเจ้า ตัวตนของอะไรก็ตาม นั้น มันยังมีตัวตน พุทธศาสนาออกไปจนหมดตัวตน ไม่มีตัวตนเลย ไปอยู่เหนือสุด เป็นยอดสุดของศาสนาทั้งปวง อ้อมมยดาช่วยให้พุทธศาสนาไปอยู่ในฐานะยอดสุดเหนือสุดของศาสนาทั้งปวง ถ้าพูดไม่เป็น อย่าไปพูดนะ จะถูกด่านะ คุณอย่าจำไปพูดนะ ถ้าพูดไม่เป็นแล้วจะถูกด่านะ แล้วจะถูกตบหน้าด้วยซ้ำไป เพราะมันเป็นการดูถูกกันอย่างยิ่ง ว่ามันอยู่เหนือเขาหมด คนที่มันอยู่ได้ เขาก็ไม่ชอบซิ แต่ความจริงมันเป็นอย่างนั้น

ขอให้ดูประวัติวัฒนธรรมแห่งการเกิดของศาสนา ศาสนาก็เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ๆ ดำเนินมา ๆ ดำเนินมาสูงขึ้น ๆ สูงขึ้น จนถึงวัฒนธรรม

สูงสุด หมดตัวตนว้างถึงที่สุด นั้นแหละยอดสุด
 ของวัฒนธรรมทางศาสนา ศาสนาที่ยังมีตัวต
 นั้นยังไม่สุดดอก มันยังมีตัวต มีความรู้สึกเป็น
 ตัวต ยังไม่สุด ต้องเอาความรู้สึกนั้นออกไปเสีย
 ให้หมดจึงจะสูงสุด พุทธศาสนาเป็นอย่างนั้น ไม่มี
 ตัวต - สิ่งทีเรียกว่าตัวตเหลือ แม้จะมีตัวต
 ทีมิใช่ตัวต มันก็ไม่ใช่ตัวตแหละ ตัวตโดย
 สมมติ ตัวตตามภาษาเด็ก ๆ ทีมันยังไม่รู้จักอะไร
 มันก็มีตัวต ตัวตเด็ก ๆ ตัวตนั้นมิใช่ตัวต
 ตัวตทีเรายึดถืออยู่ว่าตัวตนั้นมิใช่ตัวต เป็น
 ตัวตทีอวิชามันสร้างขึ้นมาเป็นตัวต มันมิใช่
 ตัวต ต้องเหนือตัวตทุกอย่างทุกประการ นีโดย
 วัฒนธรรม ในความรู้เรื่องมีตัวตเรื่องไม่มีตัวต
 กันแล้ว พุทธศาสนาสูงสุด

เฮ้า ทีนี้ดูทางวิทยาศาสตร์ เอาแวงวิทยาศาสตร์
 มาเป็นเครื่องพิจารณาแยกแยะ ก็จักเห็นได้ว่า ใ
 ไม่มีตัวตนี้แหละมันสุดท้าย มันมีจุดจบ เป็นจุด
 จบ ถ้ายังมีตัวตอยู่ยังไม่จบยังมีปัญหา อย่างน้อย
 มันก็หนักอยู่ที่ตัวตนั้นแหละ หนักอยู่ที่ตัวตที

จะต้องยึดถือไว้ ถ้ามีตัวตนมันก็ต้องยึดถือ ถ้าไม่ยึดถือมันก็ไม่มีความหมาย ถ้ามีตัวตนมันก็มีความหมาย มันก็หนัก ไม่มีตัวตนมันก็ไม่ยึดถือ มันก็ว่าง ว่าง ๆ ว่าง ว่างเหลือที่จะว่างจนเรียกว่าว่างอย่างยิ่ง ไม่มีตัวตน ว่างจากตัวตน ว่างจากความหมายแห่งตัวตนและของตน ไม่มี ความหมายแห่งอัตตาว่าตัวตน ไม่มี ความหมายแห่งอัตตนิยาว่าของตน นั้นมันเป็นจุดสูงสุดของพระพุทธศาสนา แล้วก็สูงกว่าศาสนาใด ๆ บรรดาที่มีอยู่ในโลก ที่ได้เคยมีมาแล้วแต่หนหลัง จนกระทั่งบัดนี้

(น. ๒๖๑ - ๒)

๗

ข้อคิดสะกิดใจ

ประชาธิปไตยแห่งความเห็นแก่ตัว

○ เดียวนี้เรามีประชาธิปไตยแห่งความเห็นแก่ตัว ประชาธิปไตยที่ว่า เพื่อประชาชน โดยประชาชน ของประชาชนนั้นแหละ ประชาธิปไตยแห่งความเห็นแก่ตัว เพราะประชาชนนั้นมันเห็นแก่ตัว แล้วประชาธิปไตยมันก็เป็นประชาธิปไตยของผู้เห็นแก่ตัว ราษฎรที่เลือกผู้แทนก็เห็นแก่ตัว เขาจ้างแล้วเห็นแก่ตัว แล้วผู้ที่สมัครมาเป็นผู้แทนมันก็เห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัวมาสมัครเป็นผู้แทนให้เขาเลือก แล้วบอกเราว่าเขาจะไปควบคุมรัฐมนตรี เขาเป็นผู้แทนแล้วเขาจะไปควบคุมรัฐมนตรี พอเขาได้เป็นผู้แทนแล้วเขาไปแย่งกันเป็นรัฐมนตรี ดุชิ ปากเขาว่าจะไปควบคุมรัฐมนตรีนะ พอได้เป็นผู้แทนแล้ว เขาอยากเป็นรัฐมนตรีเสียเอง ก็แย่งกันจะเป็นรัฐมนตรี จนทะเลาะกัน เมื่อผู้แทนเห็นแก่ตัวไปตั้งสภาก็เป็นสภาแห่ง

ความเห็นแก่ตัว มันก็พืดเหวี่ยงกันด้วยความเห็น
 แก่ตัวไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าสภาเห็นแก่ตัว ตั้งรัฐบาล
 ขึ้นมา ก็เป็นรัฐบาลที่เห็นแก่ตัว ไม่มีใครเหลือสัก
 คนที่ไม่เห็นแก่ตัว นับตั้งแต่ประชาชนผู้เลือก นี้
 ประชาธิปไตยแห่งความเห็นแก่ตัวกำลังครองโลก
 มันก็ไม่มี ความถูกต้อง

นี่โทษของการที่ไม่มีอดัมมยดา ไม่มีสติควบคุม
 จิตใจมิให้ถูกปรุงแต่งด้วยกิเลสตัณหา ความโง่
 เขลาหรือว่าเหตุปัจจัยภายนอก มีเงินทองเป็นต้น
 ถ้ามีอดัมมยดา เราจะมีประชาธิปไตยที่ดีที่สุดประ-
 เสริฐ ประชาธิปไตยของธรรมะ ธรรมิกประชาธิปไตย
 ธรรมิกสังคมนิยมนี้มันจะช่วยโลกได้

(น. ๒๔๐ - ๑)

ประโยชน์

○ เต็มนี้ดูเถิด คนในโลกบูชาอะไร? คนใน
 โลกบูชาอะไร? ท่านช่วยคิดดู คนในโลกบูชาสิ่งที่
 เรียกว่าประโยชน์ ประโยชน์ที่เขาต้องการอย่าง
 ชาวโลก อย่างโลกๆ ประโยชน์อย่างโลก เขาไม่ได้
 บูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เหมือนอย่าง

ที่นั่งว่กันอยู่ทุกวัน ๆ นี้ เขาว่าแต่ปาก จิตใจแท้ ๆ นั้นบูชาประโยชน์ที่ต้องการ ถ้าเป็นประโยชน์สูงสุดก็ดีไปที แต่ถ้าเป็นประโยชน์ต่ำ ๆ แล้วมันก็เล่นตลกกัน บูชาประโยชน์ยิ่งกว่าความถูกต้อง เอาความถูกต้องมาเปลี่ยนความหมายเสียว่า ฉันได้ประโยชน์นั้นแหละคือความถูกต้อง อย่างนี้ไม่ใช่ความถูกต้อง ถ้าบูชาความถูกต้อง มันก็ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของความถูกต้อง เต็มนี้ประโยชน์มันครอบงำ ๆ มันเลยมีความถูกต้องตามที่เขาต้องการ สิ่งที่เขาได้ตามต้องการนั้น เขาว่าดีว่าถูก ว่ายุติธรรม นี้โลกกำลังเป็นอย่างนี้ เราจะอยู่กันอย่างไรในโลกชนิดนี้

(น. ๒๓๑ - ๒)

สิ่งที่ไม่ใช่มูลเหตุของสันติภาพ

○ สันติภาพเป็นสิ่งที่ปรารถนาของบรรดาสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายทั้งปวง ทั้งโดยที่รู้อยู่หรือไม่รู้ อยู่ก็ตาม แต่ทุก ๆ อย่างมันเคลื่อนไหวไปด้วยสัญชาตญาณ ไปสู่สิ่งที่เรียกว่าสันติภาพ เพราะธรรมชาติสร้างมาอย่างนั้น สิ่งมีชีวิตทั้งหลายมี

จุดจบที่สิ่งที่เรียกว่าสันติภาพ ยังไม่ถึงสิ่งที่เรียกว่าสันติภาพ มันก็ยังไม่เป็นจุดจบ โดยธรรมชาติ มันก็เป็นอยู่อย่างนี้

ที่นี้เมื่อมนุษย์ไปคิดนึกศึกษา รู้จักสิ่งนี้ดีก็ยิ่งต้องการ เดียวนี้มนุษย์ก็พำหาสันติภาพ บางคนก็พำหาทั้งที่ไม่รู้ว่าคืออะไร เป็นการทำตามๆ กันไปเท่านั้น อย่างนี้ก็มี

(น. ๑๕๕)

○ ขอพูดกันให้ชัดเจนลงไปอีกหน่อย หวังว่าใครๆ คงไม่โกรธ ว่า สันติภาพนี้มันไม่อาจจะมาได้ เพราะเพียงแต่มีสุขภาพอนามัยดี นักสุขภาพอนามัยอย่าเพ่อโกรธ ต่อให้คุณจัดสุขภาพอนามัยที่ดีที่สุด มันก็ยังไม่สันติภาพ เพราะเรื่องทางจิตใจยังไม่ได้จัดการแก้ไข มันมีแต่เรื่องสุขภาพอนามัยทางภายนอก ทางวัตถุ ทางกาย แม้จะมีสุขภาพอนามัยดี มันก็แก้ปัญหาไปได้ส่วนหนึ่งเท่านั้นแหละ มันไม่ใช่ทั้งหมด สันติภาพยังไม่มี ยังไม่มีเพราะสุขภาพอนามัยดี

เฮ้! เขียบขึ้นไปอีกนิดหนึ่ง สันติภาพมันไม่

อาจจะมีความร่ำรวยสมบูรณ์ด้วยสิ่งที่สนองกิเลสตัณหา ภาษานี้มันหยาบคาย หรือสุภาพก็ยังไม่แน่ มันร่ำรวยด้วยสิ่งที่สนองกิเลสตัณหา หาสิ่งที่สนองกิเลสตัณหามาไว้เต็มบ้านเต็มเรือนเต็มไปหมด แล้วคนก็ร่ำรวย ร่ำรวยเงินทองจนไม่รู้จะเอาไปใช้อย่างไร เขาว่าคนบางคนใช้เงินนาที่ละล้าน ไม่อยากจะเชื่อ แต่เข่าว่ามันก็มีจริงคนที่ใช้เงินนาที่ละล้าน ไม่รู้เขาจะใช้อย่างไรไหว แต่ต่อให้มีเงินใช้อย่างนั้นมันก็ไม่มีสันติภาพ ไม่มีความสุข ยิ่งมีปัญหา ยิ่งมีความยุ่งยากลำบาก ยิ่งมีความกลัว มีความระแวง มีอะไรไม่มีที่สิ้นสุด จะร่ำรวยที่สุดมันก็ไม่มีสันติภาพ ยิ่งสนองตัณหา ตัณหาก็ยิ่งโต ยิ่งโตมันก็ยิ่งต้องการมาก แล้วอะไรจะไปป้อนมันไหวเล่า เหมือนกับเราจะเอาไฟไปใส่ไฟให้มันดับ มันเป็นไปไม่ได้ มันมีแต่สิ่งที่สนองตัณหา มากขึ้นไปทุกที

คนเดี๋ยวนี้มีสิ่งที่สนองตัณหามากกว่าสมัยปู่ย่า ตา ยาย เรื่องนุ่งเรื่องห่ม เรื่องกิน เรื่องใช้เรื่องอะไรก็ตาม เดี่ยวนี้เขาเอาวิทวัสสะพายหลังเกี่ยว

ข้าวพลงก็ได้ นะ สมัยก่อนทำไม่ได้ นะ ผู้หญิงเขาจะเอาเพลงผู้ชายเกี่ยวมานอนฟังข้างหมอนตลอดคืนก็ได้ นะ ผู้ชายจะเอาเพลงที่มีเนื้อละเอียดของผู้หญิงเพราะ ๆ มาวางข้างหมอนนอนฟังตลอดคืนก็ได้ นะ แต่ก่อนมันทำได้เมื่อไรเล่า นี่เรียกว่าสิ่งสนองตัณหามีมากถึงขนาดนี้แล้ว มันก็ยังไม่มีความที่จะมีสันติภาพ ยิ่งสนองตัณหา ตัณหา มันก็ยิ่งเติบโต เติบโต มันต้องหาสิ่งสนองมากขึ้นไป ไม่มีจุดจบ สันติภาพไม่มีได้ เพราะความร่ำรวยด้วยสิ่งสนองกิเลสตัณหา

แม้ว่าเราจะมีเทคโนโลยีที่เขาชอบกันนัก บุกากันนัก เป็นเครื่องอิเล็กทรอนิกส์หรือกลไกอะไรต่าง ๆ ที่คิดขึ้นใหม่ เป็นคอมพิวเตอร์อะไรเหล่านี้ มันก็ไม่ช่วยสร้างสันติภาพ มันเพียงแต่ช่วยแก้ปัญหาให้เป็นระเบียบ หรือว่าช่วยสร้างปัญหาพร้อมกันไปในตัว ทำให้ต้องการจะสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา สร้างปัญหาให้มากขึ้นมา เทคโนโลยีทุกแขนงยังมีขึ้นมายิ่งเพิ่มปัญหา ยิ่งเพิ่มปัญหา แต่เขาก็บุกากัน ถ้าใครไปดิเตียนเทคโนโลยี เขาก็หา

ว่าบ้า อาตมาก็ยอมเป็นคนบ้า ประกาศว่าไม่เห็นด้วยในอุปกรณ์เหล่านี้ ไม่สร้างสันติภาพ แต่สร้างความยุ่งยากลำบากลึกลับขึ้นมา

อีกข้อหนึ่งที่ยากจะพูดว่า ก็น่าหวั กำลังนิยมหรือต้องการคุมกำเนิด แพทย์ต้องออกมาช่วยการคุมกำเนิด **สันติภาพมีไม่ได้เพราะการคุมกำเนิดสำเร็จ มีไม่ได้ดอก** แม้จะคุมกำเนิดสำเร็จ สันติภาพก็ยังมี เพียงแต่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าของผู้รับผิดชอบอะไรบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ คุมกำเนิดจนไม่เกิด คนหมดโลก มันก็ยังมีสันติภาพ

ในที่สุดก็อยากจะทำว่า **แม้ฝนจะตกลงมาเป็นทองคำ ก็ไม่อาจจะสร้างสันติภาพขึ้นในโลก** หลายคนคงว่าบ้าแล้ว บ้าแล้ว อาตมาไม่บ้า ไม่บ้า ขอยืนยันอยู่เสมอ แม้ฝนจะตกลงมาเป็นทองคำ มันก็แย่งกัน ชำกัันตาย แย่งทองคำ แล้วใครมาเก็บไว้มาก ๆ มันก็มุ่งจะปล้น ปล้นจนไม่มีความสุข ถ้าไม่มีสิ่งที่เป็นปัจจัยแห่งสันติภาพโดยแท้จริง แม้ว่าฝนจะตกลงมาเป็นทองคำก็ไม่มีสันติภาพ

ที่นี้พูดน้อมเข้ามาข้างในบ้าง หรือทางศาสนา

ทางวัฒนธรรมบ้าง ซึ่งมันหมิ่นเหม่ต่อการถูกด่า แต่ใครจะด่าก็ไม่เป็นไร ด่าเอาตมาเพียงคนเดียว ก็พอ แม้จะประกอบพิธีทางศาสนา พิธีนั้น พิธีนี้ พิธีบูชาโยน พิธีศักดิ์สิทธิ์อะไร เป็นพิธีต่าง ๆ กัน ให้เต็มโลกไปหมด มันก็ไม่มีสันติภาพ มันก็มีแต่พิธี

ที่นี้ ก็พูดอย่างหมิ่นเหม่เลย แม้จะสร้างพระพุทธรูปขึ้นให้เต็มโลก มันก็ยังไม่สันติภาพ แม้จะสร้างไม้กางเขนปักให้เต็มโลก มันก็ไม่มีสันติภาพ จะพิมพ์พระไตรปิฎกขึ้นให้ท่วมโลก มันก็ไม่มีสันติภาพ ต่างศาสนาต่างพิมพ์คัมภีร์ของตนขึ้นมาให้ท่วมโลก มันก็ไม่มีสันติภาพ นี่คนที่เขายังยึดถืออยู่เขาก็ด่าแล้ว ด่าก็ด่าไปเถอะ มีความคิดอย่างนี้จริง ๆ มันไม่สำเร็จได้เพียงว่าเอาพระเครื่องมาแขวนคอให้ทุก ๆ คน แล้วมันก็จะมีสันติภาพ หรือว่าจะสร้างพระพุทธรูปให้เต็มโลก ทุกภูเขา ทุกหนทุกแห่ง มันก็ไม่มีสันติภาพ เพราะมันคนละเรื่องกัน

สันติภาพมันมีมูลเหตุมาจากการที่กิเลสไม่อาละวาด ไม่รังควาน ทำอย่างนี้บางที่ยังสร้าง

ปัญหาบางอย่างเสียอีก คือจะไม่มีโลหะพอที่จะหล่อพระพุทธรูปวางให้เต็มโลก คิดดูให้ดี จะสร้างสัญลักษณ์วัดอุบรูชา วัดอุเคารพของศาสนาขึ้นขึ้นมาให้เต็มโลก โลกก็ยังไม่ม้สันติภาพ เพราะมันยังไม่ได้ทำอะไรรอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะว่าอดัมมยตาไม่มาเยี่ยม

เพราะว่าอดัมมยตาไม่มาเยี่ยม มันจึงไม่มีสันติภาพ

(น. ๑๖๒ - ๖)

อุตสาหกรรม

○ เตี้ยวนี้โลกได้เจริญ เรียกว่าเจริญ ๆ ๆ ขึ้นมาทุกที ๆ เรียกว่าจะถึงจุดสูงสุดก็ว่าได้ คือเป็นที่ยอมรับกันว่าโลกนี้ขึ้นมาถึงอุตสาหกรรม ทำอะไรได้ด้วยเครื่องจักร ทำได้มากมาย มากมาย ทำได้เร็ว ทำได้อย่างประหยัดแรงงานของมนุษย์นี้อุตสาหกรรม เขาดีใจกันนัก ทะเยอทะยานจะเป็นกันด้วยทุกประเทศ บางประเทศที่ยังเป็นไม่ได้ เช่นประเทศไทยเรา นี้ กำลังเพื่อหาความเป็น

ประเทศอุตสาหกรรมตามอย่างประเทศใหญ่ ๆ ที่เขาเป็นกันได้แล้ว เป็นประเทศอุตสาหกรรม ประเทศเล็ก ๆ ทั้งหลาย ก็พยายามตามหลังมาที่จะเป็นเช่นนั้น เรียกว่าเขามีอุตสาหกรรมเป็นจุดที่มุ่งหมายต้องการ โดยถือว่าเป็นสิ่งประเสริฐที่สุด มีค่าที่สุด จะแก้ปัญหาทั้งปวงได้ เขาบูชาอุตสาหกรรมยิ่งกว่าบูชาธรรมะ

มนุษย์กำลังบูชาอุตสาหกรรมยิ่งกว่าบูชาธรรมะ ต้องการจะเจริญด้วยอุตสาหกรรม อะไร ๆ ก็เป็นอุตสาหกรรม แล้วก็ทำให้เป็นอุตสาหกรรม หมายความว่าเครื่องจักรทุ่นแรง ตั้งแต่ว่าจะซักผ้าก็ใช้เครื่องจักร จะล้างถ้วยล้างจานก็ใช้เครื่องจักร อย่างนี้เป็นต้น แล้วมันมีผลอะไรเกิดขึ้นมา สันติภาพได้เกิดขึ้นมาเพราะอุตสาหกรรมนั้นหรือเปล่า?

ขอเวลาพิจารณาเรื่องอุตสาหกรรมกันสักนิด เพราะว่าเป็นเรื่องที่โลกกำลังบูชา จะบูชายิ่งกว่าศาสนา มีศาสนาไว้แต่พอเป็นพิธี หัวใจแท้ ๆ นั้นบูชาอุตสาหกรรม นี่เป็นข้อยากลำบากที่ศาสนาจะแทรกแซงเข้าไปในจิตใจของมนุษย์ผู้หลงบูชาสิ่งที่

เรียกว่าอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมหรือโลกยุคเจริญสูงสุดด้วย อุตสาหกรรมนี้ มันมีอะไรที่น่าพิจารณากันหลาย อย่าง แล้วในที่สุดก็จะเป็นจุดตัน ตันเดินต่อไปไม่ได้ หรือถึงกับถอยหลัง หรือกลับเป็นบ้าเพราะ มันเดินไปไม่ได้อีกต่อไปแล้ว ยุคอุตสาหกรรมมัน สูงสุดแล้ว ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรกันอีกแล้ว นี่มันจะ เป็นบ้า

○ ประเทศยิ่งเจริญด้วยอุตสาหกรรม มันก็ ยิ่งมีปัญหา มันไม่ใช่แก้ปัญหา ยิ่งเจริญด้วยอุตสาหกรรม คือเครื่องจักร มันก็ทำให้คนไม่มืงานทำ ปัญหา คือทำให้คนส่วนมากไม่มืงานทำ เพราะอะไร ๆ เครื่องจักรก็เอาไปทำเสียหมด แล้วคนก็ว่างงาน กัน คนเหล่านี้จะเป็นอย่างไร ก็ต้องเดือดร้อนอยู่ ด้วยความสับสน ยากจน ลำบาก ยากเข็ญ

ที่นี้ผลิตอะไรขึ้นมา เขาเป็นหัวการค้า เขาก็ ผลิตสิ่งที่จะล้วงกระเป๋าของคนอื่น ผลิตสิ่งยั่ววน สิ่งยั่วกิเลส ต้องให้ซื้อ ผลิตสิ่งที่บังคับต้องให้ซื้อ ซื้อเอามารกบ้านรกเรือนเต็มไปหมด แล้วก็ผลิต

ด้วยเครื่องจักรมันก็มาก มากเกินความต้องการ
ทำให้โลกนี้เต็มไปด้วยสิ่งที่เกินจำเป็น เกินจำเป็น
 แต่คนในโลกก็ไม่รู้สึกว่าเกิน

พวกเราพุทธบริษัทจงพิจารณาดูกันให้ดีเรื่อง
 สิ่งที่เราเรียกว่าเกิน เกิน เกิน ปัจจัยที่เกิน จะเป็นข้าว
 ปลา อาหาร จะเป็นเครื่องนุ่งห่ม จะเป็นเครื่องใช้
 ไม้สอย ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ กระทั่งยารักษา
 โรค มันกำลังจะเกิน แล้วมันก็เกินไปบ้างแล้วบาง
 อย่าง แล้วก็ขึ้นผลิตภัณฑ์อย่างนี้ ผลิตภัณฑ์อย่างนี้
 มันก็เกิน ๆ จนไม่มีใครซื้อไหว ในโลกมันซื้อไม่ไหว
 มันก็เหลืออยู่ ในที่สุดมันก็ต้องเอาไปทิ้งทะเลแหละ
 ทำไม่ไม่มองดูอย่างนี้กันบ้าง ว่ามันจะต้องเอาไป
 ทิ้งทะเล ถ้าอุตสาหกรรมมันเจริญก้าวหน้าอยู่
 อย่างนี้ ผลิตภัณฑ์มันเกิน เกินที่มนุษย์จะต้องใช้
 มันก็ต้องเอาไปทิ้งทะเล

ประเทศที่ร่ำรวยด้วยเงินด้วยทองด้วยข้าว
 ด้วยของ คนจำนวนมากก็ยิ่งเป็นบ้าเป็นโรคประสาท
 มากกว่าเดิม ที่เขาหวังว่าจะมีความสุขเพราะ
 มีเงิน เพราะความสมบูรณ์ด้วยสิ่งเหลือเพื่อเหล่านี้

มันก็ให้ความสุขสงบไม่ได้ ก็เลยไม่รู้จะไปทางไหน
 นี้ที่เป็นมูลเหตุให้เกิดคนจำพวกฮิปปีฮิปป่าอะไร
 ขึ้นมาเยอะแยะไปหมด เพราะไม่ได้ได้รับความสุข
 จากสิ่งที่มีอยู่แล้ว จะต้องหาให้แปลกออกไป ก็ไม่
 รู้จะหาที่ไหนก็เลยเป็นคนบ้าเที่ยวหาอยู่อย่างนั้น
 แหละ

เมื่อโลกยังไม่เจริญด้วยอุตสาหกรรม ด้วยอะไร
 สูงสุดด้านวัตถุอย่างนี้ ความตายมีเพราะคนอื่น
 ฆ่า พอโลกเจริญด้วยอุตสาหกรรม ด้วยอะไรสูง
 สุดทางวัตถุอย่างนี้ ความตายมีเพราะฆ่าตัวเอง
 เรื่องฆ่าตัวเองนี้มันจะมากขึ้น ๆ เพราะมันติดตัน
 ไม่รู้จะไปทางไหน เมื่อเจริญถึงที่สุดแล้ว มันจะเต็ม
 ไปด้วยการฆ่าตัวเองมากขึ้น เพราะคนหลงทาง
 เดิน ไม่รู้จะไปทางไหน เมื่อก่อนนี้มีแต่คนอื่นมา
 ช่วยฆ่า เพราะมันยังไม่พอ มันยังขาดแคลน มัน
 แย่งชิงกัน นี่เป็นสิ่งที่น่านึกนะ เมื่อก่อนนี้มีแต่
 คนที่ผู้อื่นมาฆ่า เดียวนี้มีแต่คนที่ฆ่าตัวเองมาก
 ขึ้น ๆ นี้หมายถึงในประเทศที่เจริญแล้ว ด้วยการ
 ศึกษา ด้วยเทคโนโลยี ด้วยอุตสาหกรรม

นี่เราจะฟังพาท้ายสิ่งที่เรียกว่าอุตสาหกรรม เป็นเครื่องสร้างโลกนั้น มันคงจะเป็นไปไม่ได้ แม้ว่ามันจะมีความก้าวหน้าเหมือนกับเมืองสวรรค์ สมบูรณ์ด้วยเครื่องใช้ไม้สอย เครื่องกินอยู่อาศัย เหลือเพื่อเหมือนเมืองสวรรค์ มันก็ยังไม่สิ้นดีภาพ อยู่นั่นเอง เพราะว่ากิเลสมันไม่ลด ยิ่งเจริญเท่าไร กิเลสก็ยิ่งเพิ่มตามขึ้นไปเท่านั้น กิเลสเพิ่มขึ้น ๆ และยิ่งขึ้นไป คือกิเลสมันพลอยก้าวหน้าด้วยกัน เอาสิ อุตสาหกรรมก้าวหน้าเท่าไรกิเลสก็จะพลอย ก้าวหน้าไปด้วยกันเท่านั้น แล้วมันจะพบจุดจบ อย่างไม่รู้? จึงเห็นได้ด้วยกันทุกคนว่า แม้ทางวัตถุ จะเจริญเท่าไร โลกก็ยังไม่ยอมไปในทางสันติภาพ ยุคเจริญด้วยอุตสาหกรรม มันกำลังจะติดตัน จะ ติดตัน อย่างที่ว่าไม่รู้ไปทางไหนแล้ว นี่มันจึงได้ หลงทาง และฆ่าตัวเอง

(น. ๑๕๕ - ๘)

ความไม่เห็นแก่ตัวแก้ปัญหาได้หมด

○ “น้ำพริกถ้วยเดียวแก้ปัญหาได้หมด” ปู่ย่า ตายาย ของเรามีน้ำพริกถ้วยเดียวแก้ปัญหาได้หมด เพราะว่า ปู่ย่า ตายาย ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ต้องกินหมู กินไก่ กินอะไรบ้าง มื้อละหมื่นดอก น้ำพริกถ้วยเดียวอยู่มาจนบัดนี้ มันแก้ปัญหาได้หมดจนบัดนี้ น้ำพริกถ้วยเดียวแก้ปัญหาได้หมดทั้งโลก น้ำพริกถ้วยเดียวหมายถึง ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ตัว เป็นวัตถุประสงค์ที่จะแก้ปัญหาได้หมดทั้งโลก

พูดให้นอกเรื่องออกไปหน่อยว่า องค์การสหประชาชาติควรจะจัดการเรื่องนี้ คือ แก้ปัญหาทั้งโลกด้วยน้ำพริกถ้วยเดียว อย่าเห็นแก่ตัว มีชีวิตอยู่ได้อย่างน้ำพริกถ้วยเดียว สันโดษหรืออะไรก็แล้วแต่จะเรียก ไม่เห็นแก่ตัวก็แล้วกัน ถ้าองค์การสหประชาชาติจัดให้มนุษย์ในโลกไม่เห็นแก่ตัวได้แล้วมันจะมีสันติภาพยิ่งกว่าสันติภาพ ยิ่งกว่าสันติภาพเราก็จะได้โลกที่ดีที่วิเศษ ยิ่งกว่าวิเศษ ยิ่งกว่าดีกว่าวิเศษ จนไม่รู้จะเรียกว่าอะไร ถ้าว่า

ดีมันยังน้อยไป มันเกินกว่าดีอีก คือโลกของพระ-
อรหันต์ ดีกว่าโลกพระศรีอารีย์

(น. ๑๗๙ - ๘๐)

ดำเนินการจัดพิมพ์โดย

ธรรมสภา ๑/๔-๕ ถนนบรมราชชนนี เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐

โทร. ๐-๒๔๔๑-๑๕๓๕, ๐-๒๔๔๘-๗๙๔๐

การให้ธรรมะชนะการให้ทั้งปวง การรับธรรมะและนำไปปฏิบัติย่อมชนะการรับทั้งปวงเช่นกัน

ISBN : 974 - 453 - 841 - 4

กราบขอพระคุณท่านที่อุปถัมภ์ การจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ในราคา เล่มละ ๗๐ บาท
สาธุชนที่สนใจหนังสือ ธรรมะ โปรดติดต่อที่ ธรรมสภา โทร (๐๒) ๘๘๘๒๕๔๐, ๔๔๑๑๕๘๘